

**UCHWAŁA NR XXX/225/2021
RADY GMINY JABŁONNA**

z dnia 21 września 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021-2024
z perspektywą do roku 2029**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm.) Rada Gminy Jabłonna uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jabłonna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mariusz Mielnik

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz.1219 ze zm.) organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminny program ochrony środowiska. Program Ochrony Środowiska to jeden z podstawowych dokumentów koordynujących działania na rzecz ochrony środowiska w gminie.

Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania oraz programy zarządzania środowiskiem, odnoszące się do aspektów środowiskowych. Głównym celem sporządzonego Programu Ochrony Środowiska jest dążenie do poprawy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Program Ochrony Środowiska służy również realizacji celów na poziomie regionalnym, które zostały przyjęte w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym.

Projekt Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029 został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie o uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Zapewniono udział społeczeństwu w opiniowaniu projektu Programu Ochrony Środowiska. Projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został przekazany do konsultacji społecznych. Wyznaczono termin na składanie uwag i wniosków do projektów w/w dokumentów. W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

Program jest zgodny z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych na szczeblu unijnym, krajowym, wojewódzkim oraz lokalnym. Planowane działania przewidziane do realizacji dotyczą wszystkich dziedzin ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i wpłyną pozytywnie na zdrowie mieszkańców, środowisko oraz walory naturalne Gminy Jabłonna. Będą bezpośrednio wpływać na poprawę jakości środowiska poprzez działania z zakresu wdrażania narzędzi podnoszących efektywność zarządzania środowiskiem, wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, ograniczanie zużycia wody, ograniczenie presji antropogenicznej na jakość wód, zwiększenie retencji, zwiększenie efektywności oczyszczania ścieków, usprawnienie funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi, edukacji ekologicznej.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie i Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie zaopiniowali pozytywnie projekt Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko dla Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029. Projekt Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029 uzyskał również pozytywną opinię Zarządu Powiatu Lubelskiego.

Ponieważ zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska Program Ochrony Środowiska powinien być przyjęty do realizacji w drodze uchwały, oraz mając powyższe na uwadze, uznaje się za uzasadnione podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029.

Załącznik nr 1 do Uchwały
Nr XXX/225/2021 Rady Gminy Jabłonna
z dnia 21.09.2021 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY JABŁONNA

na lata 2021–2024

z perspektywą do 2029 roku

PROJEKT PO KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH

Jabłonna, wrzesień 2020 r.

Instytut
Doradztwa
Innowacyjnego Sp. z o. o.

Instytut Doradztwa Innowacyjnego
20-454 Lublin, ul. Wyspiańskiego 34
NIP: 946-26-21-557
REGON: 060743160
Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód
w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział Gospodarczy –
Krajowy Rejestr Sądowy

Fundacja Inicjatyw Menedżerskich,
ul. Żołnierzy Niepodległej 5/7, 20-078 Lublin,
tel./fax: (+48) 81 532 14 25; tel.: (+48) 81 441 33 44;
email: biuro@fim.org.pl; www.fim.org.pl
NIP: 712-308-96-56; KRS: 0000290822;
Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód
w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział Gospodarczy –
Krajowy Rejestr Sądowy

SPIS TREŚCI

Wykaz stosowanych skrótów.....	5
1. Wstęp.....	7
1.1. Podstawa opracowania.....	7
1.2. Metodologia opracowania, zawartość dokumentu i jego podstawy prawne.....	7
1.3. Efekty realizacji dotychczasowego programu.....	9
2. Uwarunkowanie zewnętrzne.....	10
2.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	10
2.2. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)....	11
2.3. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	13
2.4. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”	16
2.5. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	17
2.6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku.....	19
2.7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	21
2.8. Strategia „Sprawne Państwo 2020”	22
2.9. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022....	23
2.10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.....	24
2.11. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.....	25
2.12. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	26
2.13. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	26
2.14. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku (projekt).....	27
2.15. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego.....	28
2.16. Projekt Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.....	31
2.17. Program Ochrony Środowiska Przed Hałasem dla Województwa Lubelskiego.....	33
2.18. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2022	33
2.19. Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja lubelska ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu stanowiący załącznik do Uchwały nr XVII/292/2020 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 lipca 2020 r.....	34
2.20. Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030)34	
2.21. Aktualizacja powiatowego programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r.	35
2.22. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020	36
2.23. Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023	37
2.24. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Jabłonna na lata 2016-2022	37
3. Ogólna charakterystyka Gminy Jabłonna	38
3.1. Położenie	38
3.2. Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna	39
3.3. Klimat.....	40
3.4. Otoczenie społeczno-gospodarcze.....	41
3.4.1 Demografia.....	41
3.4.2 Mieszkalnictwo	42
3.4.3 Infrastruktura energetyczna	47

3.4.4 Drogi.....	47
3.4.5 Obiekty użyteczności publicznej.....	51
3.4.6. Rolnictwo	52
3.4.7. Przedsiębiorczość	55
3.5. Gospodarka odpadami	56
3.6. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	57
4. Diagnoza aktualnego stanu środowiska gminy Jabłonna	60
4.1. Zarys budowy geologicznej i rzeźby terenu	60
4.2. Klimat.....	61
4.3. Wody	63
4.4. Gleby	66
4.5. Surowce mineralne	68
4.6. Flora.....	68
4.7. Fauna	69
4.8. Obszary chronione.....	70
4.9. Stan środowiska sanitarnego	75
4.10. Ochrona powietrza.....	77
4.11. Zadania zrealizowane w latach 2012-2020 stan realizacji projektów dofinansowanych z dotacji i pożyczek w zakresie ochrony środowiska.....	80
5. Cele oraz kierunki działań proekologicznych na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029	82
6. Harmonogram realizacji Programu w latach 2021-2024.....	85
7. Zagadnienia systemowe	92
7.1. Dostęp do informacji, udział społeczeństwa	92
7.2. Monitoring środowiska.....	92
8 Aspekty finansowe realizacji „Programu”	95
8.1 Analiza źródeł preferencyjnego wsparcia finansowego przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska.....	95
9. Konsultacje społeczne Programu Ochrony Środowiska.....	101
10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	102
Bibliografia	105
Spis map	107
Spis tabel	107
Spis wykresów.....	107
Załącznik 1 Wykaz uwag konsultacyjnych	108

Wykaz stosowanych skrótów

BAT	Najlepsze dostępne techniki
B(a)P	Benzo(a)piren
BDL	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
BEiŚ	Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020r.”
Co.	Centralne ogrzewanie
CO	Tlenek węgla
CO ₂	Dwutlenek węgla
CRFOP	Centralny rejestr form ochrony przyrody
DSRK	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020
Dz.U.	Dziennik Ustaw
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
FS	Fundusz Spójności
GPZ	Główny Punkt Zasilający
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
Ha	Hektar
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
JCWP	Jednolite części wód powierzchniowych
JCWPd	Jednolite części wód podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOP	Krajowy Program Ochrony Powietrza
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZK 2030	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pole elektromagnetyczne
PEP 2030	Polityka energetyczna Polski do 2030 r
PEP 2040	Polityka energetyczna Polski do 2040 r. – strategia rozwoju sektora paliwowo-energetycznego (projekt)
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PIG	Państwowy Instytut Geologiczny
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PO IR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
PO IŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PONE	Program Ograniczania Niskiej Emisji
PO PC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa
PO PT	Program Operacyjny Pomoc Techniczna
PO PW	Program Operacyjny Polska Wschodnia

POŚ	Program Ochrony Środowiska
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSSE	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
PSZOK	Punkt selektywnej zbiórki odpadów
REGON	Rejestr Gospodarki Narodowej
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SPA	Strategiczny Plan Adaptacji
SRWL 2030	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030
STRATEGIA	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju
EUROPA 2020	sprzyjającego włączeniu społecznemu
UP	Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 (projekt)
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WZMiUW	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

ZWIĄZKI CHEMICZNE

B(a)P	Benzo(a)piren
CO	Tlenek węgla
CO ₂	Dwutlenek węgla
Ni	Nikiel
NO ₂	Dwutlenek azotu
O ₃	ozon
Pb	ołów
SO ₂	Dwutlenek siarki

JEDNOSTKI MIAR

Ghz	Gigaherc
Ha	Hektar
HZ	Herc
Km	kilometr
kV	kilowolt
kWh	kilowatogodzina
Mg	megagram
µm	mikrometr

1. Wstęp

1.1. Podstawa opracowania

Podstawą opracowania Programu Ochrony Środowiska jest Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (t.j. Dz.U.2020.1219). Zgodnie z zapisami art. 17 Ustawy Wójt Gminy Jabłonna jako organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminny program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, 2020, z późn. zmianami wprowadzonymi Ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2020 poz. 1378).

Do opracowania Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021–2024 z perspektywą do 2029 r. przystąpiono za zgodą Rady Gminy Jabłonna (nr XVIII/147/2020 z dnia 22 września 2020 roku) w sprawie przystąpienia do opracowania „Programu ochrony środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021–2024 z perspektywą do 2029 r.” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021 –2024 z perspektywą do 2029 r.

1.2. Metodologia opracowania, zawartość dokumentu i jego podstawy prawne

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna został opracowany zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Klimatu: *Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* (Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2 września 2015 roku), ze zmianami wprowadzonymi przez Ministerstwo Klimatu w styczniu 2020 roku.¹

Projekt Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna podlega zaopiniowaniu Zarządowi Powiatu Lubelskiego, zgodnie z art. 17. Ust. 2 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska.

Wójt Gminy Jabłonna, zgodnie a art. 17 ust. 4 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, 284, 322 i 471), w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko oraz po zaopiniowaniu, uchwała Rada Gminy Jabłonna.

¹ <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/wytyczne-do-programow-ochrony-srodowiska/>

Z wykonania Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna, Wójt Gminy sporządza co dwa lata raporty, które przedstawia Radzie Gminy, a po ich zatwierdzeniu przez Radę Gminy przekazywane są do organu wykonawczego Powiatu Lubelskiego.

Przedstawione w Programie Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna cele polityki ekologicznej Gminy Jabłonna są zgodne z założeniami polityki ekologicznej państwa oraz z założeniami Programu Ochrony Środowiska dla województwa lubelskiego oraz Programu Ochrony Środowiska Powiatu Lubelskiego.

W sporządzanym dokumencie uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących ochrony środowiska. Podstawę aktualizacji Programu stanowią następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713);
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219);
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 283, 284, 322, 471);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471);
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2010, 2020, z 2020 r. poz. 150, 284, 875);
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 797, 875);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1114);
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1932, z 2019 r. poz. 1403, z 2020 r. poz. 284);
- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2119, z 2020 r. poz. 284);
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 310, 284, 695, 782, 875);
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 796, 1069);
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161, z 2020 r. poz. 471);
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471, 782, 1086);
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 6, 148);
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1437, 1495, z 2020 r. poz. 284, 471);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1064, 1339).

1.3. Efekty realizacji dotychczasowego programu

Na terenie Gminy Jabłonna do tej pory nie został opracowany i nie obowiązywał Program Ochrony Środowiska, stąd wskazanie efektów realizacji dotychczasowego programu nie jest możliwe.

Gmina realizowała jednak działania z zakresu ochrony środowiska, które były zapisane w następujących dokumentach strategicznych:

- Aktualizacja Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 r. (Zarząd Powiatu Lubelskiego, sierpień 2014);
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Jabłonna (Załącznik do uchwały Nr XVIII/118/2016 Rady Gminy Jabłonna z dnia 14.06.2016 r.);
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023 (Załącznik do uchwały Nr XXVII/183/2017 Rady Gminy Jabłonna z dnia 21.02.2017);
- Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023 (Załącznik do uchwały nr XIV/96/2015 Rady Gminy Jabłonna z dnia 29 grudnia 2015 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023);
- Studium Uwarunkowań, przyjętym Uchwałą nr XLII/317/2018 Rady Gminy Jabłonna z dnia 16 października 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłonna.

2. Uwarunkowanie zewnętrzne

2.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Dokument został opracowany przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji 11 stycznia 2013 roku. Strategia jest dokumentem rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym - stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 r. Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju-Polska 2030. Trzecią falą nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Proponowane w Strategii obszary strategiczne związane są z obszarami opisanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 –Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. Łącznie stanowią podstawowe narzędzie wdrażania DSRK do 2020r., czyli:

- I. Sprawne i efektywne państwo (obszar pierwszy) – odpowiada mu obszar strategiczny trzeci DSRK;
- II. Konkurencyjna gospodarka (obszar drugi) – odpowiada mu obszar strategiczny pierwszy DSRK;
- III. Spójność społeczna i terytorialna (obszar trzeci) – odpowiada mu obszar strategiczny drugi DSRK. W każdym z obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe (od dwóch do czterech w zależności od obszaru). Cele strategiczne uzupełnione są sprecyzowanymi kierunkami interwencji. Przy każdym z tych kierunków określony został cel do realizacji. Zebrane razem służą nowatorskiemu i niestandardowemu przedstawieniu zadań stojących przed administracją publiczną –przede wszystkim rządem, ale także samorządami--które należy zrealizować, aby poprawić jakość życia mieszkańców Polski.²

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami DSRK:

- Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska:
 - Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne;
 - Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczy;
 - Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne;
 - Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych.
- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych:
 - Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta;

² Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, 11 stycznia 2013, ss. 4-5

- Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
- Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski:
 - Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

2.2. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. SOR jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest ona obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument ten stanowi rozwinięcie i operacjonalizację tzw. Planu Morawieckiego, w którym została sformułowana nowa wizja i model rozwoju kraju będące odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką. Wyzwania te określono formułą pięciu pułapek rozwojowych: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej oraz słabości instytucjonalnej. Niezależnie od nich za bariery dla rozwoju Państwa uznano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów).

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

SOR zmierza do zmiany struktury gospodarki na rzecz uczynienia jej bardziej innowacyjną, efektywnie wykorzystującą zasoby kapitału rzeczowego i ludzkiego. Na podkreślenie zasługuje dążenie

do zwiększenia odpowiedzialności instytucji państwa za kształtowanie procesów gospodarczych, społecznych i terytorialnych.

Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Najważniejszym zakładanym rezultatem będzie zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 r. zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami.

W Strategii wymieniono także cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.³

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami SOR:

- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
 - Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich.
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport:
 - Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
 - Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności.
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia:
 - Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju;
 - Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej.

³ Źródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>

- Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:
 - Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód;
 - Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania;
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego;
 - Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją;
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi;;
 - Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami;
 - Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

2.3. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polityka ekologiczna państwa 2030 jest strategią w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR. Jest pierwszą przyjętą strategią z dziewięciu dokumentów równolegle opracowywanych przez poszczególne resorty, a składających się na system rozwoju kraju.

W rezultacie cel główny Polityki, tj. Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, przeniesiono wprost z SOR. Cele szczegółowe określono w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska, potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Cele szczegółowe dotyczą zdrowia, gospodarki i klimatu. Realizacja celów środowiskowych ma być wspierana przez cele horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Chodzi o rozwijanie kompetencji, umiejętności i postaw ekologicznych społeczeństwa oraz poprawę zarządzania ochroną środowiska w Polsce.

Cele szczegółowe będą realizowane przez projekty strategiczne oraz wiele zadań, które konkretyzują działania wskazane w SOR i inne działania wskazane w trakcie prac nad Polityką ekologiczną państwa 2030 (np. wynikające z międzynarodowych zobowiązań dla Polski w perspektywie do 2030 r.).

Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód;
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania;
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb;
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej;
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu;
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym;
- zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa;
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych);
- przeciwdziałanie zmianom klimatu;
- adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji;
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Ze szczególną intensywnością realizowane będą działania mające na celu poprawę jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji, która jest główną przyczyną powstawania smogu. Na szczeblu rządowym oznacza to przygotowanie odpowiednich przepisów i instrumentów finansowego wsparcia, takich jak program „Czyste powietrze”, dla niezbędnych inwestycji oraz koordynację ich wdrażania w regionach.

W kontekście coraz częstszego występowania na terenie Polski fali upałów i nocy tropikalnych, jak na przykład w czerwcu bieżącego roku oraz susz, na znaczeniu zyskują działania związane z adaptacją do zmian klimatu. Ich celem jest przeciwdziałanie miejskim wyspom ciepła, rozbudowa terenów zieleni oraz powszechniejsze retencjonowanie wody na terenach miast i wsi. Polityka ekologiczna państwa 2030 przewiduje, że działania adaptacyjne będą polegały m.in. na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradeł oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepienia gleby.

Działania adaptacyjne będą prowadzone także na obszarach wiejskich. Będą one miały na celu w szczególności zwiększenie odporności krajobrazu rolniczego na zmiany klimatu i ochrony produkcji rolnej. Chronione i rozwijane będą zadrzewienia śródpolne i przydrożne (szczególnie o charakterze unikalnym przyrodniczo lub kulturowo) oraz prowadzone będą nowe przydrożne nasadzenia z przewagą krzewów rodzimych o bujnym ulistnieniu, zwłaszcza w regionach najbardziej narażonych na suszę i pustynnienie, o niskim procencie lesistości.

Polityka ekologiczna państwa 2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

Polityka ekologiczna państwa 2030 uchyla Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska i Celu 3. Poprawa stanu środowiska.⁴

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Strategii:

- Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I)
 - Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1)
 - Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2)
 - Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3)
 - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4)
- Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II)
 - Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1)
 - Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2)
 - Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3)

⁴ Źródło: <https://www.gov.pl/web/klimat/polityka-ekologiczna-panstwa-2030--strategia-rozwoju-w-obszarze-rodowiska-i-gospodarki-wodnej>

- Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4)
- Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania eko-innowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5)
- Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III)
 - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1)
 - Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2)
- Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV)
 - Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1)
- Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V)
 - Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).

2.4. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.” (BEiŚ) została przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. (M.P. z 2014, poz. 469).

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” jest jedną z 9 zintegrowanych strategii rozwoju, powstałych w oparciu o ustawę z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dokument uszczegóławia zapisy Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 w dziedzinie energetyki i środowiska oraz stanowi wytyczne dla Polityki energetycznej Polski.

Celem głównym Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Celami szczegółowymi BEiŚ są:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,

- poprawa stanu środowiska.

Ponadto w dokumencie wskazano także zagadnienia horyzontalne, wykraczające poza wskazaną perspektywę czasową.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Strategii:

- Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię
 - Kierunek interwencji 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
 - Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej,
 - Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
 - Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,
 - Kierunek interwencji 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.

2.5. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Dokument jest ściśle powiązany z krajowymi i unijnymi programami o charakterze strategicznym, takimi jak: „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju” (DSRK), „Strategia Rozwoju Kraju 2020, aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo” (SRK 2020), „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (KPZK), „Narodowa Strategia Spójności”, „Krajowy Program Reform” (KPR) oraz strategia „Europa 2020”. „Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki” bezpośrednio wpisuje się w priorytet unijnej strategii rozwoju „Europa 2020”, którym jest inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Poszczególne działania ujęte w „Strategii” przyczynią się bezpośrednio do realizacji celów „Europy 2020”. Chodzi m.in. o osiągnięcie poziomu inwestycji w działalność badawczo-rozwojową równego 3 proc. PKB (dla Polski 1,7 proc.).

Strategia „Europa 2020” opiera się na siedmiu projektach przewodnich, z których najbliższym „Strategii” jest Unia Innowacji. Zbieżność dotyczy szczególnie tworzenia gospodarki opartej na wiedzy przez zwiększanie potencjału naukowego, tworzenie zintegrowanej infrastruktury badawczej, podwyższanie poziomu kształcenia i e-umiejętności, zwiększanie mobilności kadr naukowych czy wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw o dużym potencjale rozwoju oraz komercjalizację wynalazków i innowacji.

Cel główny „Strategii” to wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Przez gospodarkę konkurencyjną należy rozumieć taką gospodarkę, która

w relacji do innych krajów (UE, OECD) utrzyma lub osiągnie wyższą dynamikę wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz doprowadzi do szybkiego zwiększenia poziomu życia obywateli. Należy pamiętać, że na konkurencyjność gospodarki składają się m.in.: zdolność przedsiębiorstw do konkutowania na rynku krajowym oraz zagranicznym, równowaga makroekonomiczna, sprawność aparatu państwowego oraz efektywność jego wsparcia dla gospodarki oraz przedsiębiorców, przedsiębiorczość obywateli, innowacyjność oraz efektywna alokacja czynników produkcji. Z punktu widzenia celów niniejszej strategii szczególne znaczenie będzie mieć innowacyjność i efektywność gospodarki.

Kierunki interwencji „Strategii” podporządkowane są realizacji czterech celów szczegółowych:

1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb działalności innowacyjnej:
 - dostosowanie systemu regulacji gospodarczych do potrzeb efektywnej i innowacyjnej gospodarki;
 - koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych;
 - uproszczenie i zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki;
 - ułatwienie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału we wszystkich fazach ich rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału wysokiego ryzyka i sektora MŚP.
2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy:
 - podniesienie poziomu i efektywności nauki w Polsce, wzmocnienie powiązań z gospodarką oraz wzrost jej międzynarodowej konkurencyjności;
 - budowa ram dla prowadzenia efektywnej polityki innowacyjności;
 - wspieranie współpracy w tworzeniu i wdrażaniu innowacji;
 - kształtowanie kultury innowacyjnej oraz szersze włączenie społeczeństwa w proces myślenia kreatywnego i tworzenia innowacji;
 - wspieranie rozwoju kadr dla innowacyjnej i efektywnej gospodarki;
 - stworzenie wysokiej jakości infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej i rozwój gospodarki elektronicznej.
3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców:
 - transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki;
 - wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia.
4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki:
 - wspieranie polskiego eksportu oraz polskich inwestycji za granicą;
 - wspieranie napływu innowacyjnych oraz odpowiedzialnych inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych;

- promowanie gospodarki polskiej, polskich przedsiębiorstw oraz wizerunku Polski na arenie międzynarodowej.⁵

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Strategii:

- Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki:
 - Kierunek działań 1.2. Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych:
 - Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu;
 - Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych),
- Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców:
 - Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki:
 - Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu;
 - Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością;
 - Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia:
 - Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów;
 - Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.

2.6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu 2030 jest dokumentem planistycznym, który zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019r. poz. 1295), stanowi integralny element spójnego systemu zarządzania krajowymi dokumentami strategicznymi. Istotą SRT2030 jest wskazanie celu oraz nakreślenie kierunków rozwoju transportu tak, aby etapowo do 2030r. możliwe było osiągnięcie celów założonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

⁵ Źródło: <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-strategii-innowacyjnosci-i-efektywnosci-gospodarki.html>

Rozwój transportu jest podstawą efektywnie funkcjonującej gospodarki, wpływającym bezpośrednio na realizację celu głównego SOR, tj.: tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym, oraz trzech celów szczegółowych: trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną; rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony; skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. Do osiągnięcia ww. celów SOR przyczyni się realizacja wskazanych w SRT2030 kierunków interwencji i działań, które stanowią uszczegółowienie zapisów SOR w obszarze transportu. Strategia jest spójna ze średniookresową SOR, w tym z celem wyznaczonym dla sektora transportu, tj. zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów.

Głównym celem krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wiąże się z wdrażaniem sześciu kierunków interwencji właściwych dla każdej z gałęzi transportu:

- kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.⁶

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Strategii:

- Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

⁶ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu 2030, załącznik do Uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku" (M.P. 2019 poz. 1054)

2.7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

W dniu 15 października 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”, przedłożoną przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi (SZRWRiR 2030). Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030. Dokument został opracowany w uzgodnieniu z Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWRiR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

W planowanych działaniach do 2030 r. przewidziano:

- utrzymanie zasady, że podstawą ustroju rolnego będą gospodarstwa rodzinne;
- wspieranie zrównoważonego rozwoju małych, średnich i dużych gospodarstw rolnych;
- większe niż dotychczas wykorzystanie potencjału sektora rolno-spożywczego dzięki rozwojowi nowych umiejętności i kompetencji jego pracowników, a także przez wykorzystanie najnowszych technologii w produkcji i zastosowanie rozwiązań cyfrowych oraz tworzenie warunków do kreowania innowacyjnych produktów;
- budowanie konkurencyjnej pozycji polskiej żywności na rynkach zagranicznych, której znakiem rozpoznawczym będzie wysoka jakość i nawiązanie do najlepszych polskich tradycji, a także dostosowanie produktów rolno-spożywczych do zmieniających się wzorów konsumpcji (np. rosnącego zainteresowania żywnością ekologiczną);
- prowadzenie produkcji rolniczej i rybackiej z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz dostosowanie sektora rolno-spożywczego do zmian klimatu, w tym m.in. w zakresie dostępności do wody;
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich we współpracy z miastami, którego efektem będzie stabilny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zapewniający każdemu mieszkańcowi wsi godną pracę, a mieszkańcom miast dostęp do zdrowej, polskiej żywności;
- tworzenie warunków do poprawy mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz wykorzystywania przez nich szans na rozwój i zmianę kwalifikacji, wynikających z powstawania nowych sektorów

gospodarki (jak np. biogospodarki).⁷

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z Celem szczegółowym II Strategii. *Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:*

- Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska
- Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

2.8. Strategia „Sprawne Państwo 2020”

Strategia „Sprawne Państwo 2020” (SSP) jest jedną z 9 zintegrowanych strategii rozwoju, wpisującą się w nowy model zarządzania rozwojem kraju zmierzający do zwiększenia skuteczności programowania i wdrażania polityki rozwoju oraz podniesienia jakości funkcjonowania instytucji publicznych. SSP została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą Nr 17 z dnia 12 lutego 2013 roku w sprawie przyjęcia strategii „Sprawne Państwo 2020” (M.P. z 2013 r. poz.136).

Głównym celem SSP jest zwiększenie skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami. Osiągnięcie wyznaczonego celu głównego opiera się na 7 celach szczegółowych i 32 kierunkach interwencji oraz wymaga konsekwentnego realizowania modelu nowoczesnego rządu charakteryzującego się:

- przejrzystością (np. prawa, procedur i procesu decyzyjnego);
- efektywnością (np. sprawną komunikacją i wymianą dokumentów);
- szeroką współpracą przy realizacji zadań i rozwiązywaniu problemów między różnymi podmiotami, w tym między rządem a samorządem terytorialnym;
- zaangażowaniem i uczestnictwem obywateli w procesie podejmowania decyzji przez administrację publiczną, w tworzeniu lepszego prawa oraz dążeniu do wysokich standardów świadczonych usług.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Strategii:

- Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych:
 - Kierunek interwencji 5.5. Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem technologii cyfrowych
 - Przedsięwzięcie 5.5.2. Nowoczesne zarządzanie usługami publicznymi,
- Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego
 - Kierunek interwencji 7.5. Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego
 - Przedsięwzięcie 7.5.1. Usprawnienie działania struktur zarządzania kryzysowego.

⁷ Źródło: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/strategia-zrownowazonego-rozwoju-wsi-rolnictwa-i-rybactwa-2030>

2.9. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

Przyjęta przez Radę Ministrów w drodze uchwały w dniu 9 kwietnia 2013 r. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP 2022 (SRSBN RP), jest jedną z dziewięciu komplementarnych, zintegrowanych strategii rozwoju realizujących długookresową i średniookresową strategię rozwoju kraju. W obu tych dokumentach kwestie bezpieczeństwa znajdują swoje odbicie. "Długookresowa strategia rozwoju kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności" za warunek niezbędny dla pomyślnego rozwoju Polski uznaje zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego. Podobne podejście prezentuje średniookresowa "Strategia Rozwoju Kraju 2020" (ŚSRK), uznając Utrwalanie bezpieczeństwa narodowego (I.3.4) za jeden z priorytetowych kierunków interwencji publicznej w obszarze strategicznym Sprawne i efektywne państwo oraz wskazując na potrzebę „podjęcia i szybkiego zakończenia prac nad zintegrowanym systemem bezpieczeństwa państwa”.

Za cel główny SRSBN RP uznano wzmocnienie efektywności i spójności systemu bezpieczeństwa narodowego, rozumianego jako synergia wysiłków poszczególnych organów, instytucji i służb państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa do identyfikacji i eliminacji źródeł, przejawów oraz skutków zagrożeń bezpieczeństwa narodowego. Efektywność zostanie osiągnięta poprzez podnoszenie sprawności zasadniczych elementów systemu bezpieczeństwa narodowego. Służyć temu będzie realizacja celu pierwszego Kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym, celu drugiego Umocnienie zdolności państwa do obrony oraz celu trzeciego Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego. Osiągnięcie spójności nastąpi poprzez realizację celu czwartego Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa i celu piątego Tworzenie warunków do rozwoju zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego.

Osiągnięcie celu głównego zagwarantuje lepszą realizację interesów narodowych. Przyczyni się także do osiągnięcia odpowiedniego pod względem ilościowym i jakościowym potencjału państwa, który umożliwi zachowanie wpływu na rzeczywistość międzynarodową i przebieg procesów wewnętrznych oraz stymulację pozytywnych tendencji ewolucyjnych w kraju i poza nim.

Wraz z podjęciem uchwały przez Radę Ministrów w dniu 9 kwietnia 2013 roku w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” utraciły moc: „Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej”, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 23 grudnia 2009 r. oraz „Strategia udziału Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach międzynarodowych”, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 19 stycznia 2009 r.⁸

⁸Źródło: http://archiwum2013.mon.gov.pl/pl/strona/349/LG_46_278.html

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z Cel 4. Strategii *Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa*, Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego, Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

2.10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

„Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030” (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. W KSRR 2030 odzwierciedlenie znajdują postanowienia SOR określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.. Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa. W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W dokumencie przewidziano również zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Ponadto KSRR 2030 prezentuje:

- mechanizmy dostosowania się do zmian zachodzących wokół nas, tak by Polska była świadomym, odnoszącym korzyści uczestnikiem procesu globalizacji;
- mechanizmy wykorzystania atutów regionu – w tym zasoby ludzkie i naturalne, zalety lokalizacyjne i instytucjonalne - do jego rozwoju;

- mechanizmy współpracy pomiędzy rządem, samorządem regionalnym i lokalnym, które umożliwiają ukierunkowanie krajowych i regionalnych strumieni finansowych na realizację powstających oddolnie wizji i planów rozwoju.⁹

KSRR 2030 zastąpiło obowiązującą wcześniej „Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie”.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z Celem 1. Strategii - Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

2.11. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020).

SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2018 r., poz. 1307, z późn. zm.), realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.¹⁰

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z Celem szczegółowym 4 Strategii - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej, kierunek interwencji – kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

⁹ Źródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>

¹⁰ Źródło: <https://www.gov.pl/web/rodzina/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl>

2.12. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

W dniu 26 marca 2013 roku Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, której koordynatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Tekst został opublikowany w „Monitorze Polskim” (poz. 378) 16 maja 2013r. SRKS przyczynia się do realizacji celu 11 Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Wzrost społecznego kapitału rozwoju”, wdrażając określone w dokumencie kierunki interwencji:

- 2.14.1.1 Przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie.
- 2.14.1.2 Promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych.
- 2.14.1.3 Uproszczenie mechanizmów zrzeszania się ludzi przez ograniczenie procedur i obciążeń dla stowarzyszeń, fundacji i inicjatyw obywatelskich.
- 2.14.1.4 Promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej (przez docenianie ludzi zaangażowanych w działalność społeczną, kampanie społeczne, wykorzystywanie nowoczesnych technologii, wprowadzanie nowych technik głosowań i komunikowania się administracji z obywatelami).
- 2.14.1.5 Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi przez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych.
- 2.14.1.6 Modernizacja infrastruktury oraz rozszerzenie ról społecznych instytucji kultury, w tym bibliotek i ośrodków kultury.¹¹

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Strategii:

- Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego:
 - Priorytet Strategii 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej:
 - Kierunek działań 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

2.13. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

W dniu 10 listopada 2009 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” (M.P. z 2010 r. nr 2, poz.11). Zgodnie z "Polityką energetyczną Polski do 2030 roku" udział odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu w Polsce ma wzrosnąć do 15% w 2020 roku i 20% w roku 2030. Planowane jest także osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw.

¹¹ Źródło: Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa, 26 marca 2013 r., Załącznik do Uchwały Nr 61 rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020”

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Polityki energetycznej Polski do 2030 roku:

- Kierunek – poprawa efektywności energetycznej:
 - Cel główny – dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną;
 - Cel główny – konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15.
- Kierunek – wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii:
 - Cel główny – racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - Cel główny – zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego.
- Kierunek – wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła:
 - Cel główny – zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii.
- Kierunek – rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw:
 - Cel główny – wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych;
 - Cel główny – ochrona lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną;
 - Cel główny – zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.
- Kierunek – ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko:
 - Cel główny – ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego;
 - Cel główny – ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych;
 - Cel główny – minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce;
 - Cel główny – zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

2.14. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku (projekt)

Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku stanowi odpowiedź na najważniejsze wyzwania stojące przed polską energetyką w najbliższych dziesięcioleciach oraz wyznacza kierunki rozwoju sektora energii z uwzględnieniem zadań niezbędnych do realizacji w perspektywie krótkookresowej. Realizacja PEP2040 odbywać się będzie poprzez osiem kierunków działań w sektorze paliwowo-energetycznym, podzielonych na zadania wykonawcze.

Poza projektem dokumentu zasadniczego PEP2040, Ministerstwo Energii przedstawia także trzy załączniki, które są jego nieodłącznymi częściami:

- Ocena realizacji poprzedniej polityki energetycznej państwa – w dokumencie podsumowano realizację priorytetów wskazanych w Polityce energetycznej Polski do 2030 roku oraz kierunków wynikających ze Strategii „Bezpieczeństwa energetyczne i środowisko – perspektywa do 2020 r.
- Wnioski z analiz prognostycznych dla sektora energetycznego – w dokumencie zaprezentowano szereg prognoz dla sektora paliwowo-energetycznego przy założeniu realizacji działań, które przesądza PEP2040. W szczególności przedstawiono projekcje zużycia energii pierwotnej i finalnej w podziale na rodzaj paliwa i sektory, prognozy wytwarzania i mocy zainstalowanej energii elektrycznej oraz cen dla poszczególnych grup odbiorców. Uwzględniono także nakłady inwestycyjne niezbędne do poniesienia w sektorze elektroenergetycznym.
- Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko PEP2040 (SOOŚ) – w dokumencie przedstawiono analizę możliwego pozytywnego i negatywnego wpływu realizacji PEP2040 na środowisko – zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Za globalną miarę realizacji celu PEP2040 przyjęto poniższe wskaźniki:

- 60% udziału węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 r.;
- 21% OZE w finalnym zużyciu energii brutto w 2030 r.;
- wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 r.;
- poprawa efektywności energetycznej o 23% do 2030 r. w stosunku do prognoz z 2007 r.;
- ograniczenie emisji CO₂ o 30% do 2030 r. (w stosunku do 1990 r.).

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z następującymi celami Polityki energetycznej Polski do 2040 roku:

- Kierunek 1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych;
- Kierunek 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii;
- Kierunek 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji;
- Kierunek 8. Poprawa efektywności energetycznej.

2.15. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego

Program ochrony środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 3 grudnia 2019 r. Nr XII/201/2019 w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027”. Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 jest aktualizacją poprzedniego programu na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023, który został przyjęty Uchwałą Nr XXIII/341/16 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 listopada 2016 r.

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem strategicznym województwa syntezującym istotne kwestie związane z ochroną środowiska, opracowanym zgodnie z dokumentami sektorowymi oraz dokumentami krajowymi. Dokument opisuje 10 obszarów interwencji, które odpowiadają poszczególnym komponentom środowiska lub obszarom mającym wpływ na stan środowiska.

W obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza w latach poprzednich realizowane były działania głównie z zakresu termomodernizacji budynków, modernizacji źródeł ciepła, modernizacji instalacji w zakładach przemysłowych i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE). Głównym problemem w tym obszarze są przekroczenia norm stężeń pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu, których główną przyczyną jest tzw. niska emisja. Wśród głównych działań naprawczych wskazano realizację dokumentów sektorowych, czyli programów ochrony powietrza, planów gospodarki niskoemisyjnej oraz programów ograniczania niskiej emisji. Należy również kontynuować zadania wdrażane w latach poprzednich. Istotne znaczenie, również w kontekście adaptacji do zmian klimatu będzie mieć dalsze wspieranie rozwoju OZE oraz podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Mieszkańcy województwa zajmujący tereny w sąsiedztwie dróg wojewódzkich i krajowych o dużym natężeniu ruchu oraz mieszkańcy największych miast województwa narażeni są na ponadnormatywny hałas. Jego powstawanie spowodowane jest głównie stale narastającą liczbą pojazdów, złym stanem technicznym dróg oraz niepełnym systemem transportowym województwa. Z tego względu w obszarze interwencji zagrożenia hałasem zaproponowano wdrożenie działań nastawionych na komunikację zbiorową oraz stosowaniem zabezpieczeń akustycznych takich jak wały ziemne, zielone ściany oraz ekrany akustyczne (w miejscach gdzie zastosowanie innych rozwiązań jest niemożliwe), jak również poprawę stanu dróg. W zakresie pól elektromagnetycznych nie występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. W tym obszarze zalecane jest jedynie regularne monitorowanie jego poziomów, aby reagować na ewentualne przekroczenia wartości dopuszczalnych. Głównymi problemami w zakresie gospodarowania wodami jest przede wszystkim wpływ działalności antropogenicznej na wody powierzchniowe, co skutkuje ich niezadowalającą jakością, brak odpowiedniej infrastruktury przeciwpowodziowej oraz niedostateczna liczba zbiorników małej retencji. Ze względu na powolne zmiany zachodzące w środowisku wodnym należy sukcesywnie wdrażać działania zapoczątkowane w latach poprzednich. Ważnym aspektem w tym obszarze jest ochrona przeciwpowodziowa, która z roku na rok staje się pilniejszym zagadnieniem. W celu ochrony jakości

i wielkości zasobów wód, wskazano działania skupiające się wokół ograniczania ich zużycia poprzez zamykanie obiegów wody, realizację zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz wspierających naturalną i sztuczną retencję. W kolejnych latach coraz większe znaczenie będzie miało wdrażanie działań związanych z przeciwdziałaniem skutkom suszy. W zakresie gospodarki wodno-ściekowej postawiono nacisk na budowę infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, w tym budowę wodociągów, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, oczyszczalni ścieków (w tym przydomowych). Realizacja tych działań będzie sprzyjać poprawie jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez ograniczenie presji wynikającej z działalności człowieka. Działania te były również wdrażane w latach poprzednich. Kolejnym obszarem interwencji opisanym w dokumencie są zasoby geologiczne. W tym zakresie województwo lubelskie posiada bogate, rozpoznane zasoby surowców energetycznych oraz skalnych. Funkcjonowanie zakładów wydobywczych wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na środowisko, z tego względu działania w tym obszarze skupiają się na kontroli ich działalności oraz minimalizowaniu jej skutków. Województwo lubelskie jest bardzo zasobne w gleby o wysokich walorach produkcyjnych, a rolnictwo stanowi główny sektor gospodarczy regionu. W szczególności istnieje w tym zakresie niebezpieczeństwo utraty naturalnych zasobów glebowych spowodowanych zmianami klimatu. W Programie zaproponowano szereg rozwiązań, które mogą przyczynić się do zachowania wartości użytkowych gleb województwa, m.in. wdrażaniu dobrych praktyk rolniczych, rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych oraz promocji rolnictwa ekologicznego. W zakresie gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów Program skupia się na odzwierciedleniu zapisów wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Strategia odpadowa województwa w perspektywie kolejnych lat będzie się skupiać na selektywnym zbieraniu odpadów, odzysku i recyklingu odpadów oraz wykorzystaniu odpadów jako paliwa alternatywnego. Wdrażane będą również zasady gospodarki cyrkulacyjnej (inaczej gospodarki o obiegu zamkniętym).

Lubelszczyzna charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi oraz unikatowymi krajobrazami i siedliskami. Wśród istotnych problemów w tym obszarze występuje brak zatwierdzonych i wdrażanych planów ochrony oraz planów zadań ochronnych, a także presja działalności człowieka na obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i zagrożenia działania skupiają się na kontynuacji prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem odpowiednich dokumentów, zwiększaniem lesistości województwa jak również czynną ochroną siedlisk oraz działaniach z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa. Ostatnim obszarem interwencji są zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi. Działania w tym obszarze skupiają się na monitorowaniu zakładów przemysłowych w województwie sklasyfikowane jako zakłady zwiększonego bądź dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a także na usuwaniu skutków poważnych awarii.¹²

¹² Program ochrony środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 3 grudnia 2019 r. Nr XII/201/2019 w sprawie

Program ochrony środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 wyznacza następujące cele w kolejnych obszarach interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
- Zagrożenia hałasem: Poprawa klimatu akustycznego w województwie lubelskim.
- Pola elektromagnetyczne: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
- Gospodarowanie wodami:
 - Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.
 - Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.
- Gospodarka wodno-ściekowa: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.
- Zasoby geologiczne: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.
- Gleby: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa lubelskiego.
- Zasoby przyrodnicze:
 - Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej.
 - Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
 - Zwiększanie lesistości.
- Zagrożenia poważnymi awariami: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny ze wszystkimi celami aktualnego Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego.

2.16. Projekt Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wyznaczono odrębny cel operacyjny 2.4. Ochrona walorów środowiska.

Samorząd Województwa wyznaczył kierunki działań i interwencji własnych (samorządu województwa) oraz przewidzianych do realizacji przez inne podmioty.

Do kierunków działań własnych zaliczył:

- Kontynuację działań na rzecz usuwania wyrobów zawierających azbest;

przyjęcia „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027”, ss. 11-12

- Prowadzenie działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska oraz walorów przyrodniczych województwa;
- Doradztwo w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii na rzecz przedsiębiorstw, sektora komunalnego, JST, budownictwa mieszkaniowego oraz osób fizycznych;
- Opracowanie Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej;
- Opracowanie Programu ochrony powietrza dla strefy - aglomeracja lubelska;
- Opracowanie Audytu krajobrazowego;
- Opracowanie Programu ochrony środowiska Województwa Lubelskiego;
- Opracowanie Planów ochrony parków krajobrazowych;
- Opracowanie Planu gospodarki odpadami dla Województwa Lubelskiego.

W ramach działań przewidzianych do realizacji przez pozostałe podmioty województwa lubelskiego, w tym jednostki samorządu terytorialnego, w projekcie Strategii określono następujące kierunki działań:

- Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturalizacji rzek;
- Wspieranie działań na rzecz zagospodarowania wody w przemyśle wydobywczym przy wykorzystaniu innowacyjnych technologii
- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;
- Wspieranie działań na rzecz wzrostu lesistości województwa zgodnie z warunkami siedliskowymi;
- Wspieranie działań na rzecz monitorowania stanu środowiska i szerokiego udostępniania informacji mieszkańcom;
- Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym dotyczącej oszczędzania zasobów i energii oraz idei gospodarki obiegu zamkniętego;
- Wspieranie działań i rozwiązań na rzecz zwiększania efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej oraz ograniczania niskiej emisji;
- Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej; opartej m.in. o komponent prosumencki.
- Wspieranie działań na rzecz rekultywacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych i poeksploatacyjnych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych;
- Działania w zakresie zapobiegania marnotrawieniu dóbr, żywności na etapie produkcji, przetwórstwa, konsumpcji;
- Wdrażanie systemu racjonalnej gospodarki odpadami nastawionej na zwiększenie ponownego ich wykorzystania, recyklingu i odzysku surowców i energii.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z powyższymi celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku przyjętej uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 roku.

2.17. Program Ochrony Środowiska Przed Hałasem dla Województwa Lubelskiego

Celem Programu ochrony środowiska przed hałasem jest określenie niezbędnych priorytetów i wskazanie działań mających na celu zmniejszenie uciążliwości i ograniczenie poziomu hałasu. Program wykonywany jest na obszarze pokrywającym się z zakresem map akustycznych dla odcinków dróg krajowych i wojewódzkich w województwie lubelskim o średniodobowym natężeniu ruchu (SDR) przekraczającym 8219 pojazdów/dobę, co odpowiada 3 000 000 pojazdów w ciągu roku, które to mapy pełnią funkcję źródła informacji o stanie klimatu akustycznego.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku planuje działania w zakresie zmniejszenia uciążliwości i ograniczenia poziomu hałasu w ciągu dróg lokalnych, szczególnie na odcinkach dróg gruntowych o niższym natężeniu ruchu niż przewidziano w Programie Ochrony przed Hałasem dla Województwa Lubelskiego. Uciążliwości związane są z hałasem powodowanym jazdą samochodem po drogach z nawierzchnią żwirową i kamienną.

2.18. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2022

Celem dokumentu jest wprowadzenie nowego, zgodnego z przepisami ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie pozwalającego na:

- uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- wprowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko odpadów;
- zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów;
- całkowite wyeliminowanie składowisk odpadów niespełniających wymagań prawnych;
- prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- zmniejszenie dodatkowych zagrożeń dla środowiska wynikających z transportu odpadów komunalnych z miejsc ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania przez podział

województw na regiony gospodarki odpadami, w ramach których prowadzone będą wszelkie czynności związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi.

Dodatkowo Plan Gospodarki Odpadami wskazuje cele do osiągnięcia dla poszczególnych rodzajów odpadów, działania konieczne do realizacji tych celów oraz przedstawia ogólny zarys funkcjonowania całego systemu na terenie województwa.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku planuje działania w zakresie zwiększenia liczby nowoczesnych instalacji (PSZOK) do odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów.

2.19. Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja lubelska ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu stanowiący załącznik do Uchwały nr XVII/292/2020 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 lipca 2020 r.

Podstawowym celem sporządzenia i wdrożenia Programu Ochrony Powietrza jest przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza, a przez to poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców, podwyższenie standardów cywilizacyjnych oraz lepsza jakość życia w strefie. Realizacja zadań wynikających z Programu Ochrony Powietrza ma na celu zmniejszenie stężenia substancji zanieczyszczającej w powietrzu w poszczególnych strefach - pyłu zawieszonego PM 2,5, PM10 do poziomu dopuszczalnego oraz B(a)P do poziomu docelowego i utrzymywania ich na tych poziomach. W programie strefy lubelskiej zobligowano gminy do:

1. Redukcji emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW;
2. Prowadzenie edukacji ekologicznej;
3. Prowadzenie działań kontrolnych.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku planuje działania w zakresie redukcji emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy (zadanie: Dalsze inwestycje w fotowoltaikę oraz modernizacja źródeł ciepła gospodarstw domowych), edukacji ekologicznej z zakresu ciepłownictwa, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami i transportu oraz prowadzenie działań kontrolnych. Działania te mają na celu ograniczenie emisji B(a)P oraz zmniejszenie zawartości PM 2,5 i PM10.

2.20. Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030)

W ramach 2 Priorytetu Strategii: Lepszy dostęp do infrastruktury i usług publicznych poprawiających jakość życia mieszkańców planowane są działania 1 celu: Rozwój infrastruktury sprzyjającej ochronie środowiska naturalnego, w tym inwestycje w sieci wodno-kanalizacyjne oraz termomodernizacje budynków użyteczności publicznej.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku planuje działania zarówno w zakresie rozbudowy sieci wodociągowej jak i termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. W zakresie gospodarki ściekowej, uwarunkowania przestrzenne gminy i struktura zabudowy nie sprzyja rozwojowi sieci kanalizacyjnej. W tym obszarze Gmina promuje system przydomowych oczyszczalni ścieków oraz wprowadza system kontroli szczelności szamb.

2.21. Aktualizacja powiatowego programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r.

Priorytety ochrony środowiska oraz strategię działań ochrony środowiska, w skali powiatu, w zakresie ochrony środowiska na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 r., usystematyzowano w następujący sposób:

Priorytety oraz strategia w zakresie działań systemowych:

- Priorytety oraz strategia działań w zakresie edukacji ekologicznej oraz udziału społeczeństwa na rzecz ochrony środowiska;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie uwzględniania aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- Priorytety oraz strategia działań w strategiach i programach sektorowych;
- Priorytety oraz strategia działań w zarządzaniu środowiskiem przez przedsiębiorstwa;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie odpowiedzialności za szkody w środowisku;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony zasobów naturalnych;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony przyrody i lasów;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony powietrza;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony wód;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie gospodarki odpadami;

- Priorytety oraz strategia działań w zakresie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych;
- Priorytety oraz strategia działań w zakresie zapobiegania wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, oraz bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego w środowisku.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku planuje działania we wszystkich priorytetach wspomnianych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Lubelskiego.

2.22. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020 (zaktualizowana w kwietniu 2020 roku) wyznacza trzy cele rozwojowe, z których cel 2: Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego LOF oraz cel 3: Przyspieszenie zrównoważonego rozwoju poprzez rewitalizację przestrzenną i społeczną z uwzględnieniem TIK w LOF dotyczą obszaru ochrony środowiska.

Jako Priorytety rozwojowe celu 2 wskazano:

- Rozwój i usprawnienie systemu komunikacyjnego na obszarze LOF;
- Wspieranie zrównoważonego rozwoju mobilności, systemu transportu i zastosowań strategii niskoemisyjnych w transporcie;
- Podniesienie efektywności energetycznej w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF;
- Zachowanie i tworzenie terenów zielonych wspierających niskoemisyjność.

Jako Priorytety rozwojowe celu 3 wskazano:

- Wspieranie rewitalizacji społecznej poprzez rewitalizację przestrzenną;
- Rozwój systemów TIK w celu:
 - (i) wsparcia elektronicznej administracji;
 - (ii) wdrażania elektronicznych usług publicznych;
 - (iii) zwiększenia dostępności informacji sektora publicznego;
 - (iv) wspomaganie nowoczesnej edukacji poprzez e-learning.
- Działania związane z organizacją terenów inwestycyjnych oraz kompleksowe ich zagospodarowanie.

Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest zgodny z powyższymi celami oraz priorytetami rozwojowymi.

2.23. Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023

Celem głównym Strategii Rozwoju Gminy Jabłonna jest wzrost jakości życia i spójności społecznej Gminy Jabłonna dzięki rozwojowi przedsiębiorczości oraz zwiększeniu znaczenia Gminy jako obszaru atrakcyjnego dla inwestycji w sferze mieszkalnictwa.

Strategia przewiduje następujące cele szczegółowe:

- Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturalna integracja Gminy Jabłonna;
- Gmina Jabłonna silnym centrum mieszkalniczym (osiedleńczym) oznaczeniu regionalnym;
- Wzrost rangi i znaczenia Gminy Jabłonna jako obszaru atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców, z uwzględnieniem rolniczego charakteru regionu.

Strategia podkreśla konieczność dbałości o środowisko naturalne, czyste powietrze i inwestycje w OZE w 1 celu szczegółowym związanym z mieszkalnictwem. W tym samym celu podkreśla istotę inwestycji w infrastrukturę drogową i okołodrogową (w tym pogłębienie rowów melioracyjnych wzdłuż dróg lokalnych). Podkreślenie walorów środowiskowych jest dodatkowym atutem do rozwoju obszarów i infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej.

Cele Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku wpisują się całkowicie w 1 cel szczegółowy Strategii.

2.24. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Jabłonna na lata 2016-2022

Program Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Jabłonna (Załącznik do uchwały Nr XVIII/118/2016 Rady Gminy Jabłonna z dnia 14.06.2016 r.) został opracowany, aby m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, tj.: redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej, a także poprawę jakości powietrza.

W dokumencie skoncentrowano się na działaniach niskoemisyjnych, w tym poprawie efektywności energetycznej, wykorzystaniu OZE, czyli wszystkich działań mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza w tym pyłów, dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz emisji dwutlenku węgla, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń w powietrzu.

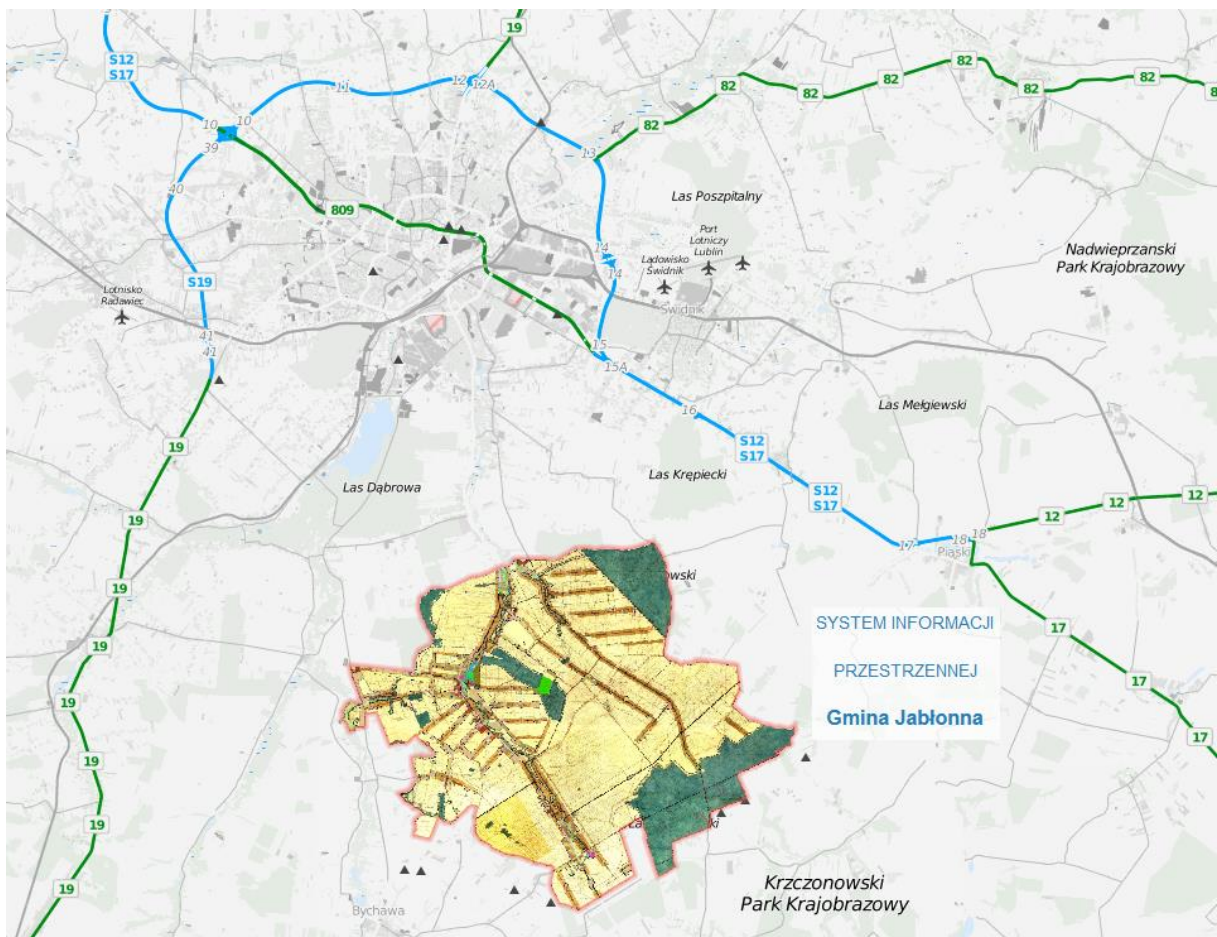
Cele Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku wpisują się całkowicie w cele Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Jabłonna.

3. Ogólna charakterystyka Gminy Jabłonna

3.1. Położenie

Gmina Jabłonna położona jest w centralnej części województwa lubelskiego, a w południowej części powiatu lubelskiego. Jest jedną z 16 gmin należących do powiatu lubelskiego. Siedzibą gminy jest wieś Jabłonna-Majątek, usytuowana w środkowo-zachodniej części gminy, w dolinie rzeki Czarniejówki, będącej dopływem Bystrzycy. Sąsiaduje z gminami: Głusk, Piaski, Krzczonów, Bychawa i Strzyżewice. W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Piotrków-Kolonia, Wierciszów, Tuszów, Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel-Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice-Kolonia, Czarniejów, Czarniejów-Kolonia, Wolnica.

Mapa 1 Położenie Gminy Jabłonna w odniesieniu do miasta wojewódzkiego oraz Portu Lotniczego Lublin

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Jabłonna

Powierzchnia gminy obejmuje około 13 098 ha. Większość jej obszaru stanowią grunty orne, lasy i sady.

Gmina leży w bliskiej strefie oddziaływania społeczno-gospodarczego stolicy Województwa Lublina. Odległość z centrum Lublina do wynosi 18 km, do miasta stołecznego Warszawy ok. 190 km.

Gmina Jabłonna położona jest w obszarze funkcjonalnym Miasta Lublin, jest jednym z sygnatariuszy porozumienia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz Lokalnej Grupy Działania „Kraina wokół Lublina”. Jest również członkiem Związku Gmin Lubelszczyzny.

3.2. Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna

Gmina Jabłonna posiada sieć osadniczą i zabudowę w układzie liniowym (ulicówka) - osadnictwo na terenie gminy koncentruje się po obu stronach drogi wojewódzkiej nr 835, która przebiega przez miejscowości: Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna-Majątek, Piotrków Drugi, Piotrków Pierwszy, Piotrków-Kolonia. Wymienione miejscowości wyróżniają się zwartością zabudowy i koncentracją usług publicznych, komercyjnych, rolniczych oraz zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej.

Pod względem fizyczno-geograficznym Gmina położona jest na mezoregionie Wyniosłość Giełczewska, stanowiącej część Wyżyny Lubelskiej. Jest to falista równina o wzniesieniach przekraczających 300 m n.p.m., zbudowanych z ostańcowych piaskowców. Około 85% obszaru Wyniosłości Giełczewskiej zajmują gleby płowe z udziałem brunatnych, wytworzone z utworów lessowatych. Wartość użytkowa gleb wytworzonych z utworów lessowatych zależy od miąższości gleb i rodzaju podłoża. Przeważnie są one glebami dość dobrymi. Najlepsze są gleby płytkie na piaskach, najlepsze –głębokie i podścielone gliną. Zalicza się je od drugiego do czwartego kompleksu glebowo-rolniczego. Na terenie gminy przeważają gleby klas III (ok. 70% użytków rolnych) oraz gleby klasy IV (ok. 26%). Nieco ponad 6% użytków rolnych zostało sklasyfikowanych w kl. II. Sytuuje to gminę w grupie gmin o średnich warunkach agroekologicznych. Jest to jednak region rolniczy o słabo rozwiniętym osadnictwie. Na obszarze Wyniosłości Giełczewskiej znajduje się Krzczonowski Park Krajobrazowy.

Głównym elementem sieci rzecznej w Gminie Jabłonna jest Czerniejówka, która przecina ten obszar w układzie południkowym. Rzeka Czerniejówka stanowi prawobrzeżny dopływ Bystrzycy. Jej źródła znajdują się we wsi Piotrków Pierwszy w Gminie Jabłonna. Do Czerniejówki uchodzi krótka struga Skrzyniczanka.

Gmina posiada stosunkowo jednolitą strukturę funkcjonalno-przestrzenną. Charakteryzują średni udział kompleksów leśnych (lesistość w 2019 r. wyniosła 16,5%) oraz niski łąk i pastwisk (nieco ponad 1,5%). Użytki rolne stanowią ponad 64% powierzchni gminy, z czego aż 97% stanowią grunty orne. Tereny osadnicze (z komunikacją) zajmują ok. 10% powierzchni gminy. W odniesieniu do pozostałych gruntów udział ich wynosi ok. 4%.

Jak wynika z Wojewódzkiego Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego z 2006 roku, na terenie gminy Jabłonna, w północnej części rowu

lubelskiego, znajdują się możliwe do wykorzystania zasoby energii geotermalnej (poniżej 10 000 t.p.u/km²).¹³ Ze względu na występowanie na terenie Gminy Jabłonna obszarów prawnie chronionych, rozwój infrastruktury związanej z odnawialnymi źródłami energii jest bardzo utrudniony. Ograniczenia te są związane z położeniem na terenie Gminy Jabłonna parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu.

3.3.Klimat

Klimat Gminy Jabłonna, podobnie jak całej Polski, jest przejściowy, kontynentalno-morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji.

W regionalizacji klimatycznej województwa lubelskiego Gmina Jabłonna znalazła się w lubelsko-chełmskiej dziedzinie klimatycznej (wg podziału dokonanego przez A. i W. Zinkiewiczów). Dziedzina ta charakteryzuje się znacznymi rocznymi sumami opadów (500-600 mm) oraz najwyższymi wartościami usłonecznienia względnego latem osiągającego wartość 50%. Cechuje się wpływami kontynentalizmu, przejawiającymi się głównie wysokimi amplitudami rocznymi temperatury, długim latem i długą, chłodną zimą i największą w kraju liczbą dni pogodnych. Średnia temperatura roczna wynosi 7-8 °C, średnia stycznia ok. -4°C, zaś średnia lipca ok. +18°C. Długość sezonu wegetacyjnego wynosi 200 –210 dni. Klimat sprzyja rozwojowi rolnictwa.

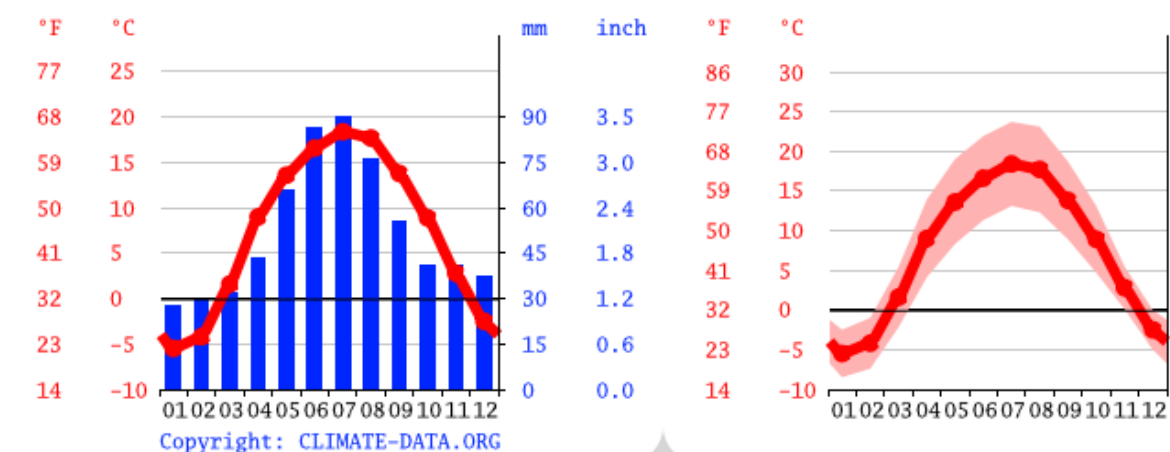
Tabela 1 Cechy klimatu w poszczególnych miesiącach roku na terenie gminy Jabłonna

	Max. Temperatura (°C)	Śr. Temperatura (°C)	Min. Temperatura (°C)	Opady / Opady deszczu (mm)
styczeń	-2.5	-5.5	-8.5	24
luty	-1	-4.2	-7.4	26
Marsz	5.4	1.6	-2.2	28
Kwiecień	13.9	9	4.1	38
maj	19	13.6	8.3	58
czerwiec	21.9	16.6	11.3	76
lipiec	23.7	18.4	13.1	79
sierpień	23.1	17.7	12.3	67
wrzesień	18.7	13.8	8.9	49
październik	13.1	8.9	4.7	36
listopad	5.5	2.8	0.1	36
grudzień	0	-2.5	-5	33

Źródło: <https://pl.climate-data.org/europa/polska/lublin-voivodeship/jab%c5%82onna-druga-288825/>

¹³ Źródło: R. Ney, J. Sokołowski, Energia geotermalna, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, PAN Kraków, [w:] Energia odnawialna. Polska. Zasoby i wykorzystanie, Wydawnictwo GEA, Warszawa 2001, za: Wojewódzkiego Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego z 2006 roku

Wykres 1 Klimatogram i wykres temperatur

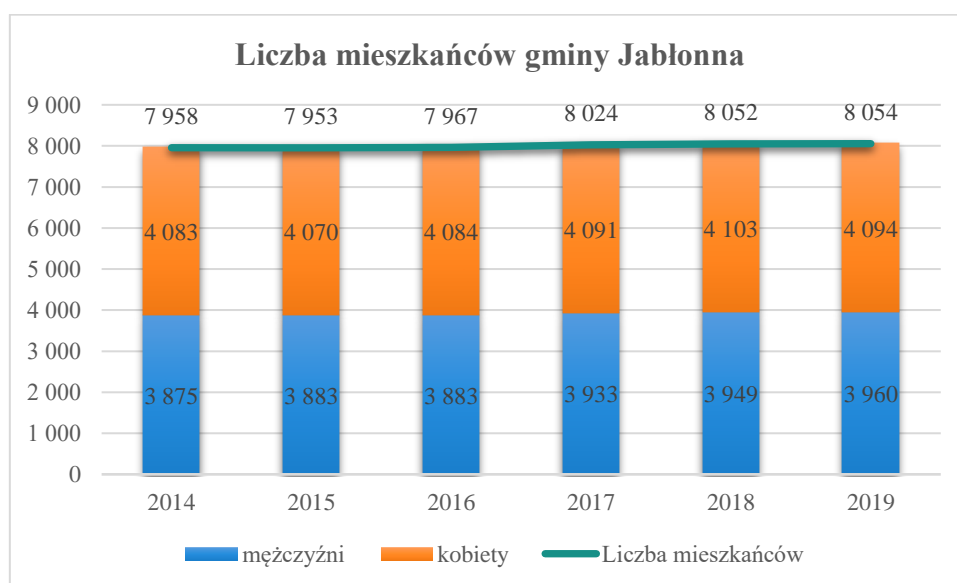
Źródło: <https://pl.climate-data.org/europa/polska/lublin-voivodeship/jab%c5%82onna-druga-288825/>

3.4. Otoczenie społeczno-gospodarcze

3.4.1 Demografia

Według danych Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2019 roku Gminę Jabłonna zamieszkiwało 8054 osoby, z czego większość stanowiły kobiety (4094). Pomimo nieznacznie rosnącej liczby mieszkańców, gęstość zaludnienia pozostaje na stałym poziomie od prawie 10 lat i wynosi 61 osób na km².

Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy Jabłonna w latach 2014-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

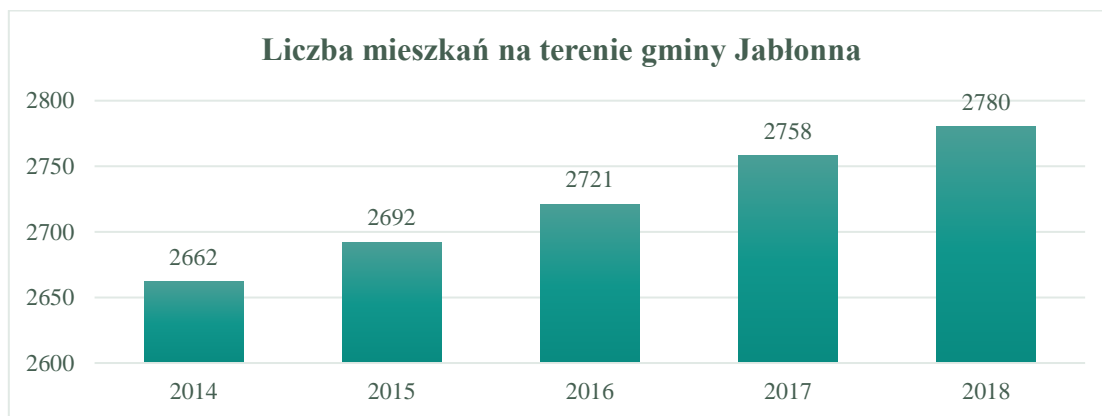
Znajomość obecnych warunków demograficznych oraz predykcja przyszłości w tym zakresie ma dla planowania zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną oraz paliwa znaczenie kluczowe. Liczba ludności ma wpływ na aktualne zapotrzebowanie na paliwa i media energetyczne oraz stanowi odniesienie dla obliczania wskaźników wyjściowych do bieżącej oceny funkcjonowania systemu energetycznego. Ocena ta z kolei jest bazą planowania działań w zakresie rozwoju i modernizacji systemu energetycznego gminy Jabłonna.

3.4.2 Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy są, po energetyce obszarem, w którym gdzie można upatrywać dość znacznego potencjału do zmniejszenia emisji. Według Instytutu Badań Strukturalnych (IBS) w 2012r. gospodarstwa domowe są odpowiedzialne za 31% zużycia energii oraz bezpośrednio emitowały 9% całości gazów cieplarnianych. Zgodnie z prognozą IBS przy braku zmian w produkcji oraz w sposobie wykorzystania energii, relacje te wyniosą w 2030 r. odpowiednio 27% oraz 9%, pozostając obszarem o istotnym potencjale redukcji nieefektywnego ekologicznie i ekonomicznie gospodarowania zasobami.¹⁴

Na terenie Gminy Jabłonna zlokalizowanych jest 2780 mieszkań (w tym 15 mieszkań komunalnych).

Wykres 3 Liczba mieszkań na terenie gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

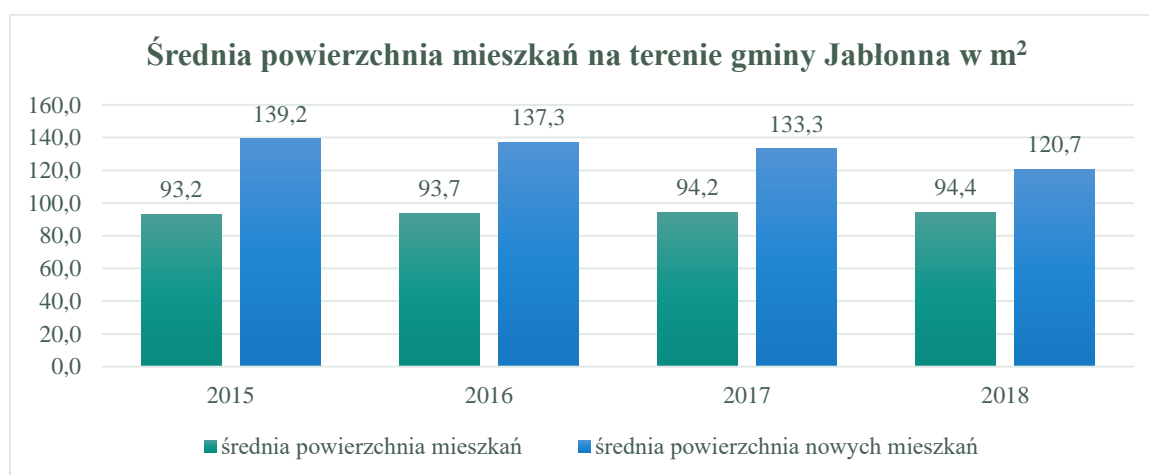
Realizacja aktualnej Strategii Rozwoju Gminy Jabłonna, w tym działania promocyjne, zacieśnienie współpracy z Miastem Lublin (w tym z Zarządem Transportu Miejskiego w zakresie wydłużenia trasy linii 17 komunikacji miejskiej) w ramach działania Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego, przynosi wzrost liczby nowych budynków mieszkalnych i mieszkańców. Liczba

¹⁴ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Jabłonna, Jabłonna 2016r.

nowych obiektów mieszkalnych przybywa znacząco o prawie 2% rocznie. W ostatnich dwóch latach wydano około 45 pozwoleń rocznie na budowę nowych domów jednorodzinnych. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłonna przewiduje wzrost nowych zasobów mieszkaniowych nawet o 700-900 mieszkań, przy czym dodatkowo 300-350 mieszkań wymaga wymiany zasobów ze względu na zły stan techniczny głównie gospodarstw zagrodowych.

Zauważalny jest również trend budowy domów o średniej powierzchni 120 m². Takie wielkości pozwalają przy zachowaniu komfortu mieszkania zminimalizować energię potrzebną do ogrzania budynków zimą, tym bardziej, że w przeważającej ilości mieszkania mają indywidualne źródła ciepła (wyjątkiem są mieszkania komunalne, nauczycielskie, zaopatrywane w ciepło przez kotłownię przy szkole w Piotrkowie).

Wykres 4 Średnia powierzchnia mieszkań na terenie gminy Jabłonna w m²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na obszarze gminy występuje zabudowa zagrodowa zwarta oraz gdzieniegdzie kolonijna. Jest to związane z rolniczym charakterem zarobkowania większości mieszkańców. Jednak nie można wyróżnić jednolitego obszaru o jednorodnej funkcji mieszkaniowej. Największa koncentracja zabudowy mieszkalnej znajduje się na terenie miejscowości Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza i Jabłonna Druga gdzie wyróżnić można przede wszystkim budownictwo jednorodzinne i nieliczne wielorodzinne. Natomiast na obszarach wiejskich dominującą formą zabudowy jest zabudowa jednorodzinna, jak również zabudowa mieszkalna połączona z funkcją usługową. Duże rozproszenie zabudowy utrudnia doprowadzenie podstawowej infrastruktury techniczno-sanitarnej do wszystkich gospodarstw domowych.

Gmina systematycznie inwestuje w sieci wodociągowe. Na terenie gminy Jabłonna zlokalizowane są 4 wodociągi grupowe: Czerniejów, Jabłonna, Piotrków i Chmiel.

Wodociąg "Jabłonna" zasilany jest w wodę z ujęcia podziemnego i stacji wodociągowej, które zlokalizowane są w miejscowości Jabłonna-Majątek. Zasoby eksploatacyjne zatwierdzone w kat B dla tego ujęcia wynoszą $Q_e = 66 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 2,0 \text{ m}$. Schemat technologiczny tego wodociągu obejmuje:

- ujęcie składające się z dwóch studni głębinowych (podstawowej i rezerwowej);
- zbiornik wyrównawczy o pojemności $V = 100 \text{ m}^3$;
- hydrofornię wyposażoną w dwa zbiorniki hydroforowe o pojemnościach 6300 dm^3 i pompownię drugiego stopnia;
- sieć przesyłową z przyłączami.

Ujęcie posiada pozwolenie wodo-prawne ważne do 30.04.2035 r. na pobór wód w ilościach: $Q_{d\text{sr}} = 800 \text{ m}^3/\text{d}$

$Q_{d\text{max.roc}} = 292\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$

$Q_{h\text{max.}} = 53 \text{ m}^3/\text{h}$

Maksymalny godzinowy pobór wody wg pozwolenia wodno-prawnego wynosi $53 \text{ m}^3/\text{h}$ co stanowi 80% w stosunku do zatwierdzonych zasobów w kat. B. Rzeczywisty pobór wody z ujęcia w roku 2013 wyniósł $132\,360 \text{ m}^3/\text{r}$ co odpowiada średniemu dobowemu poborowi w ilości $Q_{d\text{sr}} = 363 \text{ m}^3/\text{d}$ a więc w przybliżeniu na poziomie 45% wartości określonej w pozwoleniu wodno-prawnym. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej tego systemu wynosi 52,3 km, natomiast łączna ilość przyłączy podłączonych do sieci wynosi 832 szt.

Na terenie gminy wodociąg ten obsługuje wsie: Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Wierciszów, Tuszów, Czerniejów.

Wodociąg "Czerniejów" posiada ujęcie podziemne, wyposażone w dwie studnie głębinowe i stację wodociągową, które zlokalizowane są w dolinie rzeki Czerniejówki na terenach gminnych, w sąsiedztwie miejscowości Czerniejów - Kolonia. Zasoby eksploatacyjne dla tego ujęcia zatwierdzone w kat. B wynoszą $Q_e = 150 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 3,9 \text{ m}$. Schemat technologiczny tego wodociągu obejmuje:

- ujęcie wody składające się z dwóch studni głębinowych – podstawowej i rezerwowej;
- zbiornik wyrównawczy o pojemności $V = 2 \times 300 \text{ m}^3$;
- stację wodociągową wyposażoną w sześć odżelaziaczy o pojemnościach 1400 m^3 ;
- trzy zbiorniki hydroforowe o pojemnościach 6300 dm^3 i pompownię drugiego stopnia;
- sieć przesyłową z przyłączami.

Woda ze studni głębinowych tłoczona jest poprzez odżelaziacze do zbiornika wyrównawczego, z którego za pośrednictwem hydroforni dostarczana jest siecią rozdzielczą do poszczególnych

odbiorców. Na terenie gminy Jabłonna wodociąg ten obsługuje miejscowość Czerniejów i Czerniejów-Kolonia. Ponadto siecią tego wodociągu doprowadzana jest woda do gminy Głusk dla miejscowości Głuszczyzna, Mętów, Ćmiłów, Żabia Wola i Głusk. Ujęcie wodociągu posiada pozwolenie wodnoprawne ważne do 31 października 2022 r. na pobór wód w ilościach: $Q_{d\dot{s}r} = 1800 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{d\text{max.}} \text{ roczne} = 657 \text{ m}^3/\text{rok}$ $Q_{h\text{max.}} = 150 \text{ m}^3/\text{h}$. Maksymalny godzinowy pobór wody wg pozwolenia wodnoprawnego wynosi $10 \text{ m}^3/\text{h}$ co stanowi 74%, w stosunku do zatwierdzonych zasobów w kat B. Należy podkreślić, że faktyczny pobór wody z tego ujęcia w roku 2013 wyniósł $272\,885 \text{ m}^3/\text{rok}$, co odpowiada średniemu dobowemu poborowi w ilości $Q_{d\dot{s}r} = 747 \text{ m}^3/\text{d}$, a więc w przybliżeniu na poziomie 41 % wartości określonej w pozwoleniu wodno - prawnym.

Długość sieci rozdzielczej tego wodociągu na terenie gminy Jabłonna wynosi 3,9 km. Liczba przyłączy wodociągowych zasilanych z tej sieci na terenie gminy wynosi 139 szt. Liczba przyłączy podłączonych do sieci tego wodociągu poza obszarem gminy Jabłonna – w Gminie Głusk wynosi 998 szt.

Wodociąg „Piotrków” zasilany jest z ujęcia głębinowego, współpracującego ze stacją wodociągową, która zlokalizowana jest w miejscowości Piotrków Pierwszy. Ujęcie posiada wydajność zatwierdzoną w kategorii B wynoszącą $Q_e = 60,0 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S = 15,5 \text{ m}$. Schemat technologiczny tego wodociągu obejmuje:

- dwie studnie głębinowe – podstawową i awaryjną;
- zbiornik wyrównawczy o pojemności $V = 2 \times 150 \text{ m}^3$;
- sieć wodociągową przesyłową z przyłączami.

Na terenie gminy wodociąg ten obsługuje wsie: Piotrków Pierwszy i Piotrków Drugi i Piotrków-Kolonia oraz część miejscowości Jabłonna Druga. Ujęcie wody wraz ze stacją wodociągową posiada wygradzony teren strefy ochrony bezpośredniej zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ujęcie posiada pozwolenie wodno-prawne ważne do 31.10.2034 r. Dopuszczalne wielkości poboru wód określone w pozwoleniu wodno-prawnym wynoszą: $Q_{d\dot{s}r} = 430 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{max}} \text{ roczne} = 156\,950 \text{ m}^3/\text{rok}$ $Q_{h\text{max}} = 36 \text{ m}^3/\text{h}$. Maksymalny dobowy pobór wody z tego ujęcia ustalony w pozwoleniu wodno-prawnym wynosi $Q_{h\text{max}} = 36 \text{ m}^3/\text{h}$. Wielkość ta stanowi 60% zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych ujęcia. Rzeczywisty roczny pobór wody z tego ujęcia (w 2013 r.) wyniósł $103\,231 \text{ m}^3/\text{r}$. natomiast średnio dobowy pobór kształtował się na poziomie $Q_{d\dot{s}r} = 282 \text{ m}^3/\text{d}$, co stanowiło 65% wielkości określonej w pozwoleniu wodno-prawnym. Długość sieci rozdzielczej tego wodociągu wynosi 22,8 km, natomiast ogólna liczba przyłączy wynosi 536 sztuk (w tym 76 w miejscowości Piotrków-Kolonia).

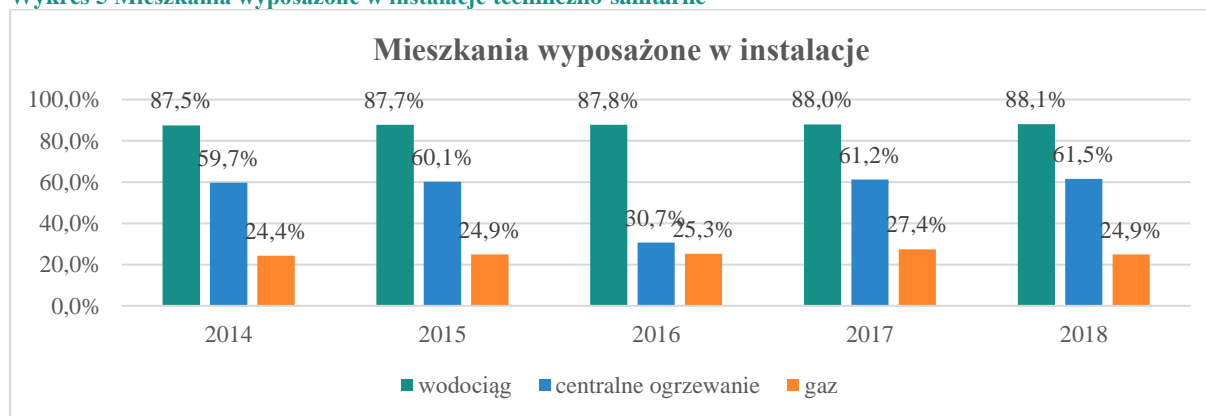
Wodociąg „Chmiel” posiada ujęcie wód podziemnych ze stacją wodociągową, które zlokalizowane jest w miejscowości Chmiel Drugi. Ujęcie posiada wydajność zatwierdzoną w kategorii B wynoszącą $Q_e = 67,0 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S = 10,0 \text{ m}$. Wodociąg ten posiada następujące urządzenia technologiczne:

- ujęcie obejmujące dwie studnie głębinowe – podstawową i rezerwową;
- zbiornik wyrównawczy o pojemności $V = 2 \times 150 \text{ m}^3$;
- dwa zbiorniki hydroforowe o pojemnościach 6300 dm^3 ;
- sieć rozdzielczą z przyłączami.

Ujęcie posiada pozwolenie wodno-prawne ważne do 31.05.2034 r. Dopuszczalne wielkości poboru wód określone w pozwoleniu wodno-prawnym wynoszą: $Q_{\text{dśr}} = 570 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{max}} \text{ roczne} = 657\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$ $Q_{\text{hmax}} = 39 \text{ m}^3/\text{h}$. Maksymalny dobowy pobór wody z tego ujęcia ustalony w pozwoleniu wodno-prawnym wynosi $Q_{\text{hmax}} = 39 \text{ m}^3/\text{h}$. Wielkość ta stanowi 58% zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych ujęcia. Wodociąg obsługuje wsie: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi i Chmiel-Kolonię, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice-Kolonię i Wolnicę. Łączna długość sieci rozdzielczej tego wodociągu wynosi 48,9 km, natomiast całkowita liczba przyłączy wodociągowych wynosi 460 szt. Ujęcie ze stacją wodociągową posiada wygradzony teren strefy ochrony bezpośredniej zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zasoby eksploatacyjne ujęcia zatwierdzone w kat B wynoszą $Q = 67 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S = 10 \text{ m}$. Dopuszczalne wielkości poboru wody z ujęcia ustalone w aktualnym pozwoleniu wodno-prawnym ważnym do końca 2005 roku wynoszą: $Q_{\text{dśr}} = 570 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{max}} \text{ roczne} = 657\,000 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{hmax}} = 39 \text{ m}^3/\text{h}$. Pobór maksymalny godzinowy wg pozwolenia wodno-prawnego wynosi $39 \text{ m}^3/\text{h}$ co stanowi 58% zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych. Rzeczywisty roczny pobór wody z tego ujęcia (w 2013 r.) wyniósł $102\,220 \text{ m}^3/\text{r}$. natomiast średnio dobowy pobór kształtował się na poziomie $Q_{\text{dśr}} = 280 \text{ m}^3/\text{d}$, co stanowiło 49% wielkości określonej w pozwoleniu wodno-prawnym.

Sieć kanalizacyjna jest znikoma (o długości 350 m), przeważają szamba. W ramach zrealizowanych projektów (w 2012 i 2018 roku), powstało ponad 130 przydomowych oczyszczalni ścieków. W ostatnich latach w przydomowe oczyszczalnie ścieków inwestują sami mieszkańcy ze środków własnych lub indywidualnie pozyskanego dofinansowania. Na terenie gminy zlokalizowane są dwie oczyszczalnie ścieków: przy szkole w Jabłonnii Drugiej ($10 \text{ m}^3/\text{dobę}$) oraz przy szkole w Piotrkowie Pierwszym ($18 \text{ m}^3/\text{dobę}$).

Wykres 5 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Jabłonna pod względem ilościowym, w ogrzewaniu pomieszczeń wiodącą rolę odgrywają paliwa stałe. Paliwa stałe są podstawowym nośnikiem energii grzewczej dla domów jednorodzinnych i są wykorzystywane przez 93,2% gospodarstw domowych. Dwa najważniejsze i najpowszechniej stosowane paliwa stałe to drewno opałowe i węgiel kamienny. Drewno opałowe i węgiel zużywane są zazwyczaj zamiennie w tych samych kotłach i piecach. Mniej gospodarstw domowych zużywa wyłącznie węgiel ok. 15% gospodarstw. Kolejnym nośnikiem wykorzystywanym przy ogrzewaniu pomieszczeń była energia elektryczna, którą stosowało ok. 3,1% gospodarstw domowych. Energia elektryczna służy częściej jako dodatkowy, a nie podstawowy nośnik grzewczy. Najmniej gospodarstw domowych stosuje do ogrzewania pomieszczeń paliwa ciekłe.

3.4.3 Infrastruktura energetyczna

Infrastruktura energetyczna doprowadzona jest do wszystkich gospodarstw domowych. Podstawą zasilania obszaru Gminy Jabłonna w energię elektryczną jest napowietrzny i kablowy system sieci średniego napięcia. Obciążenie stacji transformatorowych wynosi od 40 –75 % mocy znamionowej, co zapewnia dalszą zdolność przyłączeniową. Każdy wniosek o przyłączenie źródła energii do sieci PGE podlega analizie, a w razie potrzeby jest przedmiotem ekspertyzy odpowiadającej na pytanie, jakie stacje i linie należy poddać modernizacji, aby takie przyłączenie było możliwe. Według danych uzyskanych od PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin na terenie Gminy planuje się realizację następujących projektów inwestycyjnych związanych z modernizacją, budową i rozbudową sieci oraz przyłączeniem nowych odbiorców:

- Przebudowa stacji SN/nn Jabłonna Kolonia 2 i Jabłonna Kol. 1 I linii niskiego napięcia, w tym Budowa dwóch stacji transformatorowych. Powieszenie 0,700 linii SN po istniejących słupach nn. Modernizacja –0360 linii nn.
- Budowa 7 stacji, 2 stacje napowietrzne, 7,55 km SN, 13 km nn w ciągu linii SM Czerniejów – Jabłonna Kolonia.
- Rozbudowa przyłącza LKnn 4,8 km, rozbudowa linii SN kab. 8 km, 4 sztuki stacji napowietrznych, moc przyłączeniowa po zrealizowaniu inwestycji 1048 kW.

3.4.4 Drogi

Rolą transportu jest zapewnienie właściwych warunków sprzyjających zaspokojeniu potrzeb ludności na usługi transportowe, umożliwiające dostęp do miejsc pracy, obiektów komunalnych i usługowych, szkół i wypoczynku. Infrastruktura transportowa ma umożliwiać rozwój gospodarczy gminy poprzez stworzenie wszystkim podmiotom gospodarczym działającym tu obecnie i w przyszłości

optymalnych warunków działania poprzez umożliwienie wzajemnych kontaktów kooperacyjnych oraz kontaktów z dostawcami surowców i odbiorcami produkcji finalnej.

Mapa 2 Układ dróg wojewódzkich przebiegających przez Gminę Jabłonna:

Źródło: www.google.com/maps

Na aktualny układ drogowy gminy składają się drogi wojewódzkie oraz sieć dróg powiatowych i gminnych. Przez teren Gminy przebiega droga wojewódzka nr 835 – trasa ta stanowi istotne tranzytowe połączenie Lublina z Biłgorajem, Przeworskiem, Przemyślem i Sanokiem. Jest jednym z głównych szlaków łączących województwo lubelskie i podkarpackie. Odcinek Lublin-Piotrków jest najdalej oświetloną drogą wylotową z Lublina. Ze względu na wzrost natężenia ruchu i degradację niektórych odcinków, droga ta w latach 2017-2019 została całkowicie zmodernizowana. Po wybudowaniu obwodnicy Przeworska i łącznika, koniec drogi wojewódzkiej nr 835 będzie wjazdem na autostradę A4. Natomiast droga wojewódzka nr 836 łączy Bychawę z węzłem drogowym „Piaski-Zachód” w Kębłowie, gdzie łączy się z drogami ekspresowymi S12 (Dorohusk – Chełm – Lublin – Radom – Piotrków Trybunalski) oraz S17 (Hrebenne – Zamość – Lublin – Warszawa).

Nawierzchnię bitumiczną mają:

- drogi wojewódzkie o długości 25,7 km,
- drogi powiatowe o długości 40,053 km
- drogi gminne o długości 40,56 km
- drogi wewnętrzne o długości 1,3 km.

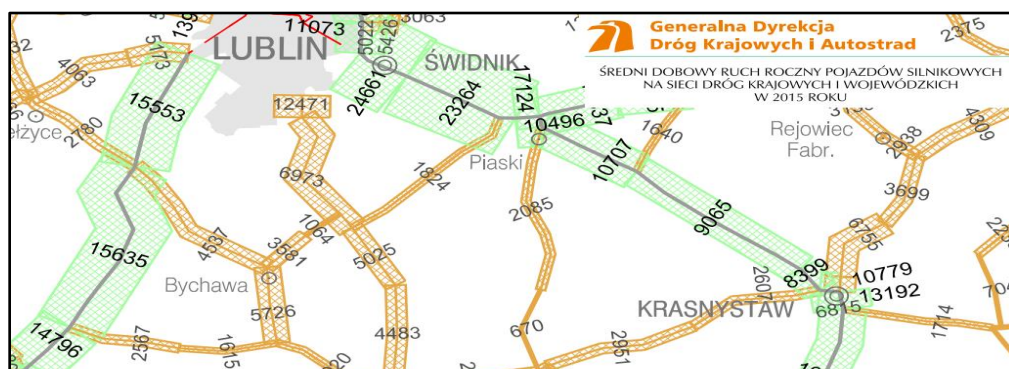
Nawierzchnię gruntową i tłuczniową mają:

- drogi powiatowe o długości 10,886 km
- drogi gminne o długości 53,289 km
- drogi wewnętrzne o długości 14 km.

W Polsce co 5 lat Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad prowadzi badania ruchu pojazdów silnikowych na drogach krajowych i wojewódzkich. Ostatnie dostępne wyniki dotyczą roku 2015. Jak wynika z pomiarów, średnio dziennie, przez teren gminy Jabłonna przejeżdżało prawie 7 tysięcy pojazdów silnikowych.

Generalne Pomiaru Ruchu są w Polsce podstawowym źródłem informacji o ruchu drogowym. Pozyskiwane na ich podstawie dane są niezbędne administracji drogowej dla realizacji zadań związanych z zarządzaniem, utrzymaniem i planowaniem rozwoju sieci drogowej, a także do analiz środowiskowych i ekonomicznych. Wyniki pomiarów ruchu są wykorzystywane przez administracje drogowe, między innymi do podejmowania decyzji o budowie nowych dróg i przebudowie istniejących odcinków, czy opracowywania projektów organizacji ruchu. Na ich podstawie określone są wskaźniki ekonomiczne decydujące o realizacji inwestycji lub jej zaniechaniu. Dane uzyskane z GPR są wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji związanych z klasyfikacją dróg, ustalaniem ciągów dróg oraz ich priorytetów w sieci drogowej, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Wyniki przeprowadzonych pomiarów w roku 2020 będą dostępne pod koniec roku 2021. Jakkolwiek, można spodziewać się, że ze względu na lepszą jakość dróg oraz większą liczbę zarejestrowanych samochodów osobowych w powiecie lubelskim (w porównaniu do roku 2015 [131 579 pojazdów silnikowych zarejestrowanych w powiecie lubelskim] w roku 2019 zanotowano 17% wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów [155 189 zarejestrowanych pojazdów silnikowych w roku 2019] średni dobowy ruch pojazdów silnikowych na sieci dróg wojewódzkich na terenie gminy również znacząco się zwiększy).

Mapa 3 Średni dobowy ruch samochodów

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad: <https://www.gddkia.gov.pl/pl/2551/GPR-2015>

Rozwój branży motoryzacyjnej oprócz faktu, iż przyczynia się do rewolucyjnych zmian w sposobie życia oraz rozwoju gospodarki, oddziałuje również znacząco na środowisko. Zauważyć należy, iż wielkość emisji spalin pochodzących z sektora transportowego wciąż rośnie. Dlatego tak ważny jest aspekt ochrony środowiska oraz ograniczenie negatywnego wpływu motoryzacji na środowisko. Elementem ochrony środowiska jest ochrona powietrza.

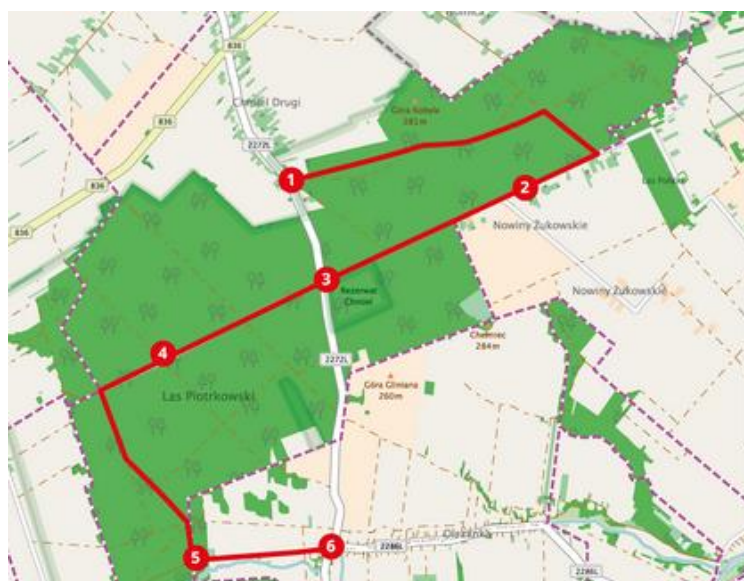
Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, poprzez zapobieganie powstawaniu, ograniczanie lub eliminowanie wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymanie ich na poziomie nie przekraczającym wielkości dopuszczalnych. W ramach działań mitygacyjnych Gmina Jabłonna inwestuje w infrastrukturę rowerową, promując szlak rowerowy i szlaki pieszo-rowerowe na terenie Gminy.

Mapa 4 Schemat szlaków rowerowych na terenie gminy Jabłonna

źródło: <https://www.jablonna.lubelskie.pl/turystyka/szlak-rowerowy-dolina-czerniejowki/>

Mapa 5 Mapa szlaku pieszo-rowerowego po Krzczonowskim Parku Krajobrazowym:

Szlak pieszo-rowerowy po Krzczonowskim Parku Krajobrazowym

- 1 Tablica 1 – Flora Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego
- 2 Tablica 2 – Pomnik przyrody – Głaz narzutowy
- 3 Tablica 3 – Rezerwat Chmiel
- 4 Tablica 4 – Pomnik przyrody – Buk pospolity
- 5 Tablica 5 – Rezerwat Olszanka
- 6 Tablica 6 – Fauna Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego

Źródło: Opracowanie na podstawie <https://www.jablonna.lubelskie.pl/turystyka/szlak-pieszo-rowerowy-po-krzczonowskim-parku-krajobrazowym.html>

3.4.5 Obiekty użyteczności publicznej

Gmina Jabłonna prowadzi 2 zespoły szkół i 3 szkoły podstawowe: Zespół Szkół w Jabłonie, Zespół Szkół w Piotrkowie, Szkołę Podstawową w Czarniejowie, Szkołę Podstawową w Tuszowie oraz Szkołę Podstawową w Skrzynicach. W zespołach szkół funkcjonują przedszkola publiczne, w pozostałych szkołach działają oddziały przedszkolne. W budynku zespołu Szkół w Piotrkowie od 2020 roku działa Gminny Klub Dziecięcy „Zielone Jabłuszko”. Budynki są w dobrym stanie technicznym – w latach 2014-2020 wszystkie zostały poddane termomodernizacji.

Dzięki pozyskaniu środków zewnętrznych (Ministerstwa Sportu i Turystyki) przy Zespole Szkół w Jabłonie powstała pełnowymiarowa hala sportowa oraz wielofunkcyjne boiska – trawiaste i ze sztuczną nawierzchnią. Na terenie gminy znajdują się 3 boiska do piłki nożnej oraz wybudowany w 2011r. kompleks boisk sportowych „Moje Boisko – ORLIK 2012” Przy wszystkich szkołach funkcjonują place zabaw.

W Gminie Jabłonna, działalność z zakresu kultury prowadzi Centrum Kultury Gminy Jabłonna w Piotrkowie Drugim.

W Jabłonie znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna, która powstała w 1949 roku. Czytelnicy mogą korzystać z księgozbioru, który liczy łącznie 41660 woluminów. Biblioteka udostępnia także czytelnię internetową, umożliwiającą bezpłatne korzystanie z Internetu. Biblioteka prowadzi szeroko rozumianą działalność informacyjną i metodyczną oraz jest organizatorem konkursów literackich i plastycznych. Gromadzi także informacje i dokumenty dotyczące życia mieszkańców gminy, starając się dokumentować zarówno przeszłość, jak i teraźniejszość: fotografie, wycinki prasowe, druki ulotne,

ale i zapisane wspomnienia obejmujące historię i tradycje regionu. Obecnie prowadzi działalność także w oparciu o swoje trzy Filie: w Piotrkowie Drugim, Skrzynicach Pierwszych i Chmielu Pierwszym.

Zadania zlecone i zadania własne w zakresie pomocy społecznej w Gminie Jabłonna realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) z siedzibą w Jabłonnie-Majątek.

Obsługę księgową i administracyjną placówek oświatowych prowadzi Zespół Administracyjny Szkół z siedzibą w Jabłonnie-Majątek.

Na terenie Gminy zlokalizowanych jest 7 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Remizy OSP zlokalizowane są w miejscowościach: Jabłonna-Majątek, Chmiel Pierwszy, Skrzynice Pierwsze, Tuszów, Wierciszów, Czerniejów, Piotrków Drugi. W ostatnich latach wyremontowano garaże w remizach strażackich w Chmielu i Skrzynicach, wymieniono pokrycie dachowe na remizie OSP w Tuszowie. Obiekty OSP wymagają dalszych inwestycji – w tym ocieplenie budynków i instalację źródeł ciepła.

Analizując rozlokowanie obiektów, w których mieszczą się instytucje o charakterze publicznym (biblioteka i jej filie, ośrodki kultury, przychodnie zdrowia, apteki, Poczta Polska) wyraźnie widać potwierdzenie dla istnienia dwóch istotnych ośrodków – Jabłonna-Majątek i Piotrkowa. Obiekty rozmieszczone są po zachodniej stronie gminy, przy drogach wojewódzkich biegnących przez ten obszar.

3.4.6. Rolnictwo

W Gminie Jabłonna panują korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze. Do głównych upraw należą zboża podstawowe – pszenica i jęczmień oraz uprawy przemysłowe. Gospodarstwa rolne w Gminie charakteryzują się niekorzystną strukturą agrarną. Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2010, ponad 65% stanowią gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 ha i 6,8% większe niż 15 ha. Najwięcej gospodarstw posiada powierzchnię od 1 do 5 ha. Warte odnotowania jest pozytywne zjawisko wzrostu liczby dużych gospodarstw powyżej 15 ha.

Zgodnie z zapisami Studium uwarunkowań na terenie Gminy Jabłonna od lat 90-tych XX wieku zauważalny jest systematyczny spadek znaczenia rolnictwa. Mała chłonność rynków zbytu spowodowałaubożenie znacznych obszarów ludności rolniczej. W tych warunkach nastąpił spadek zapotrzebowania na usługi rolnicze ze strony tej ludności, przy stosunkowo wysokich kosztach usług. Sytuacja kryzysowa odbiła się niekorzystnie na specjalistycznych kierunkach produkcji, które w wielu rejonach aglomeracji zostały zamienione na wielokierunkowe jako mniej ryzykowne. Spowodowało to niejako cofnięcie w specjalistycznych kierunkach produkcji o wiele lat (np. nasiennictwo, hodowla roślin, hodowla zwierząt, sadownictwo). Kryzys w rolnictwie i brak zapotrzebowania na usługi spowodował upadłość jednostek usługowych rolnictwa w ich dotychczasowym kształcie. Obecna organizacja obsługi rolnictwa na terenach wiejskich gminy Jabłonna podlega wielu modyfikacjom i znajduje się w okresie przejściowym dostosowującym się do potrzeb gospodarki wolnorynkowej. Stan okresu przejściowego w jakim niewątpliwie znajduje się sfera usługowa stwarza wiele zagrożeń

i niedomogów zwłaszcza wobec faktu, że wiele jednostek organizacyjnych państwowych czy spółdzielczych ogłosiło upadłość. Kolejnym wyzwaniem jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych, które nie posiadają dobrej kondycji ekonomicznej. Większość gospodarstw objętych jest dopłatami do produkcji rolnej, co istotnie wpływa na ich funkcjonowanie. Działalność rolnicza jest podstawowym źródłem zarobkowania dla większości mieszkańców gminy. Rozwój produkcji rolniczej na terenie gminy ograniczają słabe klasy gleb. W produkcji zwierzęcej zdecydowanie przeważa chów trzody chlewnej i bydła. Charakteryzując sektor rolnictwa w Gminie Jabłonna należy podkreślić, iż rolnictwo to jedyna działalność człowieka wykorzystująca fotosyntezę i pozwalająca na pełną odnawialność zasobów. Rolnictwo organiczne jakie dominuje w gminie, w mniejszym stopniu niż rolnictwo wielkoobszarowe przyczynia się do zmian klimatycznych, gdyż ogranicza emisję gazów cieplarnianych i pozwala na większe pochłanianie dwutlenku węgla przez rośliny i glebę.

Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 użytki rolne stanowią ponad połowę powierzchni gminy – 8495,6 ha, tj. 64,7% powierzchni ogólnej i jest to wzrost o 1% w stosunku do obszaru zajmowanego przez użytki rolne w 2002 roku. Strukturę użytkowania gruntów w Gminie Jabłonna w 2002 i 2010 roku przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Jabłonna w 2002 i 2010 roku

	powierzchnia (ha)			powierzchnia (%)		
	2002	2010	różnica (ha)	2002	2010	różnica (%)
Powierzchnia ogólna	13098	13121	23	100	100	
użytki rolne, w tym:	8345,3	8495,6	150,3	63,7	64,7	1
grunty orne i sady	8141,4	8291,9	150,5	62,2	63,2	1
łąki trwale i pastwiska	203,9	20,3,7	-0,2	1,6	1,6	-0,004
Lasy i grunty leśne	169,3	179,6	10,4	1,3	1,4	0,1
Pozostałe grunty ogółem	566,2	537,3	-28,9	4,3	4,1	-0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zgodnie z diagnozą Strategii Rozwoju Gminy Jabłonna, w strukturze użytków rolnych około 63,2% stanowią grunty orne i sady. Wskaźnik użytków zielonych: łąk i pastwisk oraz lasów i gruntów leśnych jest stosunkowo niewielki, co ma duże znaczenie dla gospodarki gminnej i wskazuje jej charakter. Warto odnotowania jest zjawisko bardzo niewielkich różnic w strukturze gruntów w 2010 roku w stosunku do roku 2002. Gospodarstwa rolne w gminie charakteryzują się niekorzystną strukturą agrarną. Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2010, ponad 65% stanowią gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 ha i 6,8% większe niż 15 ha. Najwięcej gospodarstw posiada powierzchnię od 1 do 5 ha. Ilość gospodarstw w gminie w 2010 roku w stosunku do roku 2002 zmniejszyła się aż o 389, zaś ich ogólna powierzchnia zmalała o niemal 400 ha. Warto odnotowania jest pozytywne zjawisko wzrostu liczby dużych gospodarstw (pow. 15ha) oraz ich powierzchni – większej w stosunku do 2002 r. o ponad 1 000 ha. Duże rozdrobnienie rolnictwa prowadzi do jego małej

efektywności. Niezwykle ważna jest racjonalność upraw w oparciu o uwarunkowania rynkowe (np. produkcja ekologiczna lub związana z odnawialnymi źródłami energii).

Jak opisano w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Jabłonna, rolnictwo jest jedną z głównych gałęzi gospodarki gminnej, która może wychwytywać CO₂, zatrzymywać i składować go w glebie oraz wiązać w roślinach w procesie fotosyntezy. Biologiczne procesy związane z produkcją rolną są źródłem emisji dwóch podstawowych gazów cieplarnianych: metanu (CH₄ i podtlenku azotu (N₂O). Mają one odpowiednio 21 i 310 razy silniejszy wpływ niż CO₂ na ocieplanie się klimatu. Bezpośrednia emisja gazu cieplarnianego (GHG) związana z produkcją rolną stanowi 14% globalnej emisji tego gazu do atmosfery. Emisja metanu i podtlenku azotu wzrosła od 1990 roku o ponad 17%. Przewiduje się, że do roku 2030 wzrośnie o dalsze 35-60%. Główną przyczyną jest wzrost stosowania nawozów chemicznych i intensywny chów zwierząt gospodarskich. Emisja podtlenku azotu następuje wtedy, gdy na pola, łąki i pastwiska sypie się nawozy mineralne i wylewa gnojowicę. Emisja N₂O następuje również w wyniku spalania biomasy i paliw kopalnianych. Gospodarka rolna w gminie jest nie tylko przyjazna dla środowiska ale ma także inne korzyści. Jedną z nich jest większa urodzajność gleby. Urodzajność i równowagę w glebie zapewnia stosowanie naturalnych nawozów, płodozmian oraz jak najdłuższe utrzymywanie na glebie pokrywy roślinnej, co pozwala na większe wykorzystanie energii słonecznej w procesach fotosyntezy i gromadzenie się biomasy stanowiącej ochronę przed erozją powodowaną przez wiatr i wodę. W efekcie gleby, na których stosuje się organiczne i ekologiczne metody produkcji rolnej, wychwytyują z atmosfery rocznie od 733 do 3 000 kg dwutlenku węgla na hektar¹⁵.

W dobie intensywnych zmian klimatycznych bioróżnorodne systemy rolne, dostosowane do lokalnych warunków będą podstawą bezpieczeństwa żywnościowego. Utrzymanie takiej struktury i charakteru gospodarki rolnej jest niezbędne, jeżeli chcemy złagodzić skutki zmian klimatu i zapewnić sobie bezpieczeństwo żywnościowe. W realizację celów zrównoważonego rozwoju wpisuje się również rozpowszechnienie rozproszonych źródeł energii o niewielkiej mocy, wytwarzających energię lokalnie i dostarczających ją bezpośrednio na potrzeby gospodarstw. Kryteria te spełniają najlepiej instalacje na odnawialne źródła energii, takie jak kotły na biomasę, mikrobiogazownie, małe turbiny wiatrowe oraz panele fotowoltaiczne. Zastosowanie tych technologii w rolnictwie umożliwia, poprzez samodzielną produkcję energii, zmniejszenie wielkości i kosztów jej zakupu z zewnątrz, co przynosi wymierne korzyści finansowe. Może również przyczyniać się do zmniejszenia uciążliwości produkcji rolnej, poprzez zagospodarowanie do wytwarzania energii pozostałości z produkcji zwierzęcej lub

¹⁵ Fliesbach A., Oberholzer H.-R., Gunst L., Mader P. (2007) –Soil organic matter and biological soil quality indicators after 21 years of organic and conventional farming. "Agriculture ecosystems & Environment", 118, pp. 273-284; Pimentel D., Hepperly P., Hanson J., Douds D., Seidel R. (2005) –Environmental energetic, and economic comparisons of organic and conventional farming systems. "Bioscience", 55, pp. 573-582, za: Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Jabłonna, s. 30

roślinnej, np. gnojowicy lub słomy, prowadząc do kolejnych oszczędności na bezpiecznym przechowywaniu lub utylizacji tych materiałów.

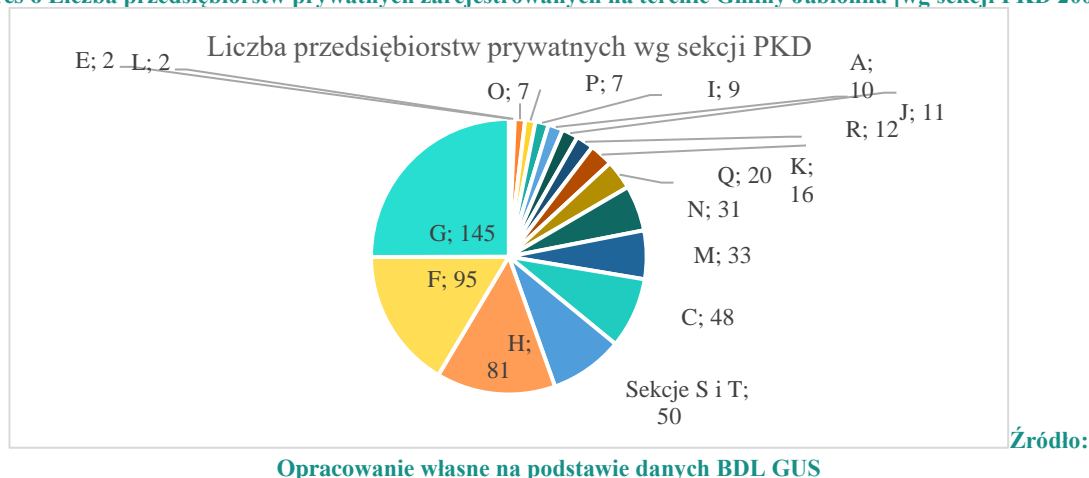
3.4.7. Przedsiębiorczość

Gmina Jabłonna jest gminą wiejską o charakterze rolniczym, a zatem ilość występujących podmiotów gospodarczych jest niższa w porównaniu z gminami miejskimi i miejsko-wiejskimi. Istotnym faktem jest systematyczny wzrost liczby przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy – tylko przez ostatnie 5 lat liczba przedsiębiorstw wzrosła o 110 nowych przedsiębiorstw (z 488 w 2014 do 598 w 2019 – z czego 23 jednostki to fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne). Aż 499 przedsiębiorców to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Analizując podmioty gospodarcze z terenu Gminy Jabłonna według sekcji PKD 2007 należy stwierdzić, że podstawową dziedziną działalności przedsiębiorstw jest handel. Istotną rolę odgrywają także firmy związane z transportem i gospodarką magazynową i budownictwem. Istotny odsetek dotyczy także podmiotów gospodarczych zajmujących się przetwórstwem przemysłowym oraz pozostałą działalnością usługową (w tym gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników), działalnością w zakresie usług administrowania oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną. Pomimo występujących walorów przyrodniczych gminy oraz wiejskiego charakteru obszaru, ilość podmiotów gospodarczych nastawionych na świadczenie usług agroturystycznych oraz firm oferujących usługi hotelowe i rekreacyjno-turystyczne jest stosunkowo niewielki.

Struktura własnościowa podmiotów gospodarczych pokazuje znaczną przewagę sektora prywatnego nad publicznym. Niezwykle pozytywny jest fakt, że zarówno sektor publiczny, jak i prywatny do 2019 roku cechował się dużą stabilnością i odpornością na zmiany w koniunkturze gospodarczej. Analiza nie uwzględnia roku 2020 i kryzysu związanego z pandemią COVID-19.

Wykres 6 Liczba przedsiębiorstw prywatnych zarejestrowanych na terenie Gminy Jabłonna [wg sekcji PKD 2007]

Studium Uwarunkowań wymienia 10 największych firm funkcjonujących na terenie gminy Jabłonna. Są to przedsiębiorstwa produkcyjno-handlowe (6) oraz usługowe (4).

Do głównych zalet gminy Jabłonna z perspektywy osób zakładających działalność gospodarczą na terenie gminy należy wymienić:

- niewielka odległość do miasta Lublin – 26 km (z centrum Jabłonna - Majątek);
- stosunkowo niewielka odległość do międzynarodowego portu lotniczego Świdnik – 30 km (z centrum Jabłonna - Majątek);
- położenie na drogach wojewódzkich 835 łączącej Lublin z Biłgorajem i 836 łączącej Bychawę z Piaskami;
- niższa cena gruntów inwestycyjnych w stosunku do nieruchomości położonych w Świdniku lub Lublinie.

Z punktu środowiskowego największe znaczenie, dla stanu środowiska oraz ewentualnych zagrożeń tj. odpady medyczne i niebezpieczne, wyciek paliw, uciążliwości dla okolicznych mieszkańców (hałas lub zapach), mają:

- stacje benzynowe (dwie w miejscowości Jabłonna-Majątek i jedna w Piotrkowie Drugim);
- spopielnia zwłok w Czerniejowie. Przedsiębiorstwo prowadzące spopielnię uzyskało pozytywne opinie Sanepidu oraz zarządu Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego oraz pozwolenie na budowę wydane przez Starostę Lubelskiego w 2015 roku;
- 2 zakłady opieki zdrowotnej w Jabłonie-Majątek (Gminny Ośrodek Zdrowia) oraz Chmielu (Wiejski Ośrodek Zdrowia) oraz 1 apteka ogólnodostępna w Jabłonie-Majątek;
- 1 zakład produkcyjny w miejscowości Jabłonna - Majątek.

3.5. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy nie ma czynnego wysypiska śmieci. Gospodarowanie odpadami traktowane jest w Gminie jako dziedzina ochrony środowiska. Działania w ochronie środowiska przed zagrożeniami powodowanym przez odpady dotyczą:

- zapobiegania powstawaniu odpadów;
- redukcji ich ilości oraz maksymalnego odzysku;
- zgodnego z zasadami, ochrony środowiska unieszkodliwiania odpadów, których wytworzeniu nie udało się zapobiec i nie udało się ich zagospodarować (odzyskać).

Gmina prowadzi Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów w Tuszowie, którego modernizację przewidziano jako projekt wdrożeniowy niniejszego Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna.

Ogólna polityka planowania gospodarki odpadami w gminie opiera się na pięciu zasadniczych regułach gospodarki odpadami, zawartych w ustawie o odpadach:

1. Hierarchia w gospodarce odpadami: Strategie gospodarki odpadami muszą, w pierwszym rzędzie, mieć na celu zapobieganie powstawaniu odpadów oraz redukcję ich szkodliwości. Tam, gdzie nie jest to możliwe, surowce z odpadów powinny być używane ponownie, odzyskiwane lub używane jako źródło energii. W ostateczności odpady powinny być bezpiecznie usuwane (np. poprzez spalanie albo składowanie na składowiskach).
2. Samowystarczalność na poziomie unijnym i – w miarę możliwości – na poziomie państw członkowskich: Państwa członkowskie muszą utworzyć, we współpracy z innymi państwami członkowskimi, zintegrowaną i adekwatną sieć zakładów utylizacji odpadów.
3. Najlepsza dostępna technologia nie pociągająca za sobą nadmiernych kosztów (ang. BAT): Emisja do środowiska z instalacji powinna być zredukowana tak, jak tylko to jest możliwe, w najbardziej efektywny ekonomicznie sposób.
4. Bliskość: Odpady powinny być usuwane możliwie najbliżej źródła ich powstawania.
5. Odpowiedzialność producenta: Podmioty gospodarcze, a zwłaszcza wytwórcy produktów, muszą być zaangażowane w ideę zamknięcia cyklu życia substancji, komponentów i produktów, pochodzących z ich produkcji, w czasie ich użytkowania, do momentu, w którym staną się odpadem. Odpowiedzialność producentów jest możliwa do regulacji głównie poprzez strategię oraz prawodawstwo na poziomie krajowym.

Odbiorem odpadów komunalnych z terenu Gminy Jabłonna na okres od VII 2019 r. do VI 2021 r. zajmuje się przedsiębiorstwo z Zamościa: EKOMEGA Legieć Małek Sp. J. przy czym harmonogram odbioru odpadów z gospodarstw domowych ustalono raz w miesiącu dla każdej z miejscowości gminy Jabłonna.

Gmina Jabłonna jest członkiem Celowego Związku Gmin PROEKOB w Bełżycach. Związek tworzy 15 gmin. Związek posiada zakład zagospodarowania odpadów w Bełżycach, do którego odprowadzane są śmieci odbierane od mieszkańców gminy Jabłonna.

3.6. Promieniowanie elektromagnetyczne

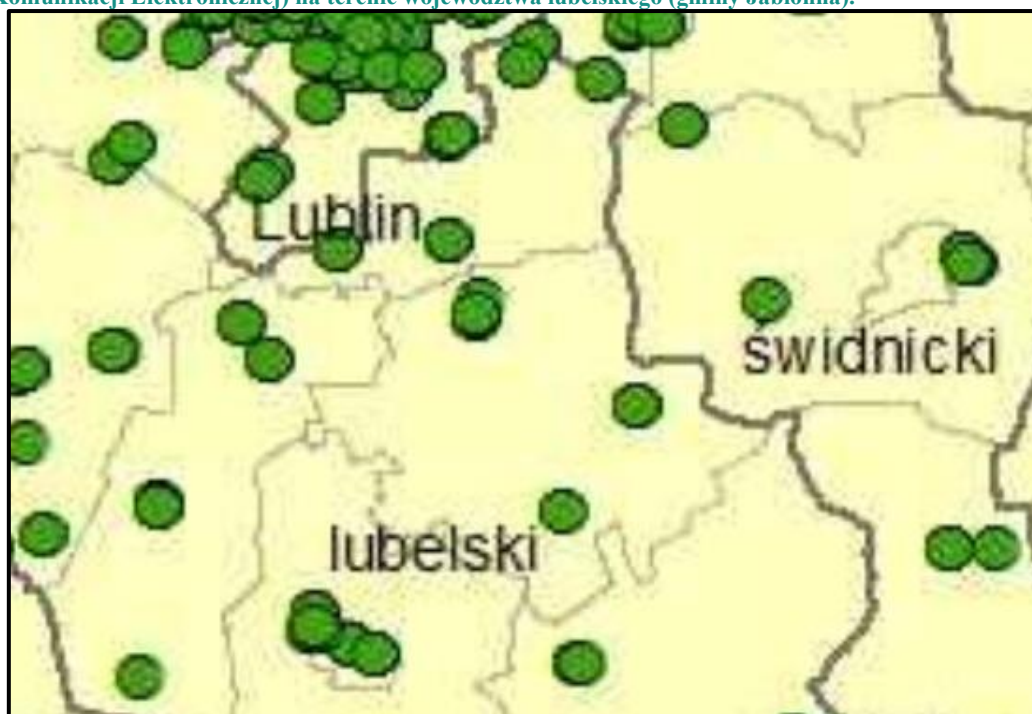
Pola elektromagnetyczne (PEM) są elementem obecnym w naturze i stale towarzyszącym człowiekowi. Naturalnymi jego źródłami są pole elektryczne i magnetyczne Ziemi, wyładowania atmosferyczne, emisja promieniowania radiowego mająca źródło w rozbłyskach i innych zachodzących na Słońcu erupcjach, oddziaływanie innych planet oraz Księżyca.

We współczesnym świecie, spośród sztucznie wytworzonych przez człowieka pól elektromagnetycznych, najistotniejsze są dwa typy:

- pola elektryczne i magnetyczne o niskiej częstotliwości (do 30 kHz) – ich głównym źródłem są linie wysokiego napięcia;
- pola o częstotliwości wysokiej lub radiowej (powyżej 30 kHz), w tym fale radiowe (o długości fali 1- 3000 m i częstotliwości 0,1-300 MHz) i mikrofały (o długości fali 1-1000 mm, i częstotliwości 0,3 – 300 GHz), których źródłem są: radary, urządzenia radionawigacyjne, indukcyjne silnopiętne, nadawcze stacje radiowe i telewizyjne, łączność satelitarna, telefonia komórkowa i bezprzewodowa w standardzie DECT (osobno słuchawka i stacja bazowa).

Rewolucyjny rozwój technologii wykorzystywanych w telefonii komórkowej spowodował rozbudowę sieci stacji bazowych umożliwiających transmisję danych w dużych prędkościach.

Mapa 6 Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej (na podstawie pozwoleń radiowych wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej) na terenie województwa lubelskiego (gminy Jabłonna).

Źródło danych: UKE za: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska W Lublinie: Stan Środowiska w Województwie Lubelskim Raport 2020

Obsługa telekomunikacyjna gminy Jabłonna realizowana jest przez koncesjonowanych operatorów telekomunikacyjnych. Bezpośrednio teren gminy obsługują cztery centrale zlokalizowane w Jabłonce (2), w Piotrkowie i w Chmielu.

Maszty telekomunikacyjne zlokalizowane są na następujących działkach:

- 1) Czerniejów – Kolonia działka nr 21/37
- 2) Jabłonna – Majątek działka nr 215/2 (część)
- 3) Chmiel Pierwszy działka nr 938/4
- 4) Piotrków Pierwszy działka nr 1608/2 (część)

Dodatkowo na działce nr 3394/1 położonej w obrębie Piotrków Drugi planowana jest realizacja stacji transmisyjnej WA-0145 wraz z wieżą telekomunikacyjną oraz wewnętrzną linią zasilającą.

Jak wynika z raportu Stan Środowiska w Województwie Lubelskim Raport 2020 (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie) podczas kontroli w 2019 roku, w czasie których wykonywano pomiary pól elektromagnetycznych, nie stwierdzono naruszeń przepisów o ochronie środowiska.

4. Diagnoza aktualnego stanu środowiska gminy Jabłonna

4.1. Zarys budowy geologicznej i rzeźby terenu

Zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań w budowie geologicznej obszaru występują wszystkie formacje geologiczne od paleozoiku do kenozoiku. Dla potrzeb planowania przestrzennego nie ma najmniejszego znaczenia ani prekambryjski masyw krystaliczny płyty wschodnioeuropejskiej ani młodsze, przykrywające go, utwory paleozoiczne, stanowiące zręby budowy geologicznej obszaru. Warto tylko wspomnieć, iż w podłożu paleozoicznym dominują osady dewonu i karbonu lubelskiego basenu węglowego. Wśród osadów karbonu istotne znaczenie posiadają tzw. warstwy lubelskie (westfal) z pokładami węgla kamiennego. Gmina Jabłonna leży jednak poza granicą udokumentowanych zasobów węgla kamiennego, na styku z zachodnią granicą tzw. Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Pokrywą mezozoiczną budują skały osadowe, a wśród nich węglanowe osady kredy dolnej i potężna seria skał węglanowych i węglonowo-krzemionkowych górnej kredy. Te ostatnie należące do górnego mastrychtu reprezentowane są przez miękkie skały typu kredy piszącej z udziałem geoz, a także margle, wapienie margliste różne odmiany opok. W części stropowej mastrychtu dominują opoki w przewarstwieniach wapieni i margli. Odgrywają one istotną rolę w krajobrazie gminy, ponieważ ukazują się na powierzchni terenu w stromych zboczach dolin Czerniejówki i Kosarzewki, a także lokalnie na obszarach wierzchwinowych pomiędzy Bystrzycą i Czerniejówką. Na osadach górnego mastrychtu zalegają trzeciorzędowe skały paleocenu (kenozoik) o sumarycznej miąższości (w obrębie wzgórz ostańcowych okolic Piotrkowa) od 34 do 65m. Dominują tu gezy. Mniejszy udział mają opoki z przewarstwieniami wapieni i margli. Te ostatnie są przykryte żółtoszarymi gezami marglistymi i krzemionkowymi z wkładkami szarych wapieni obejmujące serie tzw. siwaka. Skały ukazują się na powierzchni terenu międzyrzecza Czerniejówki, Gielczwi i górnej Kosarzewki. W rejonie Góry Piotrkowskiej i wzgórz ostańcowych w miejscowości Chmiel Pierwszy na osadach paleocenu zalegają skały oligocenu wykształcone w postaci zielonkawo-brunatnych ilów i mułków oraz piaski kwarcowe z wkładkami mułków piaszczystych zaliczane do osadów miocenu. Ich miąższość nie przekracza 10 m. Osady czwartorzędowe, przykrywające starsze podłoże kredowe, i trzeciorzędowe mają zmienną miąższość. Na obszarach wierzchwinowych zalegają pokrywą jednometrowej grubości lub zredukowane są do zera i odsłaniają kredowo-paleoceńskie skały podłoża. W dolinach rzecznych, głównie Czerniejówki, występują osady najmłodsze, holoceniowe, wykształcone w postaci piasków drobnoziarnistych i pylastych, namuły rzeczne, torfy oraz mady piaszczysto-pylaste. Ich miąższość waha się w granicach 1 – 2 m. Ukształtowanie terenu jest odzwierciedleniem budowy geologicznej. Już sama przynależność gminy do mezoregionu Wyniosłość Gielczewska świadczy o małym urozmaiceniu form rzeźby terenu. Cechą charakterystyczną są faliste poziomy zrównań, z których wyrastają wzgórza ostańcowe (Góra Piotrkowska, ostańce w rejonie miejscowości Chmiel). Obszary wierzchwinowe rozcinają liczne suche doliny o przebiegu zbliżonym do równoleżnikowego, dla których bazą erozyjną

jest dolina Czerniejówki głęboko wcięta w podłoże. Długość suchych dolin, czasami rozkrzewionych w górnych odcinkach, osiąga nawet kilka kilometrów. Zasadniczą osią morfologiczną terenu jest dolina Czerniejówki o stosunkowo wąskim dnie i asymetrycznych zboczach. Duże zróżnicowanie hipsometryczne obszaru gminy wynika ze znacznych różnic wysokości względnych pomiędzy dnami dolin rzecznych a ostańcami. Różnice względne osiągają (pomiędzy dnem doliny Czerniejówki w pobliżu ujścia Skrzyniczanki a Górą Piotrkowską) około 100 m, podczas gdy na pozostałych obszarach gminy wahają się w granicach 40 – 60 m. Wysokości bezwzględne rosną w kierunku południowym. Spadki terenu wahają się w granicach 5 % na obszarach wierzchowinowych a na zboczach dolin rzecznych (głównie Czerniejówki) i suchych dolin dochodzą do ponad 20%. Wobec czego, zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego znaczące powierzchnie obszaru gminy zagrożone są erozją. Duże spadki osiągają również stoki ostańców. Z uwagi na niemal południkowy przebieg doliny Czerniejówki, na obszarze gminy przeważają tereny o ekspozycji wschodniej i zachodniej. Taką zasadę zaburzają wzgórza ostańcowe o mniej lub bardziej regularnym kształcie zbliżonym do stożka. W podsumowaniu warto podkreślić iż ukształtowanie terenu poza walorami faunistyczno-florystycznymi było podstawą nadania terenom gminy obowiązujących form ochrony prawnej tj. parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu. Walory krajobrazowe gminy podlegają więc różnym rygorom ochronnym. Owe rygory stanowią podstawę dla kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej w planach zagospodarowania przestrzennego.¹⁶

4.2. Klimat

Charakterystykę klimatu opisanego w Studium Uwarunkowań opracowano na podstawie danych pochodzących z Obserwatorium Meteorologicznego UMCS z wielolecia 1951-1995. Dane, te w odniesieniu do potrzeb planowania przestrzennego można uznać za względnie reprezentatywne również dla gminy Jabłonna. Obszar miasta Lublina, jak również i gminy Jabłonna, w podziale klimatycznym Zinkiewiczów (1975), zaliczany jest do lubelsko-chełmskiej dziedziny klimatycznej. Decydującą rolę w kształtowaniu pogody w tym obszarze odgrywają przeważające masy powietrza polarnomorskiego i kontynentalnego. W ogólnej cyrkulacji stanowią one aż 90% wszystkich mas powietrza napływających nad teren gminy. Obszar Lubelszczyzny leży w strefie ścierania się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego z dominacją cyrkulacji polarno-morskiej. Konsekwencją takiego położenia jest duża zmienność stanów pogody. Cyrkulacja atmosferyczna na Lubelszczyźnie wykazuje charakterystyczny przebieg roczny. W listopadzie i grudniu dominuje cyrkulacja zachodnia, głównie cyklonalna. Zimą zaznacza się udział splotu mas powietrza z kierunku południowego i południowo-wschodniego. W okresie wiosny i połowy lata (od kwietnia do sierpnia) wzrasta częstość adwekcji

¹⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłonna, ss. 18-19

powietrza z północy oraz wzrasta częstość sytuacji antycyklonalnych. We wrześniu i październiku przeważa zachodni kierunek adwekcji, głównie w układzie antycyklonalnym. Na zmienność warunków pogodowych największy wpływ mają fronty atmosferyczne. Średnio w roku nad Lublinem notuje się 134 fronty. Oznacza to, iż co 3 dzień jest dniem z frontem. Najwięcej dni z pogodą frontową występuje w grudniu i listopadzie, a najmniej w czerwcu i sierpniu. Pod względem anemologicznym, w skali rocznej, istnieje wyraźna przewaga wiatru z sektora zachodniego (SW, W, NW, łącznie ponad 40% częstości). Najrzadziej notuje się wiatry z kierunku północno-wschodniego i północnego. Średnia prędkość wiatru w Lublinie wynosi 2,5 m/s. Średnia roczna temperatura powietrza w Lublinie w latach 1951-1995 wyniosła 8,1°C. Najzimniejszymi latami w tym okresie był rok 1956 i 1985, a najcieplejszym rok 1983. Średnia temperatura półrocza zimowego wynosiła 1,20°C, a półrocza letniego (V-X) 14,9°C. W przebiegu rocznym najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,7°C, a najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą - 3°C. Okres wegetacyjny (ze średnią dobową temperaturą powyżej 5°C) trwa 210-220 dni w roku. Bardzo niekorzystną cechą klimatu dla wegetacji roślin są przymrozki wiosenne i jesienne. Nasilenie ich przypada na koniec kwietnia i początek maja. W przebiegu rocznym najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,7°C, a najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą - 3°C. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach 600 mm. Wyraźna jest przewaga opadów letnich nad zimowymi. Największe nasilenie opadów występuje w miesiącach letnich (220 mm) z maksimum w czerwcu i sierpniu (po około 70 mm) i lipcu około 80 mm. Najniższe opady występują w styczniu i lutym (około 25 mm). Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi średnio 80 dni w roku. Roczna zmienność opadów jest bardzo duża. Najobfitszy był rok 1974 (900 mm) a najuboższymi w opady lata 1976 i 1982 po 450 mm. Roczne maksimum usłonecznienia występuje w czerwcu 219,9 godziny, minimum w grudniu 31,5 godziny. Najbardziej usłonecznioną porą roku jest lato 624,8 godziny, a najmniej zima 128,2 godziny. Charakterystyczna jest znaczna przewaga usłonecznienia wiosennego 437 godzin nad usłonecznieniem jesiennym 298,5 godziny. Roczny przebieg zachmurzenia przedstawia się w sposób następujący: liczba dni pogodnych w ciągu roku wynosi 45,9 (ze średnim dobowym zachmurzeniem do 20%), (ze średnim zachmurzeniem dobowym do 80%) wynosi 153,3. Najwięcej dni pogodnych występuje we wrześniu 6, a najmniej w listopadzie 1,8. Na omawianym obszarze, średnio w roku, występuje ok. 40 dni z mgłą. Najwięcej dni z mgłą przypada na jesień i zimą z maksimum w listopadzie (10) i minimum w lipcu. Wilgotność względna powietrza atmosferycznego kształtuje się na poziomie średnim w stosunku do innych regionów Polski i wynosi średnio 79%. Maksimum występuje w grudniu i styczniu (87 i 88%), a minimum w maju (70%). Zima charakteryzuje się najwyższą wilgotnością względną 87%, a lato i wiosna najniższą po 74%.

4.3. Wody

Jak podaje Studium Uwarunkowań cechą charakterystyczną mezoregionu Wyniosłość Giełczewska jest rzadka sieć rzeczna o małej zasobności wodnej, rozchodząca się promieniście od centrum. Natomiast gmina Jabłonna charakteryzuje się tym, iż na jej obszarze bierze początek Czerniejówka (Piotrków - Kolonia) i jej dopływ Skrzyniczanka (Skrzynice Pierwsze). Oba ciek wodne wypływają ze źródeł. Trzecią strugą wodną na obszarze gminy jest Potok spod Tuszowa, który również bierze swój początek z 4 źródeł i poza obszarem gminy wpada do Kosarzewki. Wymienione rzeki są małe, prowadzą mało wody, a w górnych swych odcinkach tracą wody w spękanych skałach węglanowych podłoża. Po drodze zasilają je liczne źródła. Średni przepływ Czerniejówki (największej rzeki na obszarze gminy) przy opuszczeniu granic gminy wynosi zaledwie 0,24 m³/s. Przepływy pozostałych cieków wodnych wahają się w granicach od kilkunastu do kilkudziesięciu litrów wody na sekundę. Reżim przepływu rzek wykazuje wyraźną zmienność roczną i sezonową. Największe ilości wody płyną w rzekach w okresie wiosny (marzec, kwiecień), a najniższe pod koniec lata (sierpień, wrzesień). Warto zaznaczyć, iż część wód powierzchniowych infiltruje z koryt rzecznych do wód podziemnych. Zjawisku temu sprzyja występowanie tuż przy powierzchni, spękanych skał kredowych, przykrytych zwietrzeliną gruzową lub utworami piaszczystymi. Czerniejówka na wysokości Jabłonna, za wyjątkiem substancji biogennej i stanu sanitarnego (II klasa czystości) prowadzi wody w I klasie czystości. Natomiast w ocenie ogólnej uzyskuje klasę II. Należy przypuszczać, iż pozostałe ciek wodne tj. Skrzyniczanka i Potok spod Tuszowa charakteryzują się podobnymi wskaźnikami zanieczyszczeń (na tych strugach wodnych nie są prowadzone badania jakości wód). Gmina Jabłonna uprzywilejowana jest, na tle innych gmin województwa, pod względem ilości źródeł. Występują one w dolinach rzek Czerniejówki, Skrzyniczanki i Potoku spod Tuszowa. Wszystkie rzeki swój początek biorą ze źródeł. Czerniejówka bierze swój początek z dwóch zespołów źródeł wypływających w Piotrków Kolonii. Wydajność źródeł w obszarze źródłiskowym Czerniejówki wynosi kilkanaście l/s. Dalsze źródła zasilające Czerniejówkę występują w Jabłonie i Czerniejowie. Są to źródła podboczowe o małej wydajności, do kilkunastu litrów wody na sekundę. Skrzyniczanka wypływa ze źródła w Skrzynicach Pierwszych. Natomiast cztery źródła w Tuszowie dają początek Potokowi spod Tuszowa, wpadającemu do Kosarzewki poza obszarem gminy Jabłonna. W oparciu o informacje zawarte w „Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły” (Monitor Polski z 2011 r. nr 49, poz. 549), obszar gminy Jabłonna znajduje się ramach następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych: Czerniejówka [PLRW2000624669], Bystrzyca do Kosarzewki [PLRW2000624629], Bystrzyca od Kosarzewki do zb. Zemborzyckiego [PLRW2000924651], Stoki [PLRW2000624549], Giełczewka od Radomirki do ujścia [PLRW200062448], Giełczewka od źródeł do Radomirki [PLRW2000624469]. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami WIOŚ w Lublinie, ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w latach 2010-2015 zaprezentowano w tabeli na kolejnej stronie.

Tabela 3 Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych i rzecznych w latach 2010-2015 WIOŚ

Obszar nazwa	Europejski Kod JCWP	Scalona część wód nr	Obszar dorzecza (kod i nazwa)	Region wodny	Ekoregion	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Czerniejówka	[PLRW 2000624669]	SW0527	2000, obszar dorzecza Wisły	region wodny środkowej Wisły	Równiny Wschodnie (16)	zły	niezagrożona
Bystrzyca do Kosatrzewki	[PLRW 2000624629]	SW0523				dobry	zagrożona
Bystrzyca od Kosatrzewki do zbiornika Zemborzyckiego	[PLRW 2000924651]	SW0523				zły	zagrożona
Stoki	[PLRW 2000624549]	SW0524				zły	niezagrożona
Giełczewka od Radomirki do ujścia	[PLRW 200062448]	SW0517				dobry	zagrożona
Giełczewka od źródeł do Radomirki	[PLRW 2000624469]	SW0517				dobry	zagrożona

Źródło: za Studium Uwarunkowań Gminy Jabłonna.

Oprócz tego, Gmina Jabłonna położona jest w ramach wyznaczonych Jednolitych Części Wód Podziemnych: PLGW200089 i PLGW200090 – jcwpd o znaczeniu rolniczym, dobrym stanie ilościowym oraz chemicznym, niezagrożonych osiągnięciem celów środowiskowych. Wyznaczone jcwpd (na mocy art. 7 RDW) przewidziane są do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wody podziemne na obszarze gminy Jabłonna występują w utworach czwartorzędowych, trzeciorzędowych i kredowych. Wody piętra czwartorzędowego najobficiej zalegają w dnach dolin rzecznych. Głębokość występowania wody wynosi od kilkunastu centymetrów do 2 – 5 m pod powierzchnią topograficzną terenu.

Wykazują one okresowe wahania lustra wody, średnio w granicach około 50 cm. Wody czwartorzędowe w dolinach rzek nie tworzą odrębnego zbiornika wód podziemnych, pozostając w ścisłej więzi hydraulicznej z wodami kredowymi. Sprzyja temu wysoka wodoprzepuszczalność nadkładu, głównie piasków. Zasilanie czwartorzędowego piętra wodonośnego następuje poprzez infiltrację opadów atmosferycznych w podłoże oraz przez dopływ wody krążącej w skałach węglanowych podłoża. Wody czwartorzędowe występują również lokalnie w strefach wierzchwinowych ostańców (Piotrkówek, Wólka Jabłońska, Czerniejów, Chmiel Pierwszy). W rejonach wzgórz ostańcowych, również lokalnie, pod wadami czwartorzędowymi, występuje piętro wodonośne wód trzeciorzędowych. Zasadniczym piętrzem wodonośnym na obszarze gminy są wody

kredowe, stanowiące na obszarach wierzchowinowych jedyny horyzont wodonośny. Głębokość zalegania wód kredowych w dolinach rzek waha się od kilku do kilkunastu metrów, natomiast w rejonie wzgórz ostańcowych wynosi kilkadziesiąt metrów pod powierzchnią topograficzną terenu (np. 34 m głębokości studni wodociągu wiejskiego w Chmielu Drugim). Zwierciadło wód kredowych obniża się niemal symetrycznie od wzgórz ostańcowych w kierunku lokalnych baz drenażu. Główną bazę drenażu stanowi leżąca poza obszarem gminy dolina Bystrzycy, natomiast lokalnymi bazami drenażu są doliny Czerniejówki, Skrzyniczanki i Kosarzewki, leżącej również poza obszarem gminy. Gmina Jabłonna znajduje się w całości w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 406 Zbiornik Niecka Lubelska (Lublin), zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych. Wspomniany zbiornik wód podziemnych występuje w skałach górnokredowych Niecki Lubelskiej, odznaczając się wysoką jakością wód. GZWP nr 406 stanowi jeden z największych zbiorników wód podziemnych w Polsce, który z uwagi na swój zasięg ma zasadnicze znaczenie w zaspokajaniu potrzeb wodnych regionu lubelskiego. Stan jakości wód podziemnych głównego poziomu użytkowego GZWP nr 406 wskazuje jedynie na nieznaczny wpływ czynników antropogenicznych, w przewadze są to wody dobrej lub bardzo dobrej jakości (II i III klasa jakości wód podziemnych). Według dokumentacji hydrogeologicznej, aktualna powierzchnia zbiornika wynosi 7 492,5 km², natomiast zasoby dyspozycyjne szacowane są na 1052,7 tys. m³/d.

W myśl sporządzonego opracowania „Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Niecka Lubelska (GZWP nr 406)”, znaczący obszar gminy Jabłonna wskazany jest do objęcia ochroną w ramach lubelskiego obszaru szczególnej ochrony. Ze względu na brak izolacji użytkowych poziomów wodonośnych i ujmowanie dużych ilości wód podziemnych dla potrzeb Lubelskiego Zespołu Miejskiego prawie cała zlewnia Bystrzycy (a wraz z nią gmina Jabłonna) stanowi Obszar Najwyższej Ochrony (ONO) wód podziemnych i zarazem wskazana jest do objęcia statusem zlewni chronionej. Wobec czego, wymagać to będzie zaostrzenia rygorów w gospodarce wodno - ściekowej. Zlewnia chroniona Bystrzycy jest formą ochrony planistycznej, ujętą w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Zaopatrzenie mieszkańców gminy w wodę, dla potrzeb komunalnych i gospodarskich odbywa się z kredowego poziomu wodonośnego, poprzez dobrze rozbudowany system wodociągów gminnych z ujęć zlokalizowanych głównie na obszarze gminy. Gmina jest niemal w całości zwodociągowana. Wody czwartorzędowe, tylko sporadycznie, czerpane są ze studni kopanych dla celów gospodarskich. W podsumowaniu można przyjąć, iż gmina charakteryzuje się ubóstwem wód powierzchniowych. Stopień przekształceń stosunków wodnych jest niewielki, a jakość wód powierzchniowych i podziemnych, przy dobrej wydajności tych ostatnich, jest zadawalająca.

4.4. Gleby

Jak podaje Studium Uwarunkowań występujące na obszarze gminy gleby wykształciły się przede wszystkim na podłożu lessów i utworów lessowatych, utworów pyłowych, margli i piasków, które stanowią ich skałę macierzystą. Pod względem typologicznym przeważają dwa główne typy: gleby płowe zwane dawniej glebami pseudobielicowymi (około 62 %) i gleby brunatne (około 37 % powierzchni gminy). Pozostałe typy gleb (gleby brunatne właściwe, czarne ziemie właściwe, mady, gleby glejowe i gleby mułowo-torfowe zajmują około 1,5 % powierzchni gminy. W dolinie rzeki Czerniejówka zlokalizowane są gleby wytworzone z utworów deluwialnych oraz aluwialnych. W obrębie wspomnianej doliny rzecznej znaczną część zajmują zamulone gleby torfowe. Zasadniczą powierzchnię uprawową tworzą gleby płowe zarówno pod względem zajmowanej powierzchni jak i dostępności uprawowej. Wynika to z faktu, iż gleby brunatne wylugowane zalegają na stokach bardziej nachylonych, trudniejszych do uprawy. Z punktu widzenia planowania przestrzennego istotniejsze znaczenie mają wartości użytkowe i przydatność rolnicza gleb. Wartości użytkowe, wyrażone klasami bonitacyjnymi, stanowią podstawę kategorii ochronnych gleb, a przydatność rolnicza gleb, wyrażona kompleksami przydatności rolniczej pozwala na prognozowanie rozwoju rolnictwa w gminie. Pod względem bonitacyjnym zdecydowanie przeważają gleby klasy III (a i b), zajmując łącznie niemal 70 % powierzchni gminy ze stosunkowo dużym udziałem gleb klasy IV (a i b) ponad 24 %. Nie występują gleby najlepsze klasy I i gleby najłabsze klasy VIz. Gleby klasy II zajmują około 5 % powierzchni, a gleby klasy V i VI to zaledwie 1,5 %. Można więc przyjąć, iż na obszarze gminy zdecydowanie przeważają gleby bardzo dobre i dobre, zajmując łącznie niemal 94 % arealu gruntów ornych. W rozkładzie przestrzennym gleby słabsze w większych konturach występują głównie w północnych rejonach gminy. W mniejszych enklawach spotyka się je przy lasach i w małych konturach – są nierównomiernie rozrzucone na całym obszarze gminy. Użytki zielone, w gminie Jabłonna, kojarzą się wyłącznie z dnami dolin rzecznych (Czerniejówka, Skrzyniczanka, Potok spod Tuszowa). Tu również zdecydowanie dominuje klasa III i IV zajmując łącznie 85 % wszystkich użytków zielonych. Duży udział mają użytki zielone w klasie V – 18,6 %. Pozostałe użytki zielone, przy braku klasy I zajmują łącznie 6,4 %, z czego klasa II to 3,8 %. Konkluzja jest podobna jak dla gruntów ornych. W gminie przeważają bardzo dobre i dobre użytki zielone. Szacuje się, że około jedną trzecią pedosfery na terenie gminy stanowią gleby o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu, zaś ponad dwie trzecie gleb posiadają bardzo niskie i niskie zawartości magnezu. W granicach administracyjnych gminy niewyodrębniono gleb zanieczyszczonych metalami ciężkimi, występujące wartości stężenia metali ciężkich jest naturalne. Wyższe stężenia odnotowuje się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (drodze wojewódzkiej). Dla oceny rolniczej przestrzeni produkcyjnej posłużono się mapą kompleksów przydatności rolniczej gleb opracowaną przez IUNG w Puławach. Kompleksy, pomimo iż grupują różne typy, rodzaje i gatunki gleb zestawione zostały pod kątem przydatności uprawy dla poszczególnych roślin. Na obszarze gminy zdecydowanie dominują kompleksy 2 i 3 zajmując łącznie około 73,4 %

powierzchni gruntów ornyc. Kompleksy 4 i 5 zajmują odpowiednio 8,9 i 10,2 % powierzchni, a kompleks 1 (pszenny bardzo dobry) to około 5 %. Pozostałe kompleksy (5,6 i 8) to zaledwie 2,6 %. Kompleks 1 obejmuje gleby o najwyższej przydatności rolniczej. Zgrupowane w nim gleby mają charakter uniwersalny i są przydatne pod uprawy wszystkich roślin polowych i warzyw. Zapewniają wysokie i pewne planowanie. Występują głównie w południowych rejonach gminy w małych i średnich konturach. Gleby kompleksu 2 (pszennego-dobrego) mogą być okresowo nadmiernie uwilgotnione. Są również glebami uniwersalnymi, przydatnymi do uprawy wszystkich roślin polowych i warzyw. Zajmują jedną trzecią powierzchni gruntów i są rozrzucone w dużych i średnich konturach po całym obszarze gminy, za wyjątkiem rejonów północnych. Największą powierzchnię zajmują kompleks 3 (pszenny wadliwy). Wadą tego kompleksu (stąd nazwa wadliwy) jest niedobór wody w latach o niskich opadach atmosferycznych. Występuje najczęściej na stromych stokach. Gleby tego kompleksu w latach wilgotnych w planowaniu dorównują glebom kompleksu pszennego dobrego. Występują one w dużych i średnich konturach rozrzuconych po całym obszarze gminy. Największe ich zgrupowanie zajmuje środkowe rejony gminy. Gleby trzech pierwszych kompleksów zajmują łącznie około 80 % gruntów ornyc w gminie. W zgeneralizowanej formie są one pokazane na mapie uwarunkowań przyrodniczych. Kompleks 4 (żytni bardzo dobry) i 5 (żytni dobry) dominują w północnych rejonach gminy i w mniejszych konturach występują na całym obszarze gminy. Kompleks 5 najczęściej towarzyszy kompleksowi 3 i 4. Pozostałe kompleksy z uwagi na marginalne powierzchnie nie mają istotnego znaczenia w ocenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Występujące na terenie gminy użytki zielone, obejmujące dna dolin rzecznych, zakwalifikowane zostały do kompleksu 2z (76 %) i 3z (20,6 %). Kompleks 1z, najlepszy, to zaledwie około 3 % użytków zielonych w gminie. Obszar gminy z uwagi na bogate ukształtowanie terenu, zagrożony jest erozją wodną i wąwozową. Skala zagrożeń wynika z wielkości nachylenia stoków, ich długości oraz rodzaju pokrywy glebowej. Z danych przytoczonych w Inwentaryzacji przyrodniczej wynika, iż:

- erozją silną w gminie zagrożonych jest 20 ha gruntów położonych w południowych rejonach gminy,
- erozją średnią – 92 ha gruntów położonych w południowych i wschodnich rejonach gminy,
- erozją umiarkowaną – 905 ha gruntów zgrupowanych w południowych –i wschodnich rejonach gminy.

Pozostały niemal cały obszar gminy zagrożony jest erozją wodną w stopniu umiarkowanym. Świadomość zagrożeń erozją wodną ma istotne znaczenie dla ochrony jakości gleb przy zastosowaniu odpowiednich zabiegów przeciwoerozyjnych. Warto podkreślić, iż erozja słaba, pomimo że może powodować wymywanie gleby z poziomu orno-próchnicznego, nie wymaga specjalnych zabiegów przeciwoerozyjnych. Wystarczą tu zwyczajne zabiegi uprawowe. Erozja umiarkowana wyraźnie zmniejsza poziom orno-próchniczny i wymaga właściwego przeciwoerozyjnego użytkowania gruntów. Natomiast grunty z erozją średnią i silną wymagają kompleksowych melioracji przeciwoerozyjnych.

Niezależnie od erozji wodnej obszar gminy zagrożony jest erozją wąwozową. W stopniu silnym zagrożone są tereny południowo-wschodnie, a w stopniu średnim, stoki doliny Czerniejówki i wschodni rejon gminy. Tereny zagrożone erozją wąwozową charakteryzują się podatnością na tworzenie się i rozwój istniejących wąwozów. Czynnikiem sprzyjającym tym procesom są grunty lessowe i nawalne opady atmosferyczne. Reasumując należy podkreślić, iż gmina Jabłonna charakteryzuje się korzystnymi warunkami dla rozwoju rolnictwa. Wynika to z wysokiej klasy występujących gleb i dużej ich przydatności do produkcji rolnej. Czynnikiem niekorzystnym jest występująca erozja oraz rozdrobniona struktura gospodarstw.

4.5. Surowce mineralne

Na obszarze gminy Jabłonna są jedynie 2 udokumentowane złoża kopalin użytecznych. Wyrobiska, zlokalizowane w obrębie niewielkich płatów utworów aluwialnych i deluwialnych, nie dają szans poszerzenia bazy surowcowej. Pomimo, iż w „Inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska gminy Jabłonna” (za Studium Uwarunkowań) wyznaczono obszary prognostyczne z możliwością udokumentowania złóż opok, to jednak z uwagi na fakt występowania obszarów prawnie chronionych, ewentualna ich eksploatacja mogłaby się odbywać z dużymi ograniczeniami. Na załączniku graficznym Studium Uwarunkowań, dostępnym na stronie internetowej Gminy Jabłonna¹⁷ oznaczono obszary prognostyczne, pomimo iż zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie podlegają one ochronie prawnej. Docelowo, wyrobiska poeksploatacyjne należy zrehabilitować przyjmując zasadę rekultywacji leśnej. Rekultywacja wyrobisk jest niezwykle istotna z uwagi na fakt, iż są one wykorzystywane jako dzikie wysypiska śmieci, które stanowią potencjalne źródła zagrożeń wód podziemnych.

4.6. Flora

Na obszarze gminy szatę roślinną reprezentują: lasy, drzewa przydrożne i śródpolne, różne formy zieleni ozdobnej ogólnodostępnej i przydomowej, roślinność szuwarowa, zaroślowa i łąkowa, a także użytkowa pól uprawnych i ogrodów. Lasy na obszarze gminy zajmują 16,7% powierzchni. Zgrupowane są głównie w północno-wschodniej (Las Mętowski i Skrzynicki) i wschodniej (kompleks leśny pomiędzy Piotrkowem Pierwszym a Wolnicą) części gminy. Większy kompleks leśny (Las Markówka) występuje również w centralnej części gminy, na wschód od miejscowości Jabłonna. Ponadto kilka mniejszych kompleksów leśnych spotyka się w zachodnich i południowych rejonach gminy. W gminie zdecydowanie przeważają lasy na siedlisku łąkowym. Są to lasy świeże z przewagą drzewostanów

¹⁷ Załącznik Studium oraz załączniki graficzne do pobrania: <https://www.jablonna.lubelskie.pl/gmina/wazne-dokumenty/studium-uwarunkowan.html>

dębowych i znaczną domieszką grabu, sosny zwyczajnej i lipy. Ponadto w niewielkich ilościach występują: topola czarna, brzoza brodawkowata i rzadko świerk. Warstwę krzewów tworzą: leszczyna, trzmielina, kruszyna, kalina, dereń świdwa, rzadziej bez czarny. Fragmentarycznie występują bory świeże (Las Mętowski) z przewagą sosny zwyczajnej, z domieszką dębu szypułkowego, topoli, osiki i brzozy brodawkowatej.

Wśród krzewów dominuje jarzębina i jałowce. Przeważają drzewostany w III i IV grupie wieku. W dnie doliny Czerniejówki zachowały się niewielkie fragmenty lasów siedlisk mokrych i wilgotnych ze zdecydowaną dominacją olszy czarnej (okolice Czerniejowa). Warstwę krzewów tworzy głównie wierzba szara, czeremcha i kruszyna. Ustawa o lasach wyodrębniła kategorię lasów ochronnych, których zadaniem jest zachowanie dotychczasowych stosunków wodnych, glebowych, klimatycznych i estetyczno-krajobrazowych. Lasy ochronne zostały omówione w rozdziale „obszary i obiekty prawnie chronione”. Same lasy jak i ich obrzeża stanowią rejon siedliskowe cennych gatunków roślin i zwierząt. W planowaniu przestrzennym lasy uznaje się za szczególnie chronione przed zmianą sposobu użytkowania z uwagi na ich walory przyrodniczo-krajobrazowe i klimatotwórcze. Lasy, ze względu na siedlisko (poza lasami siedlisk mokrych i wilgotnych) i wiek drzewostanów są przydatne dla różnych form rekreacji. Inne formy zieleni wysokiej (drzewa przydrożne i ozdobne oraz zadrzewienia śródpolne) poza walorami przyrodniczymi, mają duże znaczenie krajobrazowe. Zbiorowiska łąkowe i szuwarowe związane są z dnami dolin rzecznych i zbiornikami wodnymi. W gminie zajmują one kilka procent powierzchni z uwagi na stosunkowo wąskie dna dolin rzecznych. W zagospodarowaniu przestrzennym, dna dolin rzecznych są chronione przed zabudową ze względu na występujące tu niekorzystne warunki gruntowo-wodne i klimatyczne. Na obszarze gminy na szczególną uwagę zasługuje zespół pałacowo-parkowy w Jabłonie Majątek o powierzchni 10 ha. W parku o charakterze krajobrazowym rośnie około 700 drzew 38 gatunków. Zdecydowanie dominuje tu lipa (500 drzew z aleją lipową) oraz akacja (40 sztuk), klon (50 sztuk) i brzoza (około 70 sztuk). Zespół pałacowo-parkowy podlega ochronie konserwatorskiej.

4.7. Fauna

Ze względu na niewielkie zróżnicowanie środowiskowe w gminie (mała lesistość gminy, niewielkie zasoby wodne i niewielki odsetek łąk), świat zwierząt jest stosunkowo ubogi. Najbogatszy pod względem faunistycznym jest las wchodzący do Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego, stanowiący typowe środowisko bytowania zwierząt leśnych. Z bezkręgowców spotyka się tu pazia królowej, mieniaka tęczowca i modraszka ikara. Stwierdzono również występowanie kilku gatunków trzmieli. Z kręgowców występuje jaszczurka zwinka i żyworodna oraz ropucha szara. W grupie ptaków stwierdzono 4 gatunki dzięciołów, 4 gatunki sikorek, 2 gatunki muchołówek i myszołowa. Podobna fauna występuje w Lesie Mętowskim. Nieco bogatszym obszarem, pod względem faunistycznym, ze względu na większe zróżnicowanie środowiskowe jest rejon Jabłonna – Czerniejów w dnie doliny

Czerniejówki. Występują tu zwierzęta środowisk łąkowych wodnych i leśnych. Poza wymienionymi gatunkami zwierząt spotyka się dodatkowo: rzekotkę i 5 gatunków motyli. Na pozostałym obszarze gminy, na terenach rolnych występują pospolite gatunki polne. Na terenie Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu stwierdzono obecność 33 gatunków ptaków, oprócz pospolitych gatunków polnych. Z tego 14 gatunków związanych jest ze środowiskiem wodnym i łąkowym oraz 19 gatunków związanych ze środowiskiem polnym i zadrzewieniami.

4.8. Obszary chronione

Na obszarze gminy Jabłonna występują następujące obszary i obiekty prawnie chronione i zasługujące na taką ochronę:

1. Krzczonowski Park Krajobrazowy Obejmuje południowo-wschodni fragment gminy. W gminie zajmuje powierzchnię 14,4 km² co stanowi 11 % ogólnej powierzchni Parku. Jest to głównie obszar leśny, zawarty pomiędzy miejscowościami Chmiel Drugi – Piotrkówek – Nowiny Żukowskie. Park stanowi jeden z elementów obszarów chronionych województwa lubelskiego. Na obszarze parku obowiązują rygory zawarte w Rozporządzeniu Nr 28 Wojewody Lubelskiego z dnia 15 maja 2003 r. Park Krajobrazowy posiada otulinę (strefę ochronną) o szerokości kilku kilometrów, przylegającą do Parku od zachodu. Jej powierzchnia wynosi 33,3 km², co stanowi około 25 % powierzchni gminy. Rolą otuliny jest ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i klimatycznych Parku przed zagrożeniami zewnętrznymi. Obszar otuliny powinien pozostawać w dotychczasowym sposobie użytkowania. Na obszarze otuliny należy dbać w szczególności o utrzymanie właściwych stosunków wodnych i walorów krajobrazowych. Na obszarze otuliny nie należy lokalizować składowisk odpadów i wylewisk nieczystości oraz w sposób racjonalny stosować środki ochrony roślin. Wszelkie inwestycje zagrażające środowisku powinny być lokalizowane poza obszarem otuliny. Dotyczy to zwłaszcza przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest obowiązkowe (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko).
2. Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu Obejmuje zachodnie rejony gminy. Jego powierzchnia wynosi 83,3 km², co stanowi ponad 63% obszaru gminy. Przedmiotem ochrony są walory krajobrazowe, będące syntezą ukształtowania i pokrycia terenu. Na obszarze OCK obowiązuje Rozporządzenie Nr 28 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 czerwca 1998r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Zawiera ono rygory ochronne i zasady zagospodarowania terenów.
3. Rezerwaty przyrody oraz obszary Natura 2000.

Na obszarze gminy są ustanowione dwa częściowe leśne rezerwaty przyrody:

- Rezerwat „Chmiel”, położony w uroczysku „Olszanka” należącym do Leśnictwa Chmiel (M. P. z 1983 r. Nr 16, poz. 91), gdzie celem ochrony jest zachowanie zespołu grądu z drzewami pomnikowymi oraz kresowego stanowiska buka, gdzie obok pospolitych gatunków roślin runa występują taksony chronione, zagrożone i rzadkie w regionie. Zajmuje on powierzchnię 25,7 ha. Jest to las grądowy z drzewostanem zbliżonym do naturalnego z dominacją dębu szypułkowego (w wieku około 200 lat), grabu i buka. Cechą charakterystyczną rezerwatu jest drzewostan bukowy, uznany za najdalej wysunięte w kierunku północno-wschodnim stanowisko występowania tego gatunku w Polsce.
- Rezerwat „Olszanka”. Podobnie jak rezerwat „Chmiel” położony jest w uroczysku „Olszanka” w Nadleśnictwie Chmiel (M. P. z 1983 r. Nr 16, poz. 91), gdzie celem ochrony jest zachowanie starodrzewu dębowego z domieszką grabu i sosny oraz wieloma chronionymi gatunkami roślin w runie. Zajmuje on powierzchnię 10,97 ha. W drzewostanie dominuje dąb szypułkowy z domieszką grabu i sosny. Tu również zachowało się kilkanaście buków jako pozostałość rosnącego przed kilkudziesięciu laty lasu bukowego.

Rezerwaty podlegają szczególnej ochronie ze względu na walory przyrodnicze. Dotyczy to zwłaszcza ochrony stosunków wodnych, wycinania drzew, pozyskiwania runa leśnego, stosowania środków ochrony roślin itp. W rezerwatach przyrody obowiązują rygory zawarte w aktach prawnych, ustanawiających rezerwaty oraz rygory zawarte w art. 15 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody. Wyżej wymienione rezerwaty wskazane były do objęcia ochroną jako projektowane elementy Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 – tj. specjalny obszar ochrony siedlisk „Chmiel”, oznaczony kodem PLH060001 oraz specjalny obszar ochrony siedlisk „Olszanka”, oznaczony kodem PLH060012. Z dniem 05. 02. 2008 r. zostały powołane formy ochrony przyrody: Obszar Natura 2000 „Chmiel” (PLH060001) oraz Obszar Natura 2000 „Olszanka” (PLH060012).

Obszar Natura 2000 „Chmiel” (PLH060001) obejmuje swoim zasięgiem 25,7 ha, gdzie celem ochrony jest zachowanie fragmentu starego, naturalnego lasu dębowego o charakterze grądu, posiadającego ponadto przeznaczenie nasienne. Na szczególną uwagę zasługuje obecność w drzewostanie bardzo dużej ilości okazów dębu szypułkowego *Quercus robur*, których wiek szacowany jest na około 200 lat, a część posiada rozmiary kwalifikujące je jako drzewa pomnikowe, stanowiąc jeden z niewielu zachowanych w województwie lubelskim fragmentów lasu z tak dużym udziałem starodrzewu dębowego.

W odniesieniu do Obszaru Natura 2000 „Olszanka” (PLH060012), obejmuje swoim zasięgiem 10,97 ha fragmentu naturalnego lasu dębowego o charakterze grądu – siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, gdzie na szczególną uwagę zasługuje obecność w drzewostanie bardzo

dużej ilości okazów dęb szypułkowego *Quercus robur*, których wiek szacowany jest na około 200 lat, a część okazów posiada rozmiary kwalifikujące je jako drzewa pomnikowe.

Na obszarach włączonych do Sieci Natura 2000 należy wykluczyć wszelkie działania mogące w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk, a także wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których obszary zostały wyznaczone. W/w obszary mają więc podwójne rygory ochronne rezerwaty przyrody i obszary Natura 2000). Ustalenia dotyczące obszarów Natura 2000 zawiera ustawa o ochronie przyrody (art. 25, 33, 34).

4. Pomniki przyrody.

W gminie Jabłonna ustanowiono trzy pomniki przyrody. Jest nim: głąz narzutowy usytuowany na granicy z gminą Krzczonów przy drodze Chmiel - Nowiny Żukowskie, dąb szypułkowy o obwodzie pnia 5,7 m rosnący w Tuszowie – 500 m na wschód od parku, przy szosie Tuszów – Jabłonna oraz buk pospolity o obwodzie pnia 360 cm i wysokości 24 m rosnący w lesie chmielowskim. Kolejne obiekty planowane do objęcia statusem pomnika przyrody wskazują zapisy Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłonna, stanowiące załącznik nr 1 do uchwały Nr XLII/317/2018 Rady Gminy Jabłonna z dnia 16.10.2018r.

5. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Góra Piotrkowska”. Projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy zajmuje obszar 4,4 km². Obejmuje on kredowe wzniesienie ostańcowe, nadbudowane węglanowymi skałami trzeciorzędu. Centralną część Zespołu stanowi Góra Piotrkowska wyniesiona około 50 m nad poziom terenu. Osiąga ona wysokość 288 m n.p.m. Stanowi znakomity punkt widokowy. Rygory ochronne dla zespołów przyrodniczo-krajobrazowych zawarte są również w art. 45 ustawy o ochronie przyrody.

6. Strefa ochrony źródłiskowej „Tuszów” obejmuje fragment dolinki Potoku spod Tuszowa o powierzchni około 1500 m². Występują tam 4 źródła o niewielkiej wydajności. Łącznie wydajność źródeł wynosi około 15 l/s. Tworzą mały strumyk, który w wyniku infiltracji traci nawet do 50% łącznej wydajności źródeł. Do rygorów ochronnych należy zakaz lokalizacji wysypisk śmieci oraz zabudowywania terenu. Strome zbocza należy zalesić i uporządkować nisze źródłiskowe.

7. Lasy ochronne w gminie zajmują powierzchnię 292,35 ha, w tym lasy glebochronne zajmują 20,51 ha (Czerniejów – 3,30 ha, Piotrków Drugi – 11,12 ha, Tuszów – 4,25 ha, Wierciszów – 1,84 ha), lasy glebochronne – 0,42 ha (Wierciszów) i lasy masowego wypoczynku o powierzchni 271,42 ha (Czerniejów, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Druga, Jabłonna Pierwsza, Tuszów). Pozostałe lasy należą do grupy II lasów gospodarczych. Jednakże, zgodnie z obowiązującym Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Świdnik na lata 2011-2020, na obszarze gminy Jabłonna, tylko Las Mętowski posiada status lasu ochronnego ze względu na bliskie sąsiedztwo miasta. Pozostałe kompleksy lasów państwowych (za wyjątkiem rezerwatów leśnych) oraz lasy prywatne stanowią lasy gospodarcze. Rygory ochronne zawarte są w ustawie o lasach.

8. Na obszarze gminy stwierdzono 16 gatunków roślin rzadkich i chronionych siedlisk leśnych. Występują one głównie w Lesie Mętowskim, Leśnictwie Piotrków i lesie koło wsi Piotrkówek.

Stanowiska tych roślin gwałtownie zanikają w wyniku różnorodnej działalności antropogenicznej (osuszanie łąk, zanieczyszczenie wód, zręby zupełne).

9. Na obszarze gminy stwierdzono 17 gatunków bezkręgowców chronionych i zagrożonych, w tym 8 gatunków trzmieli. Większość z nich występuje w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym i rezerwatach przyrody.

- 69 gatunków kręgowców chronionych, występujących głównie w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym i Czerniejowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu;
- 6 gatunków płazów i gadów chronionych, zdecydowanie najwięcej w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym.

10. Ustanowienie zlewni chronionej wód powierzchniowych rzeki Bystrzycy wiąże się z koniecznością zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zasobów wód powierzchniowych i płytkich wód gruntowych. Na terenie zlewni chronionej, w obrębie której znajduje się gmina Jabłonna, należy dążyć do:

- prowadzenia ściśle reglamentowanej, kontrolowanej eksploatacji wód podziemnych i powierzchniowych (Czerniejówka, Skrzyniczanka, Potok spod Tuszowa);
- zabezpieczenia wód podziemnych przed zanieczyszczeniem oraz ochronę rejonów występowania źródeł, uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, przyspieszenia budowy kanalizacji sanitarnej;
- eliminacji źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych, a zwłaszcza dzikich składowisk odpadów w lasach i wyrobiskach poeksploatacyjnych;
- utrzymania koryt rzecznych Czerniejówki i Skrzyniczanki w stanie naturalnym z wykluczeniem ich regulacji (prostowanie koryt rzecznych);
- utrzymywania i poprawy stosunków wodnych, a zwłaszcza zapobiegania obniżaniu poziomu wód gruntowych na terenach podmokłych, poprzez ograniczanie do niezbędnego minimum prac melioracyjnych;
- eliminacji zabudowy z den dolin rzecznych;
- rozwoju małej retencji;
- utrzymania zarośli i zadrzewień łągowych w strefach brzegowych Czerniejówki, Skrzyniczanki i Potoku spod Tuszowa, stanowiących strefy osłony biologicznej tych rzek;
- racjonalnego stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin.

Zlewnia chroniona Bystrzycy jest formą ochrony planistycznej, ujętą w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego.

11. Strefa ochrony pośredniej ujęcia wody „Wilczopole” Strefa obejmuje północne rejony gminy i jest południkowo rozciągnięta wzdłuż rzeki Czerniejówki. Obecny zasięg strefy ustalony został na podstawie „Dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej zasobów wód podziemnych ujęcia

„Wilczopole” dla miasta Lublina dla ustalenia strefy ochronnej ujęcia”. Dodatek ten zatwierdzony został Decyzją Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 12 marca 2013 roku znak RŚ.IV.7431.1.2013.EHK.

- 12.** Obszar ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 406 Gmina Jabłonna w całości leży w obszarze ochronnym GZWP, który obejmuje swym zasięgiem znaczne rejony centralnej części województwa lubelskiego. Jest to forma ochrony planistycznej, ustanowiona w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2002). Strefa została ustanowiona dla ochrony kredowych wód podziemnych, narażonych na zanieczyszczenia powierzchniowe ze względu na brak warstw izolujących podstawowy poziom wodonośny z czystymi wodami do wykorzystania w przyszłości. Głównym rygiem ochronnym na obszarze strefy jest zakaz lokalizacji obiektów, które mogą mieć ujemny wpływ na wody podziemne, nakaz likwidacji lokalnych punktowych ognisk zanieczyszczeń wód oraz racjonalna gospodarka zasobami wodnymi. Zgodnie z wytycznymi wynikającymi z obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, zasady zagospodarowania na terenie obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 (Lublin) powinny być zgodne z zakazami, nakazami i zaleceniami przy użytkowaniu terenów (położonych w Lubelskim Obszarze Szczególnej Ochrony) zawartymi w „Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Niecka Lubelska (GZWP nr 406)”, opracowanej przez Państwowy Instytut Geologiczny (2008 r.). W odniesieniu do obszarów położonych w granicach stref ochrony ujęć wód podziemnych obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody, w tym zakazy uniemożliwiające zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia, zgodnie z Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej i decyzjami organów właściwych do ustanawiania strefy ochronnej. Wszelkie rygory ochronne (nakazy i zakazy) obowiązujące na obszarze zlewni chronionej Bystrzycy i w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody w Wilczopolu są sumą działań planistycznych, organizacyjnych i formalno-prawnych, sprzyjających ochronie wód podziemnych na wyznaczonym obszarze GZWP Nr 406.
- 13.** Na obszarze gminy wprowadza się Ekologiczny System Obszarów Chronionych (ESOCH), który współtworzą elementy przyrodnicze (dna dolin Czerniejówki, Skrzyniczanki i Potoku spod Tuszowa, suche doliny i lasy ze strefami ochrony warunków siedliskowych w odległości 50 m od skraju lasu) wykazujące ciągłość przestrzenną. Jest on podstawą ekologicznej wymiany międzystrefowej. System jest elementem integracji ekologicznej całej gminy i wiąże ją z ekologicznie aktywnymi ekosystemami gmin sąsiednich. Z ESOCH wyklucza się lokalizację wszelkich form zabudowy kubaturowej za wyjątkiem inwestycji związanych z gospodarką wodną, leśną i rybacką oraz lokalizacji składowisk odpadów i wylewisk nieczystości. W Systemie dopuszcza się możliwość realizacji infrastruktury technicznej oraz urządzeń obsługi ruchu turystycznego (szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, ścieżki dydaktyczne, zadaszania turystyczne

i inne). W Systemie adaptuje się istniejącą zabudowę z prawem do jej modernizacji i wymiany substancji zamortyzowanej.

14. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (Uch. Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dn. 30.10.2015 r.) istotnym elementem w kształtowaniu Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego jest zielony pierścień (Green Belt) obejmujący tereny otwarte i ekologicznie aktywne. Wyznaczenie obszaru Green Beltu ma na celu:
- a) ochronę terenów otwartych niezabudowanych przed żywiołowym rozlewaniem się zabudowy na obszarach podmiejskich (semiurbanizacji);
 - b) ochronę i zwiększanie terenów rekreacyjnych wypoczynku codziennego i świątecznego dla ludności miejskiej;
 - c) stabilizację i rozwój gospodarki rolnej, w tym zachowanie strefy żywicielskiej miasta.

W myśl zawartego w ww. dokumencie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego, kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego przewiduje na znaczącej części gminy Jabłonna rozwój strefy rolniczej zielonego pierścienia, zaś względem ośrodka gminnego – wiodącą funkcję z zakresu obsługi rolnictwa. Tak więc, centralne, wschodnie i północno-zachodnie rejony gminy obejmuje tzw. zielony pierścień wokół Lublina, ustanowiony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. jest to planistyczna forma ochrony miejsca w celu zapewnienia trwałości i należyte połączenie przez ESOCH. Zalecenia dotyczące zagospodarowania obszaru zawiera cytowany wyżej Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Reasumując należy podkreślić, iż cała gmina objęta jest różnymi formami ochrony prawnej i planistycznej, mającymi na celu ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Rozwój przestrzenny gminy jest więc zdeterminowany szeregiem rygorów ochronnych, które warunkują procesy inwestycyjne.

4.9. Stan środowiska sanitarnego

O stanie środowiska, w aspekcie sanitarnym, decyduje wyposażenie obszaru w infrastrukturę techniczną, zanieczyszczenia transgraniczne i oczywiście skala emitowanych zanieczyszczeń ze źródeł położonych na obszarze gminy. Głównym problemem w gminie jest jednak brak kanalizacji sanitarnej. Ścieki komunalne i gospodarskie gromadzone są w szambach, często nieszczelnych lub odprowadzane bezpośrednio do gruntu lub wód powierzchniowych. Skutkuje to ponadnormatywnym zanieczyszczeniem rzek. Czerniejówka jeszcze w Jabłonie prowadzi wody w II klasie czystości (ogólna ocena), a w Lublinie jest już poza klasyfikacją. Przy braku kanalizacji sanitarnej, szczególnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest zwarta zabudowa rozmieszczona wzdłuż Czerniejówki (Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga i Jabłonna - Majątek a zwłaszcza Czerniejów) i w mniejszym stopniu Skrzyniczanki (Skrzynice) jak również Potoku spod

Tuszowa (Tuszów). Z powodu braku pomiarów nie można określić stanu czystości tych rzek. Kolejnym źródłem degradacji wód są spływy powierzchniowe z pól substancji biogenych. Sprzyja temu bogate urzeźbienie terenu w strefach dolin rzecznych. Przy małej wodności rzek, każda ilość zanieczyszczeń odprowadzana do wód, powoduje ich degradację. Przy istniejącym związku hydraulicznym wód powierzchniowych z wodami podziemnymi (głównie kredowymi), zanieczyszczone rzeki są potencjalnym źródłem degradacji wód podziemnych. Ponadto potencjalnym zagrożeniem dla wód podziemnych są dzikie wysypiska lokalizowane najczęściej w wyrobiskach poeksploatacyjnych i lasach oraz wycieki substancji ropopochodnych ze stacji benzynowych. Dotychczasowe badania jakości wód podziemnych nie wykazały ponadnormatywnych zanieczyszczeń (ujęcie wody w Wilczopolu). Mając jednak na uwadze długoletni proces infiltracji zanieczyszczeń, należy z dużą starannością likwidować wszystkie źródła zagrożeń i pilnie rozpocząć realizację kanalizacji sanitarnej. Stan higieny atmosfery na obszarze gminy nie budzi zastrzeżeń poza strefą oddziaływania drogi wojewódzkiej relacji Lublin – Biłgoraj. Brak pomiarów jakości powietrza wzdłuż pasa drogowego nie pozwala na jednorazowe określenie skali zagrożeń. Należy jednak mieć świadomość, iż narastający ruch komunikacyjny przy szczelnie obudowanej drodze powodować będzie pogorszenie stanu higieny atmosfery.

Cały obszar gminy, pod względem higieny atmosfery, zaliczony został do strefy A zarówno pod względem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin. Oznacza to, iż nie występują tu przekroczenia dopuszczalnych stężeń. Warto podkreślić, iż proces gazyfikacji gminy w znacznym stopniu obniżył tzw. małą emisję. Na stan czystości powietrza w gminie wpływ mają zanieczyszczenia transgraniczne emitowane z emitorów wysokich w Lublinie i Świdniku. Nigdy on nie został jednak zdefiniowany. Stan obciążenia środowiska hałasem komunikacyjnym na obszarze gminy nie budzi zastrzeżeń. Hałas komunikacyjny może stwarzać określone uciążliwości jedynie w pasie drogowym drogi relacji Lublin – Biłgoraj w miejscowościach ciasno zabudowanych zabudową zagrodową (Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Piotrków-Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, Czerniejów i Czerniejów Kolonia). Hałas komunikacyjny, niestety, wykazywać będzie tendencję wzrostową w miarę rozwoju motoryzacji i przyrostu ruchu ciężkiego tranzytowego. Na obszarze gminy nie istnieje problem hałasu przemysłowego. Stan sanitarny gleb, rozumiany jako skażenia metalami ciężkimi poza strefą wzdłuż drogi Lublin – Biłgoraj, gdzie mogą być podwyższone wskaźniki zawartości metali ciężkich, nie budzi wątpliwości. Natomiast warto pamiętać, iż znaczna część gminy zagrożona jest erozją gleb i na znacznych obszarach gleby są zakwaszone i wymagają wapnowania (67 % powierzchni gminy). Oceniając stan sanitarny środowiska nie można pominąć zagrożeń, wynikających w promieniowania elektromagnetycznego linii wysokiego napięcia (110 kV), pomimo iż zagrożeniami objęte są dwa maleńkie skrawki wschodnie gminy. Na obszarze gminy występują również zagrożenia od gazociągu wysokoprężnego. Zastrzeżenia budzi stan sanitarny lasów w aspekcie zaśmiecenia. Dzikie wysypiska śmieci znajdują się na obrzeżach lasów i przy drogach leśnych. Dzikie wysypiska śmieci spotyka się również w dolinach Czerniejówki i Skrzyniczanki. Zaśmiecone i zaniedbane są również nisze źródłiskowe źródeł. Oceniając stan sanitarny gminy można z całą odpowiedzialnością przyjąć, iż

jest on zadawalający, a w stosunku do innych gmin położonych zwłaszcza w strefie podmiejskiej Lublina jest bardzo dobry. Najpilniejszym zadaniem dla poprawy stanu sanitarnego jest realizacja kanalizacji sanitarnej.

4.10. Ochrona powietrza

Powietrze jest mieszaniną gazów oraz cząstek stałych, z których składa się atmosfera ziemiska. Wprowadzone do powietrza substancje, które nie są jej naturalnymi składnikami lub ich stężenia przekraczają właściwy dla nich zakres, są to zanieczyszczenia powietrza. Do najważniejszych zanieczyszczeń należą:

- pyły (popioły lotne, sadza, stałe związki organiczne, azbest),
- gazy (tlenki siarki, azotu i węgla, węglowodory, ozon, radon, fluor).

Zanieczyszczenia powietrza najsilniej odczuwalne są w wielkich aglomeracjach miejskich oraz w ośrodkach przemysłowych. Ze względu na ich bezpośredni wpływ na życie ludzi poświęca się im coraz więcej uwagi. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń są: kotłownie, pojazdy samochodowe, a także zakłady przemysłowe, usługowe i stacje paliw. Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. W związku z czym konieczne jest systematyczne kontrolowanie stanu czystości powietrza.

Podstawowymi aktami prawnymi określającymi obowiązki, zasady oraz kryteria jakości powietrza w Polsce są:

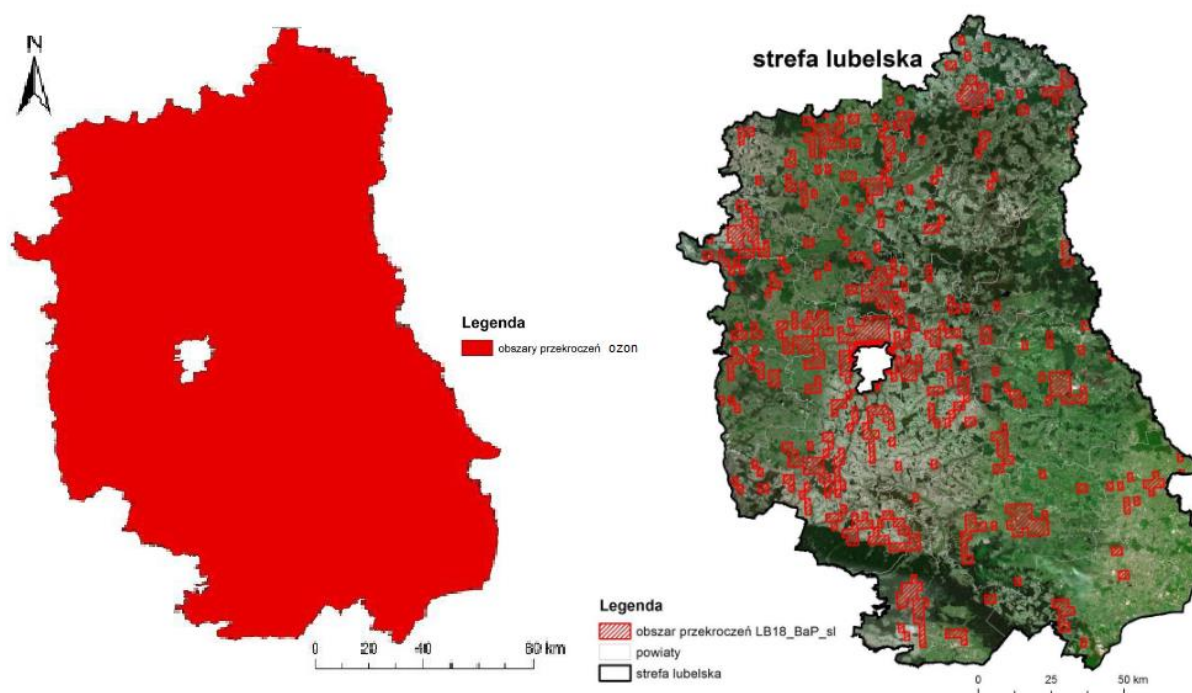
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska - tekst jednolity (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, 1378, 1565, 2127, 2338),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 24 września 2020 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz.U. 2020 poz. 1860),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r., w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010 Nr 16, poz. 87),
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz.U. 2019 poz. 2286).

Zgodnie z art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska co roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w poszczególnych strefach. System ocen jakości powietrza prowadzony jest w układzie stref. Zgodnie z „Wytycznymi do rocznej oceny jakości powietrza w strefach wykonywanej wg zasad określonych w art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska z uwzględnieniem wymogów dyrektywy 2008/50/WE i dyrektywy 2004/107/WE”, od 2010 r. obowiązuje nowy podział na strefy w województwie lubelskim.: Aglomerację Lubelską i strefę lubelską. Gmina Jabłonna należy do strefy lubelskiej. Standardy jakości powietrza ocenia się wg poniższych klas:

- klasa A – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego bądź docelowego,
- klasa B – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego lecz nie przekraczających poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- klasa C – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, docelowego, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego.
- klasa D1 – klasa strefy dla ozonu o stężeniach nie przekraczających poziomu celu długoterminowego, klasa D2 – klasa strefy dla ozonu o stężeniach przekraczających poziom celu długoterminowego.

Na terenie Gminy Jabłonna zanotowano przekroczenia zanieczyszczenia powietrza beno(a)pirenem i ozonem.

Mapa 7 Obszary przekroczeń zanieczyszczeń powietrza

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 Samorząd Województwa Lubelskiego Lublin 2019

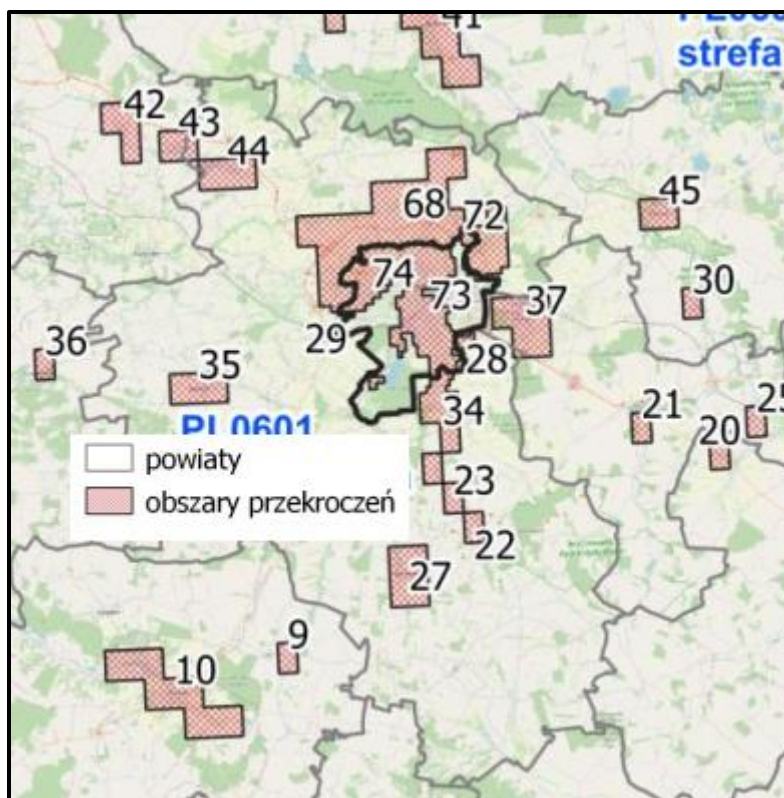
Jak wynika z raportu wojewódzkiego za 2019 roku Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Lubelskim, na terenie Gminy Jabłonna główną przyczyną przekroczenia norm ozonu (O₃) jest napływ zanieczyszczeń z innych terenów a źródłami zanieczyszczeń są oddziaływania naturalnych źródeł emisji lub zjawisk nie związanych z działalnością człowieka; Oddziaływanie emisji z zakładów przemysłowych, ciepłowni, elektrowni zlokalizowanych w pobliżu; Warunki meteorologiczne sprzyjające formowaniu się ozonu.¹⁸

Za przekroczenia norm benzo(a)pirenu według ww. badań odpowiada głównie oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Pozostała przyczyny to napływ zanieczyszczeń powietrza spoza granic kraju (transgraniczny charakter zanieczyszczenia); oddziaływanie emisji z zakładów przemysłowych, ciepłowni, elektrowni zlokalizowanych w pobliżu. Na terenie Gminy Jabłonna ruch samochodowy ma marginalny wpływ na przekroczenia norm benzo(a)pirenu.¹⁹

Mapa 8 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w województwie lubelskim (powiecie lubelskim) w 2019 roku

¹⁸ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Lubelskim, Raport Wojewódzki za rok 2019, raport do pobrania: powietrze.gios.gov.pl > pjp > rwms > publications > card, s. 98

¹⁹ Tamże, s. 97

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Lubelskim, Raport Wojewódzki za rok 2019

4.11. Zadania zrealizowane w latach 2012-2020 stan realizacji projektów dofinansowanych z dotacji i pożyczek w zakresie ochrony środowiska

Nazwa zadania	Ochrona powietrza	Ochrona wód	Gospodarka odpadami	Inne
Odnawialne źródła energii na terenie gminy Jabłonna - kolektory słoneczne i kotły na biomasę				
Kolektory słoneczne jako źródło energii odnawialnej w Gminie Jabłonna				
Odnawialne źródła energii na terenie gminy Jabłonna - instalacje fotowoltaiczne				
Rozwój przedsiębiorstwa Andrzej Buda poprzez inwestycję w instalację fotowoltaiczną.				
Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstwa Bałabuszek Piotr poprzez realizację projektu termomodernizacji				
Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej z terenu gminy Jabłonna - termomodernizacja szkół				
Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej z terenu gminy Jabłonna - termomodernizacja Gminnego Centrum Kultury				
Termomodernizacja i remont budynku w miejscowości Czerniejów z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne				
Termomodernizacja i remont budynku w miejscowości Skrzynice Pierwsze z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne				
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Jabłonna oraz oczyszczalni ścieków w m. Jabłonna Druga				

Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w m. Piotrków I i Piotrków II				
Przebudowa istniejącej stacji wodociągowej polegającej na montażu zestawu hydroforowego dla obsługi drugiej strefy ciśnieniowej z zewnętrzną instalacją energetyczną oraz rozbudowa sieci wodociągowej z przyłączami i likwidacją przewodów wodociągów				
Przebudowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją ujęć wodociągowych na terenie gminy Jabłonna (2017-2020)				
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Jabłonna – 67 szt. (2018)				
Termomodernizacje budynków gminnych zrealizowane w ramach pożyczek WFOŚiGW (2015-2020)				

5. Cele oraz kierunki działań proekologicznych na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029

OBSZAR	CEL	KIERUNKI DZIAŁAŃ
Ochrona powietrza	Poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z produkcji ciepła	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie, dystrybucja i promowanie energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych, w tym montaż kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych. • Demontaż węglowych pieców CO. • Edukacja ekologiczna w zakresie jakości powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej, a także kształtowanie prawidłowych zachowań dotyczących szkodliwosti spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych. • Promocja alternatywnych do aut osobowych środków transportu (komunikacja autobusowa, rowery). • Dostosowanie floty samochodów do wymogów odnośnie elektromobilności. • Minimalizacja zapylenia z wyniku użytkowania dróg gruntowych. • Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych po okresie zimowym i po pracach w polu.
Gospodarka wodno – ściekowa	Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie. • Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych). • Rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody i rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej. • Wsparcie inwestycji w przydomowe oczyszczalnie ścieków. • Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
Ochrona przed powodzią	Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i podtopień, zwłaszcza po ulewnych deszczach	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja ogrodów deszczowych przy budynkach użyteczności publicznej. • Pogłębienie rowów melioracyjnych wzdłuż dróg gminnych i powiatowych. • Tworzenie oczek wodnych w gospodarstwach domowych. • Pogłębienie koryt rzecznych i utrzymywanie rzek w czystości.

Gospodarka odpadami	Zapobieganie powstawaniu odpadów	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie ekologicznych wzorców produkcji i konsumpcji. • Modernizacja PSZOK. • Likwidacja dzikich wysypisk odpadów.
Ochrona powierzchni ziemi i zasobów geologicznych	Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin	<ul style="list-style-type: none"> • Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków. • Promocja rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego oraz dobrych praktyk rolniczych. • Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rolnym, leśnym lub innym.
Klimat akustyczny-ochrona przed hałasem	Eliminacja uciążliwości związanych z hałasem	Utwardzanie dróg gminnych, eliminowanie uciążliwego hałasu powstającego w trakcie poruszania się aut po powierzchni żuźlowej i kamienistej.
Pola elektromagnetyczne - ochrona przed szkodliwym działaniem	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych na terenie gminy.
Zasoby przyrodnicze	Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i modernizacja obiektów infrastruktury turystycznej. • Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych, a także prowadzenie i aktualizacja baz danych informacji o zasobach przyrodniczych. • Tworzenie oraz modernizacja terenów zieleni. • Rozbudowa zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych i krajobrazowych. • Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody.

Zasoby leśne – ochrona i rozwój lasów	Zwiększenie lesistości	<ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej OSP. • Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska (poważne awarie)	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Poprawa technicznego wyposażenia służb OSP.
Działalność edukacyjna dla zrównoważonego rozwoju	Prowadzenie działań edukacyjnych i inwestycje w ścieżki przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań edukacyjnych. • Inwestycje w ścieżki przyrodnicze. • Promocja Gminy jako płuc Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego.

6. Harmonogram realizacji Programu w latach 2021-2024

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	<i>poprawa jakości powietrza</i> Zmniejszenie zapylenia powietrza w obrębie dróg lokalnych	<i>liczba stref z przekroczeniem B(a)P na terenie gminy (badania WIOŚ)</i>	1	0	Minimalizacja zapylenia z wyniku użytkowania dróg gruntowych	Utwardzenie dróg: 107159 L (4883m), 107188L (1100m), 107162L (200), 107149 L (1720), 107163 L (1140), 107155 L (1100), 107153 L (2900), 107153 L (2900), 112579 L (800), 107187 L (795), 112580 L (300), 107168 L (600), 107164 L (955), 107154 L (2265) 107175 L (1370)	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji zadań wynikające z możliwości inwestycyjnych gminy. Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań. Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia).
	Ochrona klimatu i jakości powietrza	<i>poprawa jakości powietrza</i> Zmniejszenie zapylenia powietrza w obrębie dróg lokalnych	<i>liczba stref z przekroczeniami na terenie województwa i gminy (badania WIOŚ)</i>	1	0	Minimalizacja zapylenia oraz emisji spalin transportowych	Zakup samochodu elektrycznego na potrzeby dowozu dzieci do szkół	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Wysokie koszty zakupu pojazdu. Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia). Brak możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego.
	Ochrona klimatu i jakości powietrza	<i>poprawa jakości powietrza</i>	<i>Spadek emisji CO2 w stosunku do roku bazowego</i>	100%	-10%	Wytwarzanie, dystrybucja i promowanie	Dalsze inwestycje w fotowoltaikę oraz modernizacja	Mieszkańcy gminy	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost kosztu inwestycji w przypadku zaprzestania

		redukcja emisji CO2	wskazanego w PGN Gminy Jabłonna			energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych, w tym montaż kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych	źródeł ciepła gospodarstw domowych		udzielania dotacji ze środków publicznych.
	Ochrona klimatu i jakości powietrza	poprawa jakości powietrza redukcja emisji CO2	Spadek emisji CO2 w stosunku do roku bazowego wskazanego w PGN Gminy Jabłonna	100%	-10%	Edukacja ekologiczna w zakresie jakości powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej, a także kształtowanie prawidłowych zachowań dotyczących szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych	Działania informacyjne, edukacyjne, promocyjne	Gmina Jabłonna, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczenia możliwości spotkań, happeningów, akcji informacyjnych w związku z pandemią Ograniczenia dotacji na edukację ekologiczną z WFOŚiGW.
2	Zagrożenia hałasem	Redukcja hałasu wynikającego z poruszania się pojazdami po drogach gruntowych	Liczba osób narażonych na uciążliwości hałasu spowodowanego poruszaniem się po drogach gruntowych	W związku z rozpoczęciem inwentaryzacji liczby mieszkańców nieruchomości położonych wzdłuż dróg gruntowych	- 20% w stosunku do roku bazowego 2021	utwardzanie dróg gminnych, eliminowanie uciążliwego hałasu powstającego w trakcie poruszania się aut po powierzchni	Utwardzenie dróg: 107159 L (4883m), 107188L (1100m), 107162L (200), 107149 L (1720), 107163 L (1140), 107155 L (1100), 107153 L (2900),	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji zadań wynikające z możliwości inwestycyjnych gminy. Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań. Opóźnienia realizacji wynikające

				na terenie gminy dane bazowe zostaną określone dla roku 2021		żuźlowej i kamienistej	107153 L (2900), 112579 L (800), 107187 L (795), 112580 L (300), 107168 L (600), 107164 L (955), 107154 L (2265) 107175 L (1370)		z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia).	
3	Pola elektromagnetyczne	Nie planuje się działań w tym obszarze								
4	Gospodarowanie wodami	zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie podtopieniom	. liczba ludności objętej środkami ochrony przeciwpowodziowej (osoby), GUS	W związku z trwającym procesem inwentaryzacji dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	+ 20% w stosunku do roku bazowego 2021	Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania podtopieniom, zwłaszcza po ulewnych deszczach	Pogłębienie koryt rzek na terenie gminy Jabłonna	Gmina Jabłonna + Gospodarstwo Wody Polskie	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji zadań wynikające z możliwości inwestycyjnych gminy. Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań. Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia). 	
	Gospodarowanie wodami		Powierzchnia stawów gminnych (lustro wody _ teren zagospodarowany)		+ 20% w stosunku do roku bazowego 2021		Zagospodarowanie stawów gminnych	Gmina Jabłonna		
	Gospodarowanie wodami		Liczba przydomowych oczek wodnych oraz gospodarstw zbierających i wykorzystujących deszczówkę		Wzrost o 20%		Utworzenie przydomowych oczek wodnych oraz zagospodarowanie wód opadowych	Mieszkańcy Gminy Jabłonna		Wzrost kosztu inwestycji w przypadku zaprzestania udzielania dotacji ze środków publicznych.
	Gospodarowanie wodami		Długość rowów melioracyjnych wzdłuż dróg lokalnych i powiatowych		W związku z trwającym procesem inwentaryzacji dane bazowe		Spadek o 50%	Pogłębienie rowów melioracyjnych wzdłuż dróg lokalnych i powiatowych		Gmina Jabłonna + Powiat Lubelski

			wymagających pogłębienia	zostaną określone dla roku 2021					<p>krajowych na dofinansowanie zadań.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia).
	Gospodarowanie wodami		Powierzchnia przeznaczona pod nowe nasadzenia	W związku z trwającym procesem inwentaryzacji dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Wzrost o 10%		Nasadzenia zieleni przy budynkach użyteczności publicznej regulujących gospodarkę obiegu wody	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji zadań wynikające z możliwości inwestycyjnych gminy. Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań. Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia).
5	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	Liczba gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej w stosunku do liczby gospodarstw ogółem	88%	92%	modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej	Budowa nowych odcinków sieci wodociągowej	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji zadań wynikające z możliwości inwestycyjnych gminy. Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań. Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia).

	Gospodarka wodno-ściekowa						Modernizacja SUW w Jabłonie - utworzenie nowego zbiornika na wodę	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia realizacji zadań wynikające z możliwości inwestycyjnych gminy. Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia)
	Gospodarka wodno-ściekowa		Liczba gospodarstw domowych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	165 (wg danych GUS 289)	250		Budowa nowych, przydomowych oczyszczalni ścieków	Mieszkańcy Gminy Jabłonna	Wzrost kosztu inwestycji w przypadku zaprzestania udzielania dotacji ze środków publicznych
	Gospodarka wodno-ściekowa						Działania informacyjne, edukacyjne, promocyjne	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczenia możliwości spotkań, happeningów, akcji informacyjnych w związku z pandemią. Ograniczenia dotacji na edukację ekologiczną z WFOŚiGW.
6	Zasoby geologiczne	Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	Liczba wydanych koncesji w stosunku do wniosków o wydanie koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków	100%	100%	Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków	Gmina Jabłonna	Nie zidentyfikowano ryzyka dla tego obszaru.
7	Gleby	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w stosunku do	0%	10%	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz	Gmina Jabłonna / Mieszkańcy Gminy Jabłonna	Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań.

			powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych				dobrych praktyk rolniczych Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rolnym, leśnym lub innym		Opóźnienia realizacji wynikające z przeprowadzenia procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia)
8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	Promowanie idei gospodarki w obiegu zamkniętym	Wielkość odpadów przyjmowanych do PSZOK w Tuszowie	- 800 ton gabarytów, - 200 ton opon, - 1 tona elektrośmieci	- 1200 ton gabarytów - 400 ton opon, - 2 tony elektrośmieci	Zapobieganie powstawaniu odpadów, zagospodarowanie odpadów, promocja recyklingu	Organizacja PSZOK w miejscowości Tuszów	Gmina Jabłonna	Brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł krajowych na dofinansowanie zadań, Opóźnienia realizacji procedur zamówień publicznych (np. brak ofert, złożenie ofert z błędami wymagającymi uzupełnień lub odrzucenia)
	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów		liczba dzikich wysypisk	W związku z trwającym procesem inwentaryzacji dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Spadek o 10%		Edukacja ekologiczna dotycząca zrównoważonej gospodarki odpadami i recyklingu	Gmina Jabłonna	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczenia możliwości spotkań, happeningów, akcji informacyjnych w związku z pandemią. Ograniczenia dotacji na edukację ekologiczną z WFOŚiGW.
9	Zasoby przyrodnicze					Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazu	Zagospodarowanie łąk i nieużytków na terenach przy Urzędzie Gminy Jabłonna na ścieżki przyrodnicze, tereny rekreacyjne, trasy spacerowe	Gmina Jabłonna	
	Zasoby przyrodnicze						Działania informacyjne, edukacyjne, promocyjne	Gmina Jabłonna	

10	Zagrożenia poważnymi awariami	Nie planowane są działania w tym obszarze, ze względu na bardzo niskie prawdopodobieństwo zaistnienia zagrożenia poważnymi awariami
----	-------------------------------	---

7. Zagadnienia systemowe

7.1. Dostęp do informacji, udział społeczeństwa

Udział społeczeństwa mogą zapewnić instrumenty społeczne kształtowania środowiska. Instrumenty te odnoszą się do kształtowania postaw, świadomości i wiedzy ekologicznej obywateli i podmiotów. Częściowo można je zaliczyć do środków ochrony środowiska. Dzielą się na:

- Formalne, tj. edukacja ekologiczna (realizowana w procesie nauczania od przedszkola do studiów), dostęp do informacji o środowisku.
- Nieformalne:
 - edukacja ekologiczna np. Na podstawie informacji środków masowego przekazu, poprzez udział w różnych organizacjach i grupach);
 - działania informacyjne (m.in. ulotki, broszury, seminaria szkoleniowe, masowe akcje i kampanie np.: sprzątanie świata);
 - instrumenty nacisku społecznego (m.in. petycje, zbieranie podpisów, manifestacje, demonstracje).
 - instrumenty dobrowolnego stosowania nie mające mocy wiążącej wszelkiego rodzaju dobrowolne umowy, procedury i zalecenia ekologiczne, np. zalecenia w zakresie oszczędzania energii, systemy zarządzania środowiskiem w przedsiębiorstwach (ISO 14001, EMAS).

7.2. Monitoring środowiska.

Proponowana koncepcja monitoringu wdrażania niniejszego Programu i zaproponowanej w nim polityki środowiskowej zakłada określenie mierzalnych wskaźników dla ujętych w dokumencie kierunków interwencji. Dla każdego wskaźnika została określona jego wartość w roku bazowym (2019 lub w 2018, jeśli wskaźnik za 2019 r. nie był dostępny w trakcie opracowania Programu) oraz źródło danych o wskaźniku.

Lp.	Wskaźnik	jednostka	Wartość wskaźnika 2019	Źródło danych	Oczekiwany trend w stosunku do roku bazowego	Docelowa wartość wskaźnika
Ochrona klimatu i jakość powietrza						
1	Liczba stref z przekroczeniami stężeń benzo(a)pirenu dopuszczalnych i docelowych na terenie Gminy.	gmina	BaP - 1	WIOŚ	spadek	BaP - 0
2	Liczba stref z przekroczeniami stężeń ozonu dopuszczalnych i docelowych na terenie Gminy.	gmina	O3 - 1	WIOŚ	spadek	O3 - 0
3	Liczba gospodarstw posiadających instalacje OZE.	sztuk	Brak danych, w związku z uruchomieniem procesu monitoringu instalacji OZE, dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Dane gminy	wzrost	+ 20% w stosunku do danych z roku bazowego (2021)
4	Liczba czynnych przyłączy sieci gazowej do budynków ogółem.	sztuk	663	Dane gminy	wzrost	800
5	liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską.	Kurs/linie	12 dziennych kursów/2 linie [numer 17 i 917]	Dane Zarządu Transportu Miejskiego w Lublinie	wzrost	16 kursów dziennych
6	Długość ścieżek i tras rowerowych.	km	W związku z rozpoczęciem inwentaryzacji długości ścieżek i tras rowerowych na terenie gminy dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Dane Urzędu Gminy	Wzrost % w stosunku do roku bazowego 2021	+ 20% w stosunku do danych z roku bazowego (2021)
Zagrożenie hałasem						
7	Liczba osób narażonych na uciążliwy hałas wzdłuż dróg gruntowych.	osoby	W związku z rozpoczęciem inwentaryzacji liczby mieszkańców nieruchomości położonych wzdłuż dróg gruntowych na terenie gminy dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Dane gminy	spadek	- 20% w stosunku do danych z roku bazowego (2021)
Pola elektromagnetyczne						
8	Liczba osób narażonych na ponad-normatywne promieniowanie elektromagnetyczne.	osoby	0	Dane gminy	utrzymanie	0

Gospodarowanie wodami						
9	Efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe/rowy melioracyjne.	Km/rok	dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Dane gminy	wzrost	Zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców i służb gminnych
10	Liczba obiektów małej retencji wodnej.	sztuk	dane bazowe zostaną określone dla roku 2021	Dane gminy	wzrost	Zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców
11	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków.	sztuk	289	Dane GUS	wzrost	Zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców
Gospodarka wodno-ściekowa						
12	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej.	%	88,1	Dane GUS	wzrost	90%
11	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków.	sztuk	289	Dane GUS	wzrost	10%
Zasoby geologiczne						
13	Liczba dzikich wyrobisk	sztuk	15	Dane gminy	spadek	0
Gleby						
14	powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych poddana rekultywacji.	ha	0	Dane gminy	wzrost	2,5
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów						
15	Masa odebranych zmieszanych odpadów komunalnych.	t	750,70	Dane GUS	spadek	- o 10% wskaźnik oszacowano na stosunkowo niskim poziomie, ze względu na proces suburbanizacji i zwiększającą się liczbę gospodarstw domowych
16	Udział odpadów zebranych selektywnie do ogółu odpadów.	%	57%	Dane gminy na podstawie danych GUS i danych z PSZOK	wzrost	70%
Zasoby przyrodnicze						
17	Powierzchnia gminy objęta różnymi formami ochrony przyrody.	ha	8631	Dane gminy/GUS	utrzymanie	8631
Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi						
18	Liczba poważnych awarii	sztuk	0	WIOS	utrzymanie	0

8 Aspekty finansowe realizacji „Programu”

8.1 Analiza źródeł preferencyjnego wsparcia finansowego przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska

Największy udział środków zewnętrznych na działania związane z ochroną środowiska pochodzi z Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych Unii Europejskiej. Fundusze koncentrują się na następujących obszarach: badania naukowe i innowacje, technologie cyfrowe, wspieranie gospodarki niskoemisyjnej, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz MŚP. Wszystkimi funduszami zarządzają samodzielnie kraje UE na podstawie umów partnerstwa. Na poziomie krajowym wydatki pochodzące z Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych są ustalane w ramach programów operacyjnych, które zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa przekazanej do konsultacji z 7 sierpnia 2020 roku kontynuowana będzie realizacja dotychczasowych krajowych oraz regionalnych programów operacyjnych. Ponadto, realizowany będzie program operacyjny finansowany ze środków Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (CP 6) z instytucją zarządzającą na poziomie krajowym oraz istotną rolę Urzędów Marszałkowskich w jego wdrażaniu.

Planowany Program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki, środowiska, zdrowia, kultury; CP 2, 3, 4, (obecny PO IiŚ) będzie finansowany z Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i będzie obejmował następujący zakres: ochrona środowiska, przystosowanie do zmian klimatycznych, gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiskowych, gospodarka o obiegu zamkniętym, efektywność energetyczna, wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł, wsparcie infrastruktury energetycznej i systemów smart, rozwój infrastruktury transportowej (drogowej i kolejowej, intermodalnej, lotniczej, morskiej, śródlądowej), niskoemisyjnego transportu miejskiego, ograniczenie emisji ze źródeł mieszkalnych, zmniejszenie emisyjności sektora transportu, wzmocnienie infrastruktury ochrony zdrowia, działania w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Realizacja Planowanych zamierzeń będzie możliwa również w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2021-2027. Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa: „16 regionalnych programów operacyjnych będącymi następcami obecnych 16 RPO, wdrażających Cele Priorytetowe 1, 2, 3, 4, 5, zarządzanych i wdrażanych przez samorządy województw. Programy będą finansowane z EFRR oraz EFS+. Zakres interwencji będzie wypracowany w ramach prac grup roboczych, wspierających prace nad przygotowaniem programów operacyjnych na lata 2021-2027.

W ramach EWT kontynuowane będą wszystkie dotychczasowe programy Interreg z udziałem Polski: 9 programów współpracy transgranicznej (z czego dla 5 MFiPR pełni funkcję instytucji zarządzającej), 2 programy współpracy transnarodowej oraz program międzyregionalny Interreg Europa.

Ostateczny zakres programów operacyjnych będzie m.in. efektem uzgodnień dotyczących podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny, tzw. linii demarkacyjnej.”²⁰

Biorąc pod uwagę Cele i obszary priorytetowe Unii Europejskiej w latach 2021-2027, finansowanie ochrony środowiska jest zgodne z 2 Celem Priorytetowym: Cel „**Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa**”, w ramach którego wyodrębniono następujące obszary wsparcia:

- wsparcie infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań (smart grids). W przedmiotowym obszarze planuje się:
 - rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych przesyłowych i dystrybucyjnych (na wszystkich poziomach napięć) - osiągnięcie standardu smart grid – inteligentne sieci energetyczne) w celu zapewnienia stabilności dostaw i zmniejszenia strat przesyłu energii;
 - rozbudowę systemu przesyłu i dystrybucji energii, a także jej magazynowania, w tym poprzez zamianę na inne formy energii, np. power to heat/power to gas;
 - budowa, rozbudowa i modernizacja inteligentnych sieci gazowych na wszystkich rodzajach ciśnień;
 - rozwój systemów dystrybucyjnych w oparciu o lokalne stacje LNG;
 - wspieranie rozwoju sieci punktów ładowania pojazdów elektrycznych;
 - rozwijanie inteligentnych systemów, narzędzi pomiaru zużycia energii oraz wdrożenie mechanizmów zarządzania popytem na energię;
 - podnoszenie wiedzy i świadomości mieszkańców i przedsiębiorców poprzez edukację, działania informacyjne i demonstracyjne w zakresie stojących przed Polską wyzwań energetycznych, zasad działania systemu energetycznego, jego znaczenia dla rozwoju i funkcjonowania kraju, jego oddziaływania na środowisko oraz stwarzanym przez niego możliwościom zaangażowania mieszkańców lub firm np. jako prosumentów.
- efektywność energetyczna. Wobec powyższego planowane są następujące działania:
 - zwiększenie efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych (wraz z audytem), w tym mające na celu zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego, w kierunku rozwiązań kompleksowych, w tym wraz z instalacją urządzeń OZE oraz z promowaniem energooszczędności;
 - poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (wraz z audytem) wraz z instalacją urządzeń OZE. Istotą wsparcia powinno być zarówno podnoszenie poziomu efektywności energetycznej budynków, jak również procesów wytwórczych, czy obiegu mediów w tych procesach;
 - budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła;

²⁰ Projekt Umowy Partnerstwa dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 W Polsce Projekt z dnia: 2020.08.07, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2020

- wymiana/modernizacja nieefektywnych źródeł ciepła, opartych o paliwa stałe;
- budowa i rozbudowa źródeł systemowych w kierunku zwiększenia ich sprawności, w tym źródeł kogeneracyjnych i trigeneracyjnych;
- wykorzystanie gazu i biogazu jako źródła bardziej przyjaznego środowisku niż węgiel kamienny i brunatny (zasadne jest w szczególności wykorzystanie gazu w kogeneracyjnych źródłach systemów ciepłowniczych);
- inne inicjatywy, mające na celu energooszczędność i efektywność energetyczną, np. ograniczenie energochłonności, wymiana oświetlenia na ledowe, modernizacja systemu grzewczego, minimalizacja strat ciepła, obiegi zamknięte, instalacja OZE;
- podnoszenie świadomości mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE.
- wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł. Mając na względzie powyższe, w ramach wspierania OZE, planowane jest:
 - budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE;
 - budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła wraz z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE;
 - wspieranie klastrów i spółdzielni energii oraz rozwoju energetyki prosumenckiej, jak również niwelowanie niestabilności produkcji energii z OZE poprzez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii, tj. instalacje hybrydowe;
 - podnoszenie kwalifikacji i wspieranie tworzenia „zielonych” miejsc pracy.
- przystosowanie do zmian klimatu. Aby sprostać tym wyzwaniom, planowane są następujące typy działań:
 - wdrażanie strategii niskoemisyjnych oraz strategii adaptacji do zmian klimatu na poziomie regionalnym lub lokalnym jako nowoczesne i skuteczne mechanizmy zarządzania dostosowaniem do zmian klimatu, rozwój procesów planistycznych uwzględniających szeroki udział interesariuszy;
 - kompleksowe działania na rzecz przystosowania się do zmian klimatu – poprzez m.in. dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych stanów pogodowych w tym poprzez odtworzenie zniszczonej lub wybudowanie nowej infrastruktury bardziej odpornej na działanie klęsk i katastrof, zagospodarowanie wód opadowych w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi, uwzględniające plany zagospodarowania przestrzennego;
 - wspieranie małej retencji;
 - usprawnienie systemów ostrzegawczych umożliwiających informowanie mieszkańców o zagrożeniach środowiskowych i meteorologicznych;
 - przeciwdziałanie zasklepieniu gleby, przeciwdziałanie suszy;

- ochrona torfowisk i odtwarzanie obszarów podmokłych (mokradeł) oraz oczek śródpolnych;
- kompleksowe rozwiązania oparte na mechanizmach środowiska – rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury oraz technicznej infrastruktury lądowej (dla zachowania łączności przestrzennej między obszarami otwartymi i zurbanizowanymi i wewnątrz nich), w tym korytarzy napowietrzających, z uwzględnieniem opartych o naturę rozwiązań efektywnych zasobowo i ekonomicznie, wspierających adaptację do zmian klimatu (uwzględniając działania komplementarne), wykorzystanie lokalnego potencjału OZE;
- ochrona i zapobieganie klęskom żywiołowym, w tym dzielenie się najlepszymi praktykami i łączenie zasobów z sąsiednimi regionami i krajami, np. w regionie Morza Bałtyckiego, Karpat, dorzecza Odry;
- rozwój potencjału służb publicznych – rozwój monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi oraz systemów ratownictwa, w tym doposażenie służb, a także zdolności analitycznych państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego;
- edukacja i promocja zachowań indywidualnych oraz grupowych, które sprzyjają racjonalnemu korzystaniu z zasobów środowiskowych i wspierają ochronę zasobów nieodnawialnych;
- rozwój systemu audytów zasobowych, audyt i mentoring dla przedsiębiorstw, wymiana wiedzy i doświadczeń z krajami UE;
- wsparcie działań służących dekarbonizacji: zielen w przestrzeniach miejskich, likwidacja miejskich wysp ciepła;
- edukacja ekologiczna, w tym zwiększenie świadomości obywateli/konsumentów oraz kształtowanie postaw w celu wywołania zmiany zachowań na proekologiczne.
- gospodarka odpadowa i efektywne wykorzystanie zasobów. W tym obszarze planuje się inwestycje w kierunku wzmocnienia gospodarki opartej na obiegu zamkniętym, zapobieganie powstawaniu odpadów i ograniczanie ich ilości, efektywne gospodarowanie zasobami, ponowne wykorzystywanie, naprawy oraz recykling. Będą to działania takie jak:
 - zmniejszenie zasobo- i materiałochłonności procesów produkcyjnych i logistycznych poprzez wdrażanie nowych technologii oraz rozwiązań organizacyjnych, w tym inteligentnych rozwiązań technologicznych;
 - wspieranie zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny;
 - wdrażanie czystych technologii w różnych gałęziach przemysłu w celu zapobiegania powstawaniu lub znaczącej redukcji masy odpadów;
 - transformacja przedsiębiorstw i gospodarki komunalnej w celu zwiększenia reużycia produktów, recyklingu (głównie upcyklingu) materiałów i efektywnego gospodarowania zasobami, w tym modyfikacja metod zagospodarowania (w tym – infrastruktury) odpadów;
 - ewolucja organizacji systemów zbierania odpadów przeznaczonych do odzysku, uwzględniająca także zmianę warunków prowadzenia działalności, rozwój technologii umożliwiających

- optymalizację logistyczną w zakresie odbioru i przetwarzania odpadów oraz postępującą ekonomizację odzysku surowców z odpadów przeznaczanych wcześniej do składowania;
- wspieranie recyklingu odpadów komunalnych;
 - zagospodarowanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych
 - zapobieganie powstawaniu odpadów żywności;
 - zwiększenie udziału nowoczesnych tworzyw sztucznych (biotworzyw) w gospodarce, eliminacja plastiku;
 - kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym z obecnością odpadów oraz przywrócenie ich funkcjonalności środowiskowej i potencjału rozwojowego (inne obszary niż te objęte FST);
 - działania na rzecz lokalizacji nowych przedsięwzięć na terenach już wcześniej zagospodarowanych (brownfields) w celu zmniejszenia presji na wykorzystywanie nowych obszarów (greenfields), rekultywacja i remediacja obszarów zdegradowanych;
 - wspieranie działań na rzecz oczyszczania Morza Bałtyckiego, w tym oczyszczenia z broni chemicznej;
 - edukacja ekologiczna, w tym zwiększenie świadomości obywateli/konsumentów oraz kształtowanie postaw w celu wywołania zmiany zachowań na proekologiczne, w tym zwłaszcza działania promujące nowe wzorce konsumpcji.
- zrównoważona gospodarka wodna. Planuje się wspieranie następujących typów działań:
 - rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym kanalizacji deszczowej) oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w tym budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi, uwzględniająca plany zagospodarowania przestrzennego;
 - działania w zakresie zarządzania wodą mające na celu wykorzystanie wody w obiegu zamkniętym, powtórne wykorzystanie wody;
 - woda dla gospodarki i użytkowników indywidualnych, rozwój systemów ujęć, uzdatniania, dostawy i magazynowania wody (przy założeniu, iż projekty infrastruktury wodociągowej mogą być realizowane niezależnie od sieci kanalizacyjnej, jednakże system odbioru ścieków musi być na danym terenie zapewniony); polepszenie jakości wody pitnej.
 - ochrona dziedzictwa przyrodniczego i bioróżnorodności. Aby zachować dziedzictwo przyrodnicze planowane są następujące działania:
 - działania mające na celu zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej, pełniejsze poszanowanie ochrony przyrody i krajobrazu w rozwoju społecznym i gospodarczym;
 - doskonalenie systemów ochrony przyrody i wsparcie zarządzania chronionymi zasobami przyrodniczymi;
 - wsparcie zarządzania i ochrony przyrody, w tym na obszarach chronionych – rozwój mechanizmów ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej, rozwój projektów

- międzysektorowych w zakresie ochrony środowiska, rozwój gospodarki wykorzystującej funkcje lokalnych ekosystemów, z poszanowaniem zasad ich ochrony;
- ograniczenie antropopresji poprzez rozwój infrastruktury mającej na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego na terenach chronionych i cennych przyrodniczo oraz budowę, przebudowę i doposażenie miejsc edukacji ekologicznej;
 - prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody
 - zachowanie lub przywracanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków, w tym ochrona i odtwarzanie obszarów podmokłych i oczek śródpolnych oraz dolin cieków wodnych i renaturyzacja cieków;
 - inne działania zwiększające zasoby wód podziemnych;
 - utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.
- transport niskoemisyjny i mobilność miejska. Przewidziane do realizacji działania powinny się skupiać na następujących obszarach:
 - wsparcie systemów publicznego transportu zbiorowego w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym dalsza rozbudowa systemu metra, inwestycje w infrastrukturę i nowoczesny tabor szynowy i nisko i zeroemisyjny tabor kołowy (LNG, CNG, energia elektryczna, wodór, hybrydy) oraz działania towarzyszące poprawiające m.in. przepływ i bezpieczeństwo pasażerów (np. miejskie i podmiejskie węzły przesiadkowe, systemy ITS);
 - rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefy wolne od ruchu samochodowego, strefowe uspokojenie ruchu, drogi i pasy rowerowe, spójne sieci tras rowerowych, likwidacja utrudnień w ruchu pieszym, tworzenie ciągłych i bezpośrednich tras pieszych);
 - działania na rzecz integracji transportu zbiorowego i wdrażania nowych sposobów przemieszczania się (np. systemy biletowe, systemy współdzielenia środków transportu);
 - rozbudowa infrastruktury do ładowania i tankowania pojazdów niskoemisyjnych (nowo zakupionych i już użytkowanych pojazdów komunikacji publicznej) oraz tworzenie stref ograniczonej emisji transportu LEZ;
 - podnoszenie świadomości mieszkańców, pracodawców i władz samorządowych wszystkich szczebli, w zakresie propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego;
 - przygotowanie kompleksowych dokumentów o randze strategicznej, opracowanych i wdrażanych przez władze miasta i podmioty zaangażowane w realizację miejskiej polityki transportowej.

W związku z trwającymi pracami nad kształtem Umowy Partnerstwa jak też nad pozostałymi dokumentami programowymi, sekcja Aspekty Finansowe zostanie zaktualizowana po zatwierdzeniu Programów Operacyjnych.

9. Konsultacje społeczne Programu Ochrony Środowiska

Zgodnie z zapisami Uchwały NR XXII/149/2016 Rady Gminy Jabłonna z dnia 13 września 2016r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w Gminie Jabłonna Wójt Gminy Zarządzeniem określa metody i terminy konsultacji Programu.

Mając na uwadze stan pandemii, jako podstawowe formy konsultacji wykorzystano:

- konsultacje przy użyciu internetowych formularzy, umożliwiających wyrażenie opinii;
- konsultacje poprzez składanie wniosków i uwag w formie pisemnej, za pośrednictwem poczty tradycyjnej lub przesyłanych drogą elektroniczną;

Konsultacje z gminami ościennymi, władzami powiatu, Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego i Województwa Lubelskiego zostały poprzedzone wysłaniem pisemnych zaproszeń do konsultacji Programu.

Wykaz uwag z konsultacji wraz z informacją o uwzględnieniu uwag lub ich odrzuceniu z podaniem przyczyny stanowi załącznik do Programu.

Projekt Programu na podstawie art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247), został przekazany do uzgodnień odstąpienia od oceny oddziaływania na środowisko. Pismem z dnia 18 marca 2021 roku o numerze WOOŚ.410.10.2021.AL, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, stwierdził, że w związku z planowaniem inwestycji w obszarze z budowy nowych dróg, nowych odcinków sieci wodociągowych, budowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz zamiarem pogłębienia koryt rzek na terenie Gminy Jabłonna, zachodzi potrzeba przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Opracowaną Prognozę oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021–2024 z perspektywą do 2029 r. przekazano do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Wojewódzkiego Państwowego Inspektora Sanitarnego zgodnie z art. 47, z uwzględnieniem art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w czerwcu 2021 roku. Pozytywne opinie o projekcie dokumentu Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021–2024 z perspektywą do 2029 r. wraz z prognozą oddziaływania na środowisko uzyskano w lipcu 2021 roku: pismem Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z dnia 1 lipca 2021 roku – znak DNS-NZ.7016.74.2021 oraz pismem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, z dnia 21 lipca 2021 roku – znak WOOŚ.410.122.2021.AL.

Zgodnie z art. 54 Ustawy w dniu 16 czerwca 2021 roku umieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej Obwieszczenie Wójta Gminy Jabłonna o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021 -2024 z perspektywą do roku 2029" wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko dla "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021 -2024 z perspektywą do roku 2029". W terminie przewidzianym w obwieszczeniu, tj. 21 dni nie zgłoszono uwag ani opinii do projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021 -2024 z perspektywą do roku 2029" wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko dla "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2021 -2024 z perspektywą do roku 2029".

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą opracowania Programu Ochrony Środowiska jest Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.(t.j. Dz.U.2020.1219). Zgodnie z zapisami art. 17 Ustawy, Wójt Gminy Jabłonna jako organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach

prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, 2020, z późn. zmianami wprowadzonymi Ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2020 poz. 1378).

Do opracowania Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021–2024 z perspektywą do 2029 r. przystąpiono za zgodą Rady Gminy Jabłonna (nr XVIII/147/2020 z dnia 22 września 2020 roku) w sprawie przystąpienia do opracowania „Programu ochrony środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021–2024 z perspektywą do 2029 r.” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021 –2024 z perspektywą do 2029 r.

Jak wynika z analiz raportów dotyczących stanu środowiska w województwie lubelskim, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Jabłonna zanotowano przekroczenie dwóch związków: benzo(a)pirenu i ozonu (O₃). Większość z zanieczyszczeń ma charakter napływowy. Jakkolwiek występowanie benzo(a)pirenu w okresie zimowym ma też swoje podłoże w tzw. niskiej emisji pochodzącej z ogrzewania gospodarstw domowych paliwami stałymi (często zanieczyszczonymi różnymi substancjami).

Kolejne przekroczenia norm dotyczą cieków wodnych – dane monitoringowe pochodzą sprzed 5 lat, stąd przypuszcza się, że w związku ze zrealizowanymi przez gminę i gospodarstwa domowe inwestycjami (głównie w oczyszczanie ścieków), stan wód powierzchniowych uległ poprawie. Dalsze wskaźniki czystości rzek będą monitorowane.

Kolejnym aspektem jest mitygacja do zmian klimatu. Ze względu na możliwość suszy czy nawalnic należy wprowadzić właściwą gospodarkę wodami – w tym tworzenie oczek wodnych, zagospodarowanie zbiorników wodnych i terenów wokół tych zbiorników, a także pogłębienie rowów melioracyjnych wzdłuż dróg.

W końcu w ramach Programu planowane są działania związane z gospodarowaniem odpadami, ich recyklingiem i zagospodarowaniem w ramach gospodarki obiegu zamkniętego.

Większość zadań przewidzianych do realizacji w Programie przez Gminę Jabłonna będzie możliwa do zrealizowania ze środków własnych. Większe inwestycje takie jak modernizacja PSZOK czy rekultywacja terenów zdegradowanych oraz zalesienia, zadrzewienia i ogrody deszczowe będą wymagały wsparcia finansowego z zewnętrznych źródeł dofinansowania.

Mając na uwadze powyższe Gmina Jabłonna planuje w latach 2021-2024 (z ewentualną kontynuacją działań do roku 2029) realizację następujących zadań:

- Utwardzenie dróg gruntowych.
- Zakup samochodu elektrycznego na potrzeby dowozu dzieci do szkół.
- Dalsze inwestycje w fotowoltaikę oraz modernizacja źródeł ciepła gospodarstw domowych.
- Pogłębienie koryt rzek na terenie gminy Jabłonna.
- Zagospodarowanie stawów gminnych.

- Utworzenie przydomowych oczek wodnych oraz zagospodarowanie wód opadowych.
- Pogłębienie rowów melioracyjnych wzdłuż dróg lokalnych i powiatowych.
- Nasadzenia zieleni przy budynkach użyteczności publicznej regulujących gospodarkę obiegu wody.
- Budowa nowych odcinków sieci wodociągowej.
- Modernizacja SUW w Jabłonie - utworzenie nowego zbiornika na wodę.
- Budowa nowych, przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków.
- Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz dobrych praktyk rolniczych.
- Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rolnym, leśnym lub innym.
- Organizacja PSZOK w miejscowości Tuszów.
- Edukacja ekologiczna dotycząca zrównoważonej gospodarki odpadami i recyklingu.
- Zagospodarowanie łąk i nieużytków na terenach przy Urzędzie Gminy Jabłonna na ścieżki przyrodnicze, tereny rekreacyjne, trasy spacerowe.
- Działania informacyjne, edukacyjne, promocyjne.

Bibliografia

Sprawozdania, informacje, raporty i inne opracowania

1. *Stan Środowiska w Województwie Lubelskim Raport 2020*; Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie.
2. *Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Lubelskim, Raport Wojewódzki za rok 2019*; Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie.
3. *Generalny Pomiar Ruchu (GPR) 2015*

Dokumenty strategiczne (unijne, krajowe i regionalne)

1. *Country Report Poland 2019*, Komisja Europejska, Bruksela 2019.
2. *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komisja Europejska, Bruksela 2010 r.
3. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011 r.
4. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2019 r.
5. *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kocierzew Południowy na lata 2016–2020*, Urząd Gminy Kocierzew Południowy, Kocierzew Południowy 2016 r.
6. *Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020. Umowa Partnerstwa*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2020 r.
7. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz*, Komisje Europejska, Strasburg 2018.
8. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz*, Komisje Europejska, Bruksela 2020.
9. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2017 r.
10. *Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012 r.
11. *Projekt Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027*, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2020 r.

Akty prawne

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713);
2. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219);
3. ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 283, 284, 322, 471);
4. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471);
5. ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2010, 2020, z 2020 r. poz. 150, 284, 875);
6. ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 797, 875);
7. ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1114);

8. ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1932, z 2019 r. poz. 1403, z 2020 r. poz. 284);
9. ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2119, z 2020 r. poz. 284);
10. ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 310, 284, 695, 782, 875);
11. ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 796, 1069);
12. ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161, z 2020 r. poz. 471);
13. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471, 782, 1086);
14. ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 6, 148);
15. ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1437, 1495, z 2020 r. poz. 284, 471);
16. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1064, 1339).

Źródła danych pierwotnych

1. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.
2. Dane Urzędu Gminy Jabłonna

Źródła internetowe

1. Serwis Mapy Google, www.maps.google.pl.
2. Serwis Rządowego Centrum Legislacji, <https://rcl.gov.pl>.
3. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, www.gov.pl.
4. Strona internetowa Funduszy Europejskich, www.funduszeuropejskie.gov.pl.
5. Strona internetowa Komisji Europejskiej, www.ec.europa.eu/poland.
6. Strona internetowa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, www.nfosigw.gov.pl.
7. Strona internetowa Urzędu Gminy Jabłonna, <https://www.jablonna.lubelskie.pl>

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Jabłonna w odniesieniu do miasta wojewódzkiego oraz Portu Lotniczego Lublin	38
Mapa 2 Układ dróg wojewódzkich przebiegających przez Gminę Jabłonna:	48
Mapa 3 Średni dobowy ruch samochodów	49
Mapa 4 Schemat szlaków rowerowych na terenie gminy Jabłonna	50
Mapa 5 Mapa szlaku pieszo-rowerowego po Krzczonowskim Parku Krajobrazowym:.....	51
Mapa 6 Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej (na podstawie pozwoleń radiowych wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej) na terenie województwa lubelskiego (gminy Jabłonna).	58
Mapa 7 Obszary przekroczeń zanieczyszczeń powietrza	78
Mapa 8 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w województwie lubelskim (powiecie lubelskim) w 2019 roku	79

Spis tabel

Tabela 1 Cechy klimatu w poszczególnych miesiącach roku na terenie gminy Jabłonna	40
Tabela 2 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Jabłonna w 2002 i 2010 roku	53
Tabela 3 Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych i rzecznych w latach 2010-2015 WIOŚ	64

Spis wykresów

Wykres 1 Klimatogram i wykres temperatur	41
Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy Jabłonna w latach 2014-2019	41
Wykres 3 Liczba mieszkań na terenie gminy Jabłonna	42
Wykres 4 Średnia powierzchnia mieszkań na terenie gminy Jabłonna w m ²	43
Wykres 5 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne.....	46
Wykres 6 Liczba przedsiębiorstw prywatnych zarejestrowanych na terenie Gminy Jabłonna [wg sekcji PKD 2007].....	55

Załącznik 1 Wykaz uwag konsultacyjnych

Nazwa instytucji zgłaszającej uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia uwagi
Gmina Lublin (pismo podpisane przez Dyrektora Biura ZIT (z upoważnienia Prezydenta Miasta Lublin z dnia 11 grudnia 2020 roku, nr ZIT-RW-I.061.1.2019)	Strategia ZIT, do której odwołuje się niniejszy dokument wygasła z końcem grudnia 2020 roku. Dokumentem zastępującym obecną strategię będzie „Strategia Rozwoju Ponadlokalnego LOM. Zaawansowane prace nad nową strategią będą miały miejsce w 2021 roku, a ostateczny dokument powstanie z początkiem 2022 roku.	W sytuacji zatwierdzenia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego LOM, którego partnerem będzie również Gmina Jabłonna, w przypadku konieczności zaktualizowania Programu, zostanie wprowadzona aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029.
Województwo Lubelskie (pismo podpisane przez Zastępcę Dyrektora Departamentu Środowiska i Zasobów Naturalnych z upoważnienia Marszałka Województwa, z dnia 22 grudnia 2020 roku nr DŚ-I.7011.9.2020.AWAS UMWL.219452.2020)	Uwaga 1: W podrozdziale 2.20 Powołano się na nieaktualne opracowania. W dniu 27 lipca 2020 r. Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął Program ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/291/20. Dnia 30 lipca 2020 r. „nowy” Program został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego pod pozycją 4027 i wszedł w życie 14 dni od dnia ogłoszenia tj. 14 sierpnia 2020 r. Ponadto zgodnie z Programem ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu należy uwzględnić	Uwzględniono uwagę, Powołano się na aktualne opracowanie. Uzupełniono treść podrozdziału 2.20 zgodnie ze stanem faktycznym i przyjętymi do realizacji zadaniami, tj. „Program Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku planuje działania w zakresie redukcji emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy (zadanie: Dalsze inwestycje w fotowoltaikę oraz modernizacja źródeł ciepła gospodarstw domowych), edukacji ekologicznej z zakresu ciepłownictwa, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami i transportu oraz prowadzenie działań kontrolnych. Działania te mają na celu ograniczenie emisji B(a)P oraz zmniejszenie zawartości PM 2,5 i PM10.”

	<p>do realizacji następujące działania naprawcze, do których zobowiązano gminy leżące na terenie strefy lubelskiej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW; 2. Prowadzenie edukacji ekologicznej – działanie wskazane w harmonogramie; 3. Prowadzenie działań kontrolnych. 	
<p>Województwo Lubelskie (pismo podpisane przez Zastępcę Dyrektora Departamentu Środowiska i Zasobów Naturalnych z upoważnienia Marszałka Województwa, z dnia 22 grudnia 2020 roku nr DŚ-I.7011.9.2020.AWAS UMWL.219452.2020)</p>	<p>Uwaga 2: Zapisy odnoszące się do pozostałych opracowanych przez Samorząd Województwa Lubelskiego dokumentów są zgodne i wpisują się w przyjęte w nich cele. Jednakże z uwagi na trwające prace związane z przygotowaniem projektu Strategii Województwa Lubelskiego 2030, ocena zgodności założeń będzie możliwa po ostatecznym przyjęciu dokumentu</p>	<p>W związku z zatwierdzeniem Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego przez Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą nr XXIV/406/2021 z dnia 29 marca 2021 r. wystąpiono ponownie o opinię zgodności Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna ze Strategią.</p>
<p>Województwo Lubelskie (pismo podpisane przez Zastępcę Dyrektora Departamentu Środowiska i Zasobów Naturalnych z upoważnienia Marszałka Województwa, z dnia 22 grudnia 2020 roku nr DŚ-I.7011.9.2020.AWAS UMWL.219452.2020)</p>	<p>Uwaga 3: Na stronie 77 powołano się na nieaktualne zapisy art. 89 i podstawę prawną ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.). Nowe podstawy prawne są również dla Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 roku w sprawie standardów emisyjnych z instalacji oraz rozporządzenia z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie</p>	<p>Uwagę uwzględniono, poprawiono odwołania do aktualnych podstaw prawnych</p>

	prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody	
--	--	--

Ponadto pozyskano pozytywne opinie z następujących jednostek:

Urząd Miejski w Bychawie (pismo Burmistrza Miasta z dnia 15 grudnia 2020 roku, nr GPK.604.4.2016)

Gmina Lublin (pismo podpisane przez Dyrektora Biura ZIT (z upoważnienia Prezydenta Miasta Lublin z dnia 11 grudnia 2020 roku, nr ZIT-RW-I.061.1.2019)

W związku z brakiem odpowiedzi w sprawie konsultacji Programu otrzymanych od pozostałych jednostek samorządu terytorialnego sąsiadujących z Gminą Jabłonna, uznano brak sprzeciwu za pozytywne opinie dotyczące Programu Ochrony Środowiska Gminy Jabłonna na lata 2021-2024 z perspektywa do 2029 roku.